poeta

POETRY-BASED APPROACHES IN BASIC EDUCATION FOR ADULTS

Ενδυνάμωση μέσω της ποίησης

Δημ.: Katholische Erwachsenenbildung Rheinland-Pfalz, Landesarbeitsgemeinschaft e. V.
Μετάφραση: Kalamata Second Chance School & SYNTHESIS Center for Research and Education

Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

Imprint

2023, POETA – Poetry-based approaches in basic education for adults

published by Katholische Erwachsenenbildung Rheinland-Pfalz, Landesarbeitsgemeinschaft e. V., translated by Kalamata Second Chance School & SYNTHESIS Center for Research and Education

Project partners: European Learning Centre, das kollektiv, Kalamata Second Chance School, Katholische Erwachsenenbildung Rheinland-Pfalz, SYNTHESIS Center for Research and Education

Legal notifications: Elisabeth Vanderheiden, Katholische Erwachsenenbildung Rheinland-Pfalz, Landesarbeitsgemeinschaft e. V.
Online dispute resolution pursuant to Art. 14 (1) ODR Regulation: The European Commission provides a platform for online dispute resolution (ODR). This can be found at http://ec.europa.eu/consumers/odr/.

Contact: poeta@keb-rheinland-pfalz.de

Project website: https://project-poeta.com

Disclaimer:
The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

ISBN: 978-3-9812280-7-6

Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

POETA – Προσεγγίσεις με βάση την ποίηση στη βασική εκπαίδευση ενηλίκων

Ενδυνάμωση μέσω της ποίησης

Εταίροι του έργου:

European Learning Centre, Ισπανία

das kollektiv, Αυστρία

Kalamata Second Chance School, Ελλάδα

Katholische Erwachsenenbildung Rheinland-Pfalz, Γερμανία

SYNTHESIS Center for Research and Education, Κύπρος

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ σ. 9

Εταίροι του έργου_ELC, das kollektiv, KSCS, KEB RLP, SYNTHESIS

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 “Στο δρόμο για τη γραφή”: σχετικά με τους εκπαιδευομένους, τις προκλήσεις και την επαγγελματική στάση σ. 39

das kollektiv_Carrington, K. / Mineva, G. / Salgado, R.

1.1 Εισαγωγή σ. 39

1.2 Τι είναι η βασική εκπαίδευση ενηλίκων; Πώς περιγράφουμε τους εκπαιδευόμενους; σ. 42

1.3 Κίνητρο: Γιατί οι εκπαιδευόμενοι θέλουν να μάθουν; σ. 45

1.4 Αποδομητική και διατομεακή προσέγγιση των εκπαιδευόμενων σ. 53

1.5 Μετανάστες/ριες και πρόσφυγες/ισσες με περιορισμένη πρόσβαση στην τυπική εκπαίδευση: Προκλήσεις και επαγγελματική στάση σ. 63

1.6 Παιδαγωγικές προσεγγίσεις με βάση την ποίηση στη βασική εκπαίδευση ενηλίκων σ. 68

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Κεφάλαιο 2: Μέθοδοι μιας ποιητικής παιδαγωγικής προσέγγισης σ. 77

Katholische Erwachsenenbildung Rheinland-Pfalz_Tschida, S. / Wintzen, K.

2.1 Εισαγωγή σ. 77
2.2 Γενικές μέθοδοι σ. 81
2.2.1 Παραγωγικές λέξεις σ. 81
2.2.2 Γραφή υποκατάστασης σ. 83
2.2.3 Η μέθοδος των μορφημάτων σ. 84
2.2.4 Η συλλαβική μέθοδος σ. 85
2.2.5 Φωνητικές μέθοδοι σ. 87
2.3 Μέθοδοι ποιητικών παιδαγωγικών προσεγγίσεων σ. 89
2.3.1 Μέθοδοι ανοίγματος σ. 89
2.3.2 Μέθοδοι έναρξης σ. 91
2.3.3 Μέθοδοι ενθάρρυνσης σ. 96
2.3.4 Μέθοδοι αξιοποίησης της ποίησης ή της ποιητικής εμπειρίας σ. 99
2.3.5 Ασκήσεις σε ποιητικές εμπειρίες ή εμπειρίες ποιητικής συγγραφής σ. 111

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 Πιθανές δημιουργικές προσεγγίσεις/ψηφιακά εργαλεία σ.131

Katholische Erwachsenenbildung Rheinland-Pfalz_Tschida, S. / Wintzen, K. & European Learning Centre_Ortiz, R.

3.1 Εισαγωγή σ. 131
3.2 Ποίηση και παιδαγωγικό έργο σε ψηφιακό περιβάλλον σ. 132
3.3 Δραστηριότητες έξυπνων τηλεφώνων (smartphone) σ. 135
3.4 Σχέδιο δράσης στην τάξη “Hope unbroken ” (αδιάσπαστη ελπίδα) σ. 138
3.5 Τελικές ιδέες σ. 145

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Προσεγγίσεις στην παιδαγωγική της ποίησης βασισμένες στη τέχνη στη βασική εκπαίδευση ενηλίκων σ. 149

Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας Καλαμάτας _Γάλλου Γ. / Λιανού Ε. / Αλεξανδρόπουλος Π.

4.1 Εισαγωγή σ. 149
4.2 Οι ρίζες της ποίησης στην ελληνική παράδοση και πρώτη εφαρμογή στην τέχνη σ. 150
4.3 Η επίδραση της ποίησης στην τέχνη σ. 152
4.4 Οι εμπειρίες της ποίησης στο Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας Καλαμάτας σ. 153
4.5 Μετατρέψτε το ποίημα σε διάλογο και ερμηνεύστε το σ. 156
4.6 Συμπέρασμα από τις βασισμένες στην τέχνη εξερευνήσεις του έργου POETA από το Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας Καλαμάτας σ. 166

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: Αξιολόγηση της πρώτης εξερεύνησης των προσεγγίσεων σ. 171

Katholische Erwachsenenbildung Rheinland-Pfalz_Vanderheiden, E.

5.1 Εισαγωγή σ. 171

5.2 Σε ποιο πεδίο της γλωσσικής εκπαίδευσης εργάζεστε, με ποια εμπειρία; σ. 173

5.3 Πώς θα περιγράφατε τις παιδαγωγικές προσεγγίσεις της ποίησης στο πλαίσιο της διδασκαλίας του μαθήματός σας; σ. 175

5.4 Σε ποιο πλαίσιο, σε ποια μέρη και σε ποιο βαθμό χρησιμοποιείτε ήδη αυτές τις προσεγγίσεις; σ. 179

5.5 Ποια είδη κειμένων (επίσης από τα πολιτισμικά πλαίσια των εκπαιδευομένων σας) έχετε χρησιμοποιήσει ή θα μπορούσατε να φανταστείτε ότι θα χρησιμοποιούσατε στο μάθημά σας; σ. 182

5.6 Ποιες συγκεκριμένες εμπειρίες είχατε; σ. 184

5.7 Πώς αντέδρασαν οι συμμετέχοντες στις προσεγγίσεις που βασίζονται στην ποίηση; Υπήρξαν αλλαγές κατά τη διάρκεια του μαθήματος σ. 189

5.8 Ποιες επιδράσεις θα μπορούσατε να παρατηρήσετε κατά τη διάρκεια και μετά την παιδαγωγική ενότητα με βάση την ποίηση; σ. 193

5.9 Καταφέρατε να παρατηρήσετε μια αλλαγή από την πλευρά των εκπαιδευομένων σας στην εξερεύνηση των προσεγγίσεων του έργου ΡΟΕΤΑ ή κατά τη διάρκειά του; σ. 199

5.10 Ποιοι πιστεύετε ότι είναι οι παράγοντες επιτυχίας των παιδαγωγικών προσεγγίσεων που βασίζονται στην ποίηση στο μάθημα; σ.203

5.11 Ποιες θα μπορούσαν να είναι εμπλουτιστικές πτυχές αυτών των παιδαγωγικών προσεγγίσεων που βασίζονται στην ποίηση πέρα από τις παραδοσιακές μεθόδους διδασκαλίας; σ.206

5.12 Συμπέρασμα σ. 211

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΤΕΛΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Συμπεράσματα σ. 221

Katholische Erwachsenenbildung Rheinland-Pfalz_Tschida, S. / Wintzen, K.

Εισαγωγή

Εταίροι του έργου_ELC, das kollektiv, KSCS, KEB RLP, SYNTHESIS

Εταίροι του έργου

Στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού προγράμματος ΡΟΕΤΑ, πέντε Ευρωπαίοι εταίροι, εξειδικευμένοι στην εκπαίδευση ενηλίκων, προσδιορίζουν και αναλύουν τις πτυχές μιας ποιητικής παιδαγωγικής προσέγγισης στη βασική εκπαίδευση ενηλίκων. Οι εταίροι είναι οι: **Katholische Erwachsenenbildung Rhineland-Palatinate (KEB RLP**) από τη Γερμανία, **das kollektiv** από την Αυστρία, **European Learning Centre (ELC) από την Ισπανία, SYNTHESIS Center for Research and Education (SYNTHESIS)** από την Κύπρο και **Kalamata Second Chance School (K2CS)** από την Ελλάδα. Όλοι οι εταίροι φέρνουν στο έργο την ποικιλομορφία των διαφορετικών πρακτικών μάθησης. Προσεγγίζουν την απόκτηση και ανάπτυξη του γραπτού λόγου στην εκπαίδευση ενηλίκων από διαφορετικές οπτικές γωνίες. Και το κάνουν με τη δική τους ιδιαίτερη αναφορά σε συγκεκριμένες ομάδες μάθησης.

Ο οργανισμός **KEB RLP** στη Γερμανία, συντονιστής του έργου, είναι η οργάνωση-ομπρέλα όλων των ιδρυμάτων εκπαίδευσης ενηλίκων στο κρατίδιο της Ρηνανίας-Παλατινάτου που χρηματοδοτούνται από την Καθολική Εκκλησία. Το KEB δραστηριοποιείται κυρίως σε θεματικές περιοχές των ανθρωπιστικών επιστημών, της φιλοσοφίας, της θεολογίας, της ιστορίας και της σύγχρονης ιστορίας, της πολιτικής, της κοινωνιολογίας και της ισότητας των φύλων. Άλλοι βασικοί τομείς

περιλαμβάνουν την εκπαίδευση του πολίτη και την επαγγελματική κατάρτιση, με την τελευταία να αποκτά σημαντική σημασία τα τελευταία χρόνια. Τα μαθήματά τους είναι ανοικτά σε όλους ανεξαρτήτως θρησκευτικής πίστης. Η εκπαίδευση ενηλίκων νοείται ως μια ολιστική, προσανατολισμένη στις αξίες και ολοκληρωμένη εκπαίδευση που επιτρέπει και ενθαρρύνει την ανεξάρτητη κρίση και την υπεύθυνη δράση στην προσωπική, επαγγελματική, κοινωνική και πολιτική ζωή. Ο KEB εργαζεται συνεχώς για τη διερεύνηση και την εφαρμογή περαιτέρω εξελίξεων και καινοτομιών στον τομέα αυτό.Ο KEB είναι επίσης ένας έμπειρος οργανισμός στην επιμόρφωση εκπαιδευτικών. Προσφέρει διαδικτυακά μαθήματα επιμόρφωσης για εκπαιδευτές γλωσσικής εκπαίδευσης ενηλίκων στο αντικείμενο της γερμανικής ως πρώτης και ως δεύτερης γλώσσας. Σε επίπεδο μαθημάτων, ο οργανισμός συμμετέχει σε ένα έργο για τη γλωσσική εκπαίδευση ενηλίκων σε διαδικτυακό περιβάλλον. Ειδικότερα, ο KEB RLP διαθέτει τεχνογνωσία δεκαετιών στη λογοτεχνικοποιητική προσέγγιση της βασικής εκπαίδευσης γραπτού λόγου για ενήλικες.

Ο οργανισμός **das kollektiv** στο Λιντς της Αυστρίας είναι ένας χώρος εκπαιδευτικού και πολιτιστικού έργου, ανταλλαγής, αντίστασης και συλλογικής οργάνωσης. Ο οργανισμός εργάζεται στον τομέα της εκπαίδευσης ενηλίκων με μετανάστριες και προσφύγισσες. που έχουν τα λιγότερα προνόμια στην κοινωνία. Ο κεντρικός στόχος του οργανισμού είναι να προωθήσει την ενεργό και ισότιμη συμμετοχή των μεταναστριών* στην αυστριακή κοινωνία, αλλάζοντας ταυτόχρονα την κοινωνία

* 1: το das kollektiv έχει επιλέξει να χρησιμοποιεί την ορθογραφία "womxn" αντί woman στο αγγλικό κείμενο, προκειμένου να αποφύγει την έμφυλη γλώσσα και να προωθήσει τη διατομεακότητα και τη συμπερίληψη κάνοντας ορατή την ποικιλομορφία των φύλων πέρα από ένα δυαδικό μοντέλο φύλου.

αυτή. Αυτό περιλαμβάνει διδακτικές δραστηριότητες (βασική εκπαίδευση με γραμματισμό και μαθήματα για την ολοκλήρωση της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης), συμβουλευτική, ερευνητικά προγράμματα και πολιτιστική και πολιτική εργασία.

Ακολουθώντας τα βήματα του KEB στη Γερμανία, άρχισαν πριν από μερικά χρόνια να δοκιμάζουν και να αναπτύσσουν συστηματικά παιδαγωγικές προσεγγίσεις ποίησης στην εργασία για τον γραμματισμό στη δεύτερη γλώσσα. Ως οργάνωση μεταναστριών για μετανάστριες ο οργανισμός das kollektiv φέρνει μια ποιητική-πολιτική προσέγγιση στο έργο.

Ο εταίρος από την Ισπανία, ο **ELC,** ανήκει σε ένα δίκτυο εκπαιδευτικών κέντρων στην αγροτική περιοχή των βουνών Cadiz στη νότια Ισπανία. Οι κύριοι τομείς κατάρτισής του είναι η εκμάθηση γλωσσών, η τεχνολογία πληροφοριών και επικοινωνιών (ΤΠΕ) και η επαγγελματική κατάρτιση. Η περιοχή θα μπορούσε γενικά να περιγραφεί ως βιομηχανική (κυρίως παραγωγή δέρματος και γεωργία). Είναι γεωγραφικά απομονωμένη και έχει ένα από τα υψηλότερα επίπεδα ανεργίας στην Ισπανία. Η συμμετοχή του ELC σε αυτό το έργο παρέχει έμφαση κυρίως στις ψηφιακές και διαπροσωπικές δεξιότητες, στην ανάπτυξη του προγράμματος σπουδών και στην επέκταση του αντίκτυπου του έργου μέσω εθνικών και διεθνών συνεργασιών. Με εμπειρία στην καθοδήγηση πολυπολιτισμικών πλαισίων, οι κύριοι τομείς εξειδίκευσης του ELC είναι η ανάπτυξη εναλλακτικών ψηφιακών προγραμμάτων σπουδών, η εκπαίδευση ενηλίκων, η κατάρτιση εκπαιδευτών, προσωπικού και νέων επαγγελματιών.

Ο ELC έχει συμμετάσχει σε διάφορα χρηματοδοτούμενα από την ΕΕ έργα σχετικά με καινοτόμες μεθόδους μάθησης, όπως η ψηφιακή αφήγηση ως εργαλείο για την κοινωνική ένταξη. Στο πλαίσιο αυτό, το κέντρο ELC επιθυμεί να συμβάλει όσο το δυνατόν περισσότερο στη διερεύνηση και συστηματοποίηση της παιδαγωγικής προσέγγισης της ποίησης.

Ο εταίρος από την Κύπρο, το **SYNTHESIS** Center for Research and Education, δρομολογεί και υλοποιεί έργα με θετικό κοινωνικό αντίκτυπο, με έμφαση στην κοινωνική ένταξη. Ίδρυσαν και διαχειρίζονται το Hub Nicosia, ένα εκπαιδευτικό κέντρο και μια κοινότητα οργανώσεων με πολιτιστικούς, περιβαλλοντικούς και κοινωνικούς στόχους. Διαχειρίζονται, επίσης, το Social Cafe, μια μοναδική πρωτοβουλία που στοχεύει στην ενδυνάμωση των μεταναστών/ριών και των προσφύγων/ισσών. Απευθύνονται σε νέους/εες, ενήλικες, μετανάστες/ριες, πρόσφυγες/ισσες και αιτούντες/ούσες άσυλο, νέους/ες NEET (που δεν εργάζονται ούτε σπουδάζουν ούτε εκπαιδεύονται ή καταρτίζονται), γυναίκες και άτομα με περιορισμένες ευκαιρίες, τόσο με όσο και χωρίς αναπηρία. Σε στενή συνεργασία με τους ενδιαφερόμενους φορείς σε ολόκληρη τη χώρα και την Ευρώπη, το SYNTHESIS φέρνει την καινοτομία - κυρίως μέσω ψηφιακών, διαδικτυακών και κινητών εργαλείων - για να επιτρέψει την ισορροπία μεταξύ γνώσεων και διαπροσωπικών δεξιοτήτων. Ως διαπιστευμένος φορέας επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΚΕΚ) και πάροχος εκπαίδευσης ενηλίκων, το SYNTHESIS παρέχει εκπαιδεύσεις και αναπτύσσει εκπαιδευτικό υλικό σχετικό με την κοινωνική ένταξη, την επιχειρηματικότητα και την παγκόσμια εκπαίδευση, συμπεριλαμβανομένων δραστηριοτήτων για την επίτευξη των στόχων βιώσιμης ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών.

Το SYNTHESIS έχει εμπειρία στη διαχείριση και το συντονισμό έργων που επικεντρώνονται κυρίως σε πολιτιστικές δραστηριότητες, κοινωνικά συμμετοχικές τέχνες, ένταξη και ισότητα των φύλων. Χρησιμοποιούν τη διατομεακότητα ως εργαλείο για την ανάπτυξη μαθησιακού υλικού, για να αντιμετωπίσουν τις πολλαπλές διακρίσεις και να βοηθήσουν στην κατανόηση του τρόπου με τον οποίο οι διαφορετικές ταυτότητες επηρεάζουν την πρόσβαση στη μάθηση, τα δικαιώματα και τις ευκαιρίες. Για αυτούς/ες, η ποίηση δεν είναι μια ξεπερασμένη μορφή τέχνης, αλλά είναι τρόπος ζωής που επιτρέπει στη μάθηση να γίνει πιο πολύχρωμη, ανατρεπτική και συμπεριληπτική. Με αυτούς τους στόχους και το υπόβαθρο, το SYNTHESIS επιδιώκει να συμβάλει όσο το δυνατόν περισσότερο στην ανάπτυξη της ποιητικής παιδαγωγικής.

Το **Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας Καλαμάτας** (KSCS-ΣΔΕ Καλαμάτας), ο εταίρος από την Ελλάδα, είναι ένα δημόσιο σχολείο ενηλίκων που προσφέρει απολυτήριο τίτλο Γυμνασίου για ενήλικες που δεν μπόρεσαν να ολοκληρώσουν την υποχρεωτική τους εκπαίδευση. Το ΣΔΕ Καλαμάτας δίνει έμφαση στην εκμάθηση της γλώσσας, των μαθηματικών, της πληροφορικής και των βασικών γνωστικών δεξιοτήτων και ενισχύει επίσης την κοινωνικοποίηση και την ανάπτυξη των κοινωνικών δεξιοτήτων μεμονωμένων εκπαιδευομένων που βρίσκονται στο περιθώριο της κοινωνίας λόγω φτώχειας, μετανάστευσης ή φυλετικών προκαταλήψεων κλπ.

Τα τελευταία χρόνια, το ΣΔΕ Καλαμάτας έχει εφαρμόσει και αναπτύξει νέα εκπαιδευτικά εργαλεία με τη χρήση της ποίησης των ΤΠΕ και διαφόρων ειδών τέχνης μέσω δραστηριοτήτων ή εμπειριών, έτσι ώστε οι ενήλικες εκπαιδευόμενοι

να κατακτήσουν τη γλωσσική επικοινωνία, καθώς και να συμμετέχουν σε στοιχεία πολιτισμού, ώστε να κινούνται με άνεση στην ελληνική και ευρωπαϊκή κοινωνία. Το σχολείο φέρνει την προσέγγισή του στο πρόγραμμα, η οποία ενθαρρύνει τους εκπαιδευτές να γίνουν “συνομιλητές” με τα κείμενα και ενθαρρύνει τους εκπαιδευόμενούς του να κάνουν το ίδιο.

Πηγή της φωτογραφίας: Καλαμάτα, Ελλάδα

Ιστορικό των παιδαγωγικών προσεγγίσεων της ποίησης

Οι Adamczak και Pfirrmann (1988) υπήρξαν πρωτοπόροι στην ενασχόληση με τον γραμματισμό στη μητρική γλώσσα των ενηλίκων στον γερμανόφωνο κόσμο. Μέσω της χρήσης λογοτεχνικών ερεθισμάτων και ερεθισμάτων δημιουργικής γραφής, άνοιξαν την πρόσβαση σε ενήλικες στην πορεία τους προς την κατάκτηση του γραμματισμού. Οι συγγραφείς αυτοί δημοσίευσαν δημιουργικές προσεγγίσεις, λογοτεχνικά πρότυπα, παραμύθια, ποίηση και κείμενα από τη βιογραφική γραφή στη βασική εκπαίδευση γραμματισμού με ενήλικες.

Η πρόθεση για την ανάπτυξη ποιητικών παιδαγωγικών προσεγγίσεων στη βασική εκπαίδευση με ενήλικες βασίζεται στην πρακτική δεκαετιών μιας λογοτεχνικοθεραπευτικής προσέγγισης από τους Adamczak και Wintzen (1993). Οι συγγραφείς του βιβλίου *Die aus dem Schweigen kommen* συναντούν στις ομάδες τους ανθρώπους, των οποίων ο φόβος για τη γραφή είναι τόσο μεγάλος, που αποφεύγουν να επιχειρήσουν να γράψουν και χάνουν εντελώς την εμπειρία της γραφής. Ανατρέχοντας στις ίδιες τις βιογραφίες των ανθρώπων, συνδεόμενοι με λογοτεχνικά κείμενα και συναντώντας τα λόγια των ποιητών, οι άνθρωποι βρίσκουν τον δρόμο από τον φόβο προς την έκφραση. Αναζητούν τη δική τους έκφραση για να μπορέσουν να εκφράσουν τις "δικές τους εγγενείς δυνάμεις", σύμφωνα με τα λόγια του ψυχαναλυτή και κοινωνικού ψυχολόγου Erich Fromm (1984). Η δημιουργική δύναμη των συμπυκνωμένων συναισθημάτων των ποιημάτων γίνεται απτή για τους ανθρώπους και ξεδιπλώνει μια θεραπευτική

δύναμη της οποίας η αποτελεσματικότητα φτάνει πολύ πέρα από τις δεξιότητες ανάγνωσης και γραφής. Στο πνεύμα της ποιήτριας Hilde Domin (1988), μπορούν να κάνουν τα ποιήματα αντικείμενα χρήσης τους. Ανακαλύπτοντας εκ νέου τη γλώσσα τους στην ποίηση και στη γραφή τους, οι άνθρωποι ανακαλύπτουν εκ νέου τον εαυτό τους. Η ιδέα της απελευθέρωσης του Paulo Freire είναι αναγνωρίσιμη εδώ, ως απελευθέρωση από ισχυρές συνθήκες που κρατούσαν τους ανθρώπους μακριά από τη γραφή. Η δυνατότητα να μπουν σε διάλογο με την ποίηση τους δίνει τη δυνατότητα να υψώσουν τη φωνή τους για να εκφραστούν και να βρουν την επικοινωνία στον γραπτό λόγο.

Αυτή η λογοτεχνική θεραπευτική προσέγγιση διέπει τη διερεύνηση μιας ποιητικής παιδαγωγικής προσέγγισης στο έργο "Poesiepädagogisches Konzept für die Arbeit mit Menschen auf dem Weg zur Schrift"(Ποιητική παιδαγωγική ιδέα για τη συνεργασία με ανθρώπους στον δρόμο προς τη γραφή) του KEB με τους Αυστριακούς συναδέλφους τους από το das kollektiv. Μέσω αυτού του πρότυπου έργου για τις ποιητικές εκπαιδευτικές έννοιες, το οποίο χρηματοδοτήθηκε από το κρατίδιο της Ρηνανίας-Παλατινάτου, η ομάδα έργου εξέδωσε το βιβλίο *Auf dem Wortweg (Στο μονοπάτι της λέξης)* (2021) σχετικά με την ποιητική παιδαγωγική προσέγγιση στον γραμματισμό και τη βασική εκπαίδευση, την οποία ακολουθεί το έργο POETA.

Στο πλαίσιο του έργου POETA, οι παιδαγωγικές προσεγγίσεις της ποίησης διερευνώνται περαιτέρω από τους εταίρους του έργου, των οποίων το κύριο σημείο αναφοράς είναι η εργασία τους με τις δικές τους ομάδες μελέτης. Κάθε εταίρος περιγράφει μια διαφορετική μεθοδολογική διδακτική προσέγγιση στη γλωσσική εκπαίδευση, ιδίως στην εργασία για τον γραμματισμό. Κατά τη διαδικασία αυτή, γίνονται ορατές οι προϋποθέσεις και οι προσεγγίσεις για τη βασική εκπαίδευση γραμματισμού με ενήλικες, οι οποίες οδηγούν στη λογοτεχνική ποιητική εργασία. Επιρροές από την πρωτοβάθμια εκπαίδευση και την κοινωνική εργασία, για παράδειγμα, έχουν γίνει εμφανείς στον γερμανόφωνο κόσμο. Επιπλέον, διακρίνονται προσεγγίσεις με επιρροές από την ψυχανάλυση ή την ψυχοθεραπεία. Διερευνώνται επίσης προοπτικές από την εκπαίδευση ενηλίκων, ιδίως η παιδαγωγική της απελευθέρωσης του Freire και η πολιτική έννοια της συμμετοχής, καθώς και προσεγγίσεις που αφορούν την εμπειρία της αυτοαποτελεσματικότητας ή μια ενισχυτική διδακτική.

Μέσα από τα εκπαιδευτικά του έργα, ο KEB RLP συμβάλλει στις ίσες ευκαιρίες και την ισότητα των φύλων. Προωθεί την κοινωνική, πολιτική, πολιτιστική και διαπολιτισμική μάθηση. Ο διάλογος και οι δημοκρατικές δεξιότητες, η κουλτούρα της συζήτησης και η ανοχή της πολυφωνίας και η ικανότητα δράσης είναι μεταξύ των κεντρικών στόχων. Ο KEB RLP συμμετέχει σε διάλογο και συζήτηση για εξελίξεις, αλλαγές, προβλήματα και ερωτήματα για το μέλλον της κοινωνίας. Στο πλαίσιο του έργου POETA, ο KEB RLP συνεισφέρει την τεχνογνωσία του στον τομέα της βασικής εκπαίδευσης αλφαβητισμού και την πολυετή εμπειρία του ως

θεσμός για την εξειδίκευση των εκπαιδευτών στην εκπαίδευση ενηλίκων. Ως μέρος του έργου FIF (Förderung von Integration durch Fortbildung), για παράδειγμα, ο KEB RLP παρέχει προσόντα σε εκπαιδευτικούς της γερμανικής ως πρώτης γλώσσας και της γερμανικής ως δεύτερης γλώσσας σύμφωνα με τις προδιαγραφές της Ομοσπονδιακής Υπηρεσίας Μετανάστευσης και Προσφύγων (BAMF) στο εθνικό πρότυπο για τη Γερμανία. Επιπλέον, ο KEB RLP προκρίνει εκπαιδευτές ενηλίκων στους τομείς της γερμανικής ως πρώτης γλώσσας και της γερμανικής ως δεύτερης γλώσσας στο κρατικό πρόγραμμα BBQ (Basisbildungsqualifizierung) για τη Ρηνανία-Παλατινάτο. Ο KEB RLP θέτει εθνικά πρότυπα για την ποιότητα των προσόντων - ειδικά με τη μορφή ηλεκτρονικών ενοτήτων προσόντων - και για την εκτίμηση και την ενοποίηση των πόρων των συμμετεχόντων. Αυτή η τεχνογνωσία θα ενσωματωθεί στα εργαλεία πιστοποίησης MOOC και eBook του έργου POETA.

Στη διδασκαλία της ξένης γλώσσας που αφορά το έργο του γραμματισμού, στοιχεία της διδακτικής της ξένης γλώσσας συνδυάζονται με παιδαγωγικές προσεγγίσεις για ενήλικες. Η εκπαίδευση στη δεύτερη γλώσσα, για παράδειγμα στο das kollektiv, γίνεται πάντοτε αντιληπτή ως πολιτική εκπαίδευση, παραγωγή γνώσης και γλωσσική ενδυνάμωση. Αναφέρεται ως έργο πολιτικής εκπαίδευσης για να τονιστεί ρητά το γεγονός, όπως σημείωσε πριν από πολύ καιρό ο παιδαγωγός της απελευθέρωσης Paulo Freire, ότι η εκπαίδευση είναι πάντα πολιτική: μπορεί να αμφισβητήσει το status quo ή "απλώς" να το συλλάβει και να το μεταφέρει ως δεδομένο και αμετάβλητο. Κατά συνέπεια, δεν υπάρχει τίποτα πέρα από το πολιτικό, όταν κάποιος ασχολείται με το εκπαιδευτικό έργο.

Η έμφαση στην κατανόηση της διδασκαλίας και της εκμάθησης μιας δεύτερης γλώσσας στο πλαίσιο της μετανάστευσης ως πράξη παραγωγής γνώσης βασίζεται στην πεποίθηση ότι η γνώση, από την άποψη μιας κριτικής εκπαίδευσης, δεν θα είναι ποτέ το αποτέλεσμα της μεταφοράς περιεχομένου που πρέπει να απομνημονεύσει ο εκπαιδευόμενος. Αντίθετα, η γνώση προκύπτει πάντα, σε αυτό το κριτικό πλαίσιο, από τη διαλογική και αμοιβαία σχέση μεταξύ της ίδιας της γνώσης, του εκπαιδευτικού και του εκπαιδευόμενου. Η εκπαίδευση ενηλίκων θεωρείται εδώ, σε συμφωνία με τον Paulo Freire, ως ένας χώρος όπου παράγεται και αντανακλάται όχι μόνο η γνώση που ήδη υπάρχει, αλλά και αυτή που δεν υπάρχει ακόμη (βλ. http://glossario.paulofreire.org/verbete/71). Η παραγωγή γνώσης που ασκείται ως συστατικό μέρος της κριτικής διαδικασίας διδασκαλίας και μάθησης μετασχηματίζει τόσο αυτό που είναι γνωστό όσο και τους γνώστες/πρωταγωνιστές της διαδικασίας.

Όταν συζητάμε για τη γλωσσική εκπαίδευση και τον γραμματισμό, η προσέγγιση αυτή συγκεκριμενοποιείται ως κριτική ενασχόληση με τις κυρίαρχες γλωσσικές νόρμες, οδηγώντας τελικά στην παραγωγή γνώσης σχετικά με τη γλώσσα και τη χρήση της στο πλαίσιο των ασυμμετριών εξουσίας. Η γλωσσική ενδυνάμωση νοείται επομένως ως κριτική και συνειδητή οικειοποίηση της κυρίαρχης γλώσσας. Κεντρικό ρόλο στη διαδικασία της γλωσσικής ενδυνάμωσης παίζει η ανάπτυξη ευαισθησίας στην αντιμετώπιση του ηγεμονικού στόχου της κοινωνικής κανονιστικής προσαρμογής των κοινωνικά μειονεκτούντων εκπαιδευομένων στο πλαίσιο των γλωσσικών μαθημάτων. Αυτός είναι ένας στόχος που συχνά μεταφέρεται και επιδιώκεται με το πρόσχημα της προώθησης της διαπολιτισμικής

μάθησης ή της ενσωμάτωσης. Στην ποίηση, μια τέτοια αμφισβήτηση και όχι μόνο υποκειμενικός χειρισμός των γλωσσικών κανόνων βρίσκει μια υποστηρικτική κοίτη.

Στο πλαίσιο του κριτικού εκπαιδευτικού έργου, ο οργανισμός das kollektiv αναπτύσσει εδώ και χρόνια προσεγγίσεις και μεθόδους, προγράμματα σπουδών και υλικά, τα οποία δοκιμάζει και αναλύει, καθώς και τις μαθησιακές διαδικασίες σε ανταλλαγές με τους εκπαιδευόμενους.

Το das kollektiv ασχολείται διαρκώς με το ερώτημα πώς είναι δυνατόν να αναπτυχθούν προσεγγίσεις για την κατάκτηση της δεύτερης γλώσσας ή τη βασική εκπαίδευση και τον γραμματισμό με τους μετανάστες. Αυτό παραπέμπει σε αναδρομική ομιλία, διαπραγμάτευση και αναστοχασμό σχετικά με τη γλώσσα, η οποία έχει μεταβαλλόμενη επίδραση στην πραγματικότητα. Μεταξύ άλλων βασικών αρχών, η ένωση αντιλαμβάνεται την εκπαιδευτική της πρακτική ως πρακτική παραγωγής γνώσης, ως "επικοινωνία με τα άστρα". Η ουτοπική φαντασία χρησιμοποιείται ως κύριο μοτίβο μιας κριτικής-ποιητικής-χειραφετητικής παιδαγωγικής πρακτικής. Η πρακτική αυτή αποκαλύπτει τα ελαττώματα, τη δυστυχία, τις θηριωδίες, τον πόνο, την καταπίεση και τη βία στην υπάρχουσα πραγματικότητα. Με τον τρόπο αυτό, θα πρέπει να είναι σε θέση να ξυπνήσει την επιθυμία για αλλαγή στη φαντασία του ατόμου, χωρίς να πνίγει την επιθυμία για μετασχηματισμό, αλλά προσκαλώντας το άτομο να γνωρίσει την υπάρχουσα πραγματικότητα, να τη μετονομάσει και να αναζητήσει την αλλαγή (Chauí, 2001, σ. 136). Με αυτόν τον τρόπο, η ουτοπική φαντασία καλλιεργείται μαζί με μια πρακτική οικειοποίησης και αλλαγής του κόσμου.

Ο Πάολο Φρέιρε και πολλοί άλλοι ριζοσπάστες στοχαστές και εκπαιδευτικοί, όπως η Bell Hooks και η Gayatri Chakravorty Spivak - σχεδίασαν και διέδωσαν τους σπόρους της αντίστασης και της ελπίδας σε όλο τον κόσμο.

Σήμερα, στο πλαίσιο των ευρωπαϊκών μεταναστευτικών κοινωνιών, η υιοθέτηση και η επέκταση της προσέγγισής τους στην κριτική εκπαίδευση ενηλίκων απαιτεί την αντιμετώπιση σημαντικών ερωτημάτων. Για παράδειγμα: Πώς μπορεί το εκπαιδευτικό έργο σε μια μεταναστευτική κοινωνία να επιδιώκει μετασχηματιστικούς στόχους αντί για συντηρητικούς στόχους που συνεπάγονται τη διατήρηση των δεδομένων συνθηκών; Ποια συμβολή μπορεί να έχει το εκπαιδευτικό έργο σε μια επιδιωκόμενη διαδικασία διαρθρωτικών αλλαγών μέσα και στις κοινωνίες; Πώς μπορεί να αντανακλάται, να συζητείται και να προωθείται η κατανόηση της εκπαίδευσης, ιδίως της εκπαίδευσης ενηλίκων, ως χώρου διεύρυνσης των ικανοτήτων για ουτοπική φαντασία, για μεταφορές, για ποίηση και για κοινωνικοπολιτική δράση, ώστε να οδηγήσει σε μια συλλογική πρακτική κοινωνικού μετασχηματισμού, για un buen vivir (για καλή ζωή) για όλους και για περισσότερη ανεξαρτησία και εφευρετική αντίσταση;

Ή να ρωτήσω ποιητικά: Πώς πρέπει να συνεχίσουμε - σαν την ελπίδα που χορεύει στο τεντωμένο σχοινί με μια ομπρέλα κάτω από τον ουρανό του παγκόσμιου Βορρά; Και πώς μπορούμε να προβάρουμε το άλμα από το τεντωμένο σκοινί σε μια υψηλή βουτιά στο ουτοπικό, στο ποιητικό;

Ο εταίρος του έργου das kollektiv συνδέει την ανάπτυξη μιας προσέγγισης βασισμένης στην ποίηση για τη βασική εκπαίδευση με τη δυνατότητα επέκτασης της προσέγγισης του Paulo Freire (educación popular) (λαϊκή εκπαίδευση) στον γραμματισμό των ενηλίκων χρησιμοποιώντας ποίηση αντί ή σε συνδυασμό με εικόνες και έργα τέχνης σε αναζήτηση γενεσιουργών θεμάτων και γενεσιουργών λέξεων. Πάνω απ' όλα, η προσέγγιση υποστηρίζει τους εκπαιδευτικούς να σχεδιάσουν το εκπαιδευτικό έργο ως εναλλακτική λύση ή αντίλογο στην εμπορευματοποίηση της εκπαίδευσης στο νεοφιλελεύθερο πλαίσιο. Από την άλλη πλευρά, η προσέγγιση εμπεριέχει τη δυνατότητα ποιητικοποίησης της ίδιας της παιδαγωγικής. Πιο συγκεκριμένα, προσθέτει μια ποιητική διάσταση στα θεωρητικά και μεθοδολογικά πλαίσια της βασικής εκπαίδευσης ενηλίκων στην πορεία προς τον γραμματισμό, επιδιώκοντας έναν διαφορετικό τρόπο σκέψης, σχεδιασμού, διδασκαλίας και μάθησης που ξεδιπλώνεται έξω από μετρήσιμα και αξιοποιήσιμα μαθησιακά αποτελέσματα.

Ο σκοπός και η προσέγγιση του ELC στην εκπαίδευση είναι να χρησιμοποιεί πολυμέσα και δημιουργικούς πόρους για την προώθηση της εκπαίδευσης. Αυτό μπορεί να γίνει με το να βγάλουμε τους εκπαιδευόμενους από τη ζώνη άνεσής τους, σε εκδρομές, να τους περιβάλλουμε με τη φύση ή σε άλλα μέρη, όπου μπορούν να μάθουν για τον κόσμο γύρω τους με πρακτικό τρόπο. Ως γενική αρχή, οι πρακτικές κοινωνικής ένταξης ενσωματώνονται στη μαθησιακή διαδικασία. Η έμφαση δίνεται στην επεξεργασία θεμάτων με προσανατολισμό στους πόρους, χρησιμοποιώντας την καθημερινή ζωή των εκπαιδευόμενων ως πλαίσιο. Άλλες δημιουργικές προσεγγίσεις στη μάθηση χρησιμοποιούν την τεχνολογία, όπως εκπαιδευτικές εφαρμογές ή διαδικτυακούς πόρους, και περιλαμβάνουν πρακτικές δραστηριότητες, όπως πειράματα ή ομαδικές εργασίες. Ο βασικός σκοπός είναι να

θεωρηθούν οι εκπαιδευόμενοι ως μέρος της μάθησης και οι πόροι να είναι διαθέσιμοι σε όλους. Το ELC εργάζεται συνεχώς για την ενσωμάτωση δημιουργικών διαδικασιών, όπως οι ποιητικές προσεγγίσεις, και για τη συμπερίληψη ψηφιακών πόρων για περαιτέρω δημιουργικό εμπλουτισμό.

Ο οργανισμός-εταίρος SYNTHESIS ακολουθεί μια συμμετοχική προσέγγιση στην εκμάθηση της δεύτερης γλώσσας, εφαρμόζοντας παιδαγωγικές πρακτικές και δραστηριότητες που προκαλούν τη συμμετοχή και την εμπλοκή των εκπαιδευομένων. Η συμμετοχική προσέγγιση προσφέρει την ευκαιρία να εμπλακούν στην εκμάθηση γλωσσών άτομα με διαφορετικό πολιτισμικό, εκπαιδευτικό και κοινωνικοπολιτικό υπόβαθρο, ενώ παράλληλα παραμένει κριτική απέναντι στις πολιτισμικές γενικεύσεις, τα στερεότυπα και άλλες μορφές διακρίσεων ή καταπίεσης.

Η συμμετοχική προσέγγιση - γνωστή και ως προσέγγιση του Freire - είναι μια στρατηγική διδασκαλίας που περιλαμβάνει θέματα ή τομείς περιεχομένου που ενδιαφέρουν τους εκπαιδευόμενους. Σύμφωνα με τον Freire, οι άδικες κοινωνικές συνθήκες πηγάζουν από τον αναλφαβητισμό και ο σκοπός της εκπαίδευσης είναι να ενδυναμώσει τους εκπαιδευόμενους ώστε να πάρουν ενεργό θέση για την απελευθέρωση από τα βάρη τους. Επειδή χρησιμοποιεί θέματα για συγκεκριμένους σκοπούς, η συμμετοχική προσέγγιση εμπίπτει στην ομπρέλα της διδασκαλίας με βάση το περιεχόμενο. Τα θέματα βασίζονται σε ζητήματα της πραγματικής ζωής που οι εκπαιδευόμενοι αντιμετωπίζουν καθημερινά, και η εκμάθηση γλωσσών χρησιμοποιείται για την επίλυση κοινωνικών προβλημάτων, την ενδυνάμωση των εκπαιδευομένων και τη δημιουργία ενός ασφαλούς χώρου

όπου οι συμμετέχοντες μπορούν να αλληλεπιδρούν, να εκφράζονται και να δημιουργούν κοινωνικούς δεσμούς και μια αίσθηση κοινότητας.

Η συμμετοχική τάξη διαφέρει από πολλές μεθόδους διδασκαλίας που χρησιμοποιούνται παραδοσιακά σε περιβάλλοντα εκμάθησης γλωσσών. Μέσω της παιδαγωγικής του Freire, η συμμετοχική προσέγγιση αντιτίθεται στην παλιά μέθοδο διδασκαλίας κατά την οποία ο εκπαιδευτικός ενεργεί ως καταθέτης πληροφοριών και οι εκπαιδευόμενοι ως αποδέκτες. Σε αντίθεση με τις προηγούμενες μεθόδους, η συμμετοχική προσέγγιση περιλαμβάνει μια αμφίδρομη μαθησιακή διαδικασία. Ο εκπαιδευτικός και οι εκπαιδευόμενοι συνεργάζονται, με τον εκπαιδευτικό να ενεργεί ως οδηγός και διευκολυντής.

Οι εκπαιδευτικοί σε μια συμμετοχική τάξη επιθυμούν να ενεργοποιήσουν τη δράση των εκπαιδευόμενων κατά τη διάρκεια των μαθημάτων. Ο εκπαιδευτικός φροντίζει να αλληλεπιδρά ως διαμεσολαβητής και όχι ως πρόσωπο εξουσίας, χρησιμοποιώντας αμφίδρομο διάλογο, στρατηγικές όπως η υποβολή προβλημάτων και η επίλυση προβλημάτων (που προάγουν την κριτική σκέψη) και καινοτόμες προσεγγίσεις για την αντιμετώπιση των προκλήσεων των εκπαιδευόμενων. Τα θέματα δημιουργούνται με βάση την πραγματικότητα και τις προηγούμενες εμπειρίες των εκπαιδευόμενων, με αποτέλεσμα μια αυθεντική και ουσιαστική μαθησιακή εμπειρία.

Οι εκπαιδευόμενοι ενθαρρύνονται να συνεργάζονται με τους συν-εκπαιδευόμενους σε ζευγάρια, μικρές ομάδες ή ολόκληρες ομάδες για συλλογική συμμετοχή. Δραστηριότητες όπως το παιχνίδι ρόλων, η μετάφραση κειμένου σε

ζευγάρια ή σε μικρές ομάδες, η παρουσίαση εργασιών και η συζήτηση στην τάξη, παίζουν σημαντικό ρόλο στην εκμάθηση γλωσσών, καθώς αυτά είναι τα εργαλεία που συνήθως βοηθούν τους εκπαιδευόμενους να ξεπεράσουν τις δυσκολίες τους στη λεκτική επικοινωνία. Μέσω της συζήτησης θεμάτων όπως η ένταξη, η διαφορετικότητα, η αποδοχή, η ενσυναίσθηση, τα εμπόδια στην εκπαίδευση, η φροντίδα των παιδιών, η υγειονομική περίθαλψη και η ενδυνάμωση των γυναικών, οι εκπαιδευόμενοι ενθαρρύνονται να εργαστούν πάνω στη γλώσσα και ταυτόχρονα να μοιραστούν τις δικές τους εμπειρίες, σκέψεις, ιδέες και συναισθήματα με άλλες ομάδες εκπαιδευόμενων, στο βαθμό που αισθάνονται άνετα.

Η πλειονότητα των εκπαιδευομένων είναι μετανάστες/ριες και πρόσφυγες/ισσες από διάφορες γεωγραφικές περιοχές που εγκατέλειψαν τις χώρες τους για διάφορους λόγους, όπως αναζήτηση εργασίας ή φυγή από τη βία και τις διώξεις. Έχουν πολύ διαφορετικές εκπαιδευτικές εμπειρίες: ορισμένοι δεν έχουν λάβει καμία επίσημη σχολική εκπαίδευση, ενώ άλλοι έχουν σπουδάσει σε υψηλό επίπεδο και κατέχουν σχετικά ακαδημαϊκά και επαγγελματικά προσόντα. Επιπλέον, οι πολιτικές εκμάθησης της γλώσσας για τους μετανάστες και τους πρόσφυγες είναι ελλιπείς. Πολύ λίγες ευρωπαϊκές χώρες έχουν σαφώς διατυπωμένες, τεκμηριωμένες πολιτικές εκμάθησης γλωσσών για μειονοτικές κοινότητες, και όπου υπάρχουν πολιτικές, είναι αποσπασματικές με λίγα πλαίσια που βασίζονται σε παιδαγωγικές μεθόδους που μπορούν να υποστηρίξουν την ένταξη (Miller, Ziaian and Esterman, 2018). Οι χώρες που διαθέτουν συστηματικές πολιτικές και προσεγγίσεις για τη γλωσσική εκπαίδευση των μεταναστών συχνά δεν κάνουν

διάκριση μεταξύ προσφύγων και άλλων μεταναστών, ενώ σημαντικοί παράγοντες ταυτότητας, όπως το φύλο, δεν λαμβάνονται υπόψη στη διαδικασία μάθησης. Σύμφωνα με την UNESCO, "αν και η διεθνής κοινότητα συμφωνεί σε γενικές γραμμές ότι η γλώσσα αποτελεί σημαντικό εμπόδιο στη μάθηση για τα παιδιά, τους νέους και τους ενήλικες μετανάστες και πρόσφυγες, ορισμένοι τομείς απαιτούν αυξημένη προσοχή στις πολιτικές των κυβερνήσεων και των διεθνών οργανισμών" (UNESCO. 2018 γ).

Οι εκπαιδευτές γλωσσών πρέπει να είναι ενημερωμένοι σχετικά με το πλαίσιο της μετανάστευσης και τα δικαιώματα των μεταναστών και των προσφύγων, ώστε να είναι σε θέση να δομήσουν το μάθημα με ελκυστικό τρόπο, αλλά και να ανταποκριθούν στις ανάγκες των εκπαιδευομένων και να τους βοηθήσουν να ξεπεράσουν τα εμπόδια και τις μαθησιακές προκλήσεις. Τα δικαιώματα των ανθρώπων διαφέρουν σημαντικά ανάλογα με το νομικό τους καθεστώς. Η απόκτηση του καθεστώτος του πρόσφυγα είναι συνήθως μια διαδικασία που μπορεί να διαρκέσει αρκετούς μήνες ή και περισσότερο, ανάλογα με τη χώρα και τις ειδικές συνθήκες του αιτούντος άσυλο. Ενώ το καθεστώς του πρόσφυγα παρέχει πολυάριθμα δικαιώματα και συχνά περιλαμβάνει πρόσθετα μέτρα υποστήριξης (όπως μαθήματα γλώσσας), οι εγγεγραμμένοι αιτούντες άσυλο ή τα άτομα που δεν έχουν ακόμη υποβάλει την αίτησή τους για άσυλο μπορεί να αντιμετωπίζουν περιορισμούς, όπως ο περιορισμός σε κέντρο υποδοχής, η αδυναμία μετακίνησης εκτός του δήμου ή της περιοχής και η αδυναμία εργασίας. Ωστόσο, ανεξάρτητα από το νομικό καθεστώς, όλοι έχουν δικαίωμα σε βασικές ανάγκες, όπως στέγη, τροφή, υγειονομική περίθαλψη και εκπαίδευση για τα παιδιά. Όταν εργάζεστε εθελοντικά ή εργάζεστε με πρόσφυγες και μετανάστες,

είναι απαραίτητο να μάθετε τους νόμους, τους κανόνες και τις βασικές ρυθμίσεις, τα δικαιώματα ή τις προκλήσεις που μπορεί να αντιμετωπίζει κάθε ομάδα εκπαιδευομένων σε κάθε χώρα.

Δεδομένων των συνθηκών εκμάθησης γλωσσών από μετανάστες και πρόσφυγες, οι εκπαιδευτικοί είναι πρόθυμοι να εφαρμόσουν μια ποικιλία εργαλείων και προσεγγίσεων προκειμένου να ανταποκριθούν στις ανάγκες των εκπαιδευομένων. Χρειάζεται ανθεκτικότητα και ψυχική δύναμη- επίσης, θέληση να βοηθήσουν τους ανθρώπους και να εργαστούν σε περιβάλλοντα με προκλήσεις, όπου η ευαισθησία και ο σεβασμός σε διαφορετικούς πολιτισμούς είναι ζωτικής σημασίας. Η γνώση μιας άλλης γλώσσας κρίνεται συχνά χρήσιμη- ο ενθουσιασμός και η αφοσίωση είναι βασικά στοιχεία, με μια ήρεμη προσέγγιση σε δύσκολες καταστάσεις και μια παρηγορητική στάση στην επικοινωνία. Με βάση την εμπειρία της και την επαφή της με ομάδες ενηλίκων μεταναστών/ριών, η SYNTHESIS επιθυμεί να διερευνήσει την παιδαγωγική προσέγγιση της ποίησης, ξεκινώντας από τις μεθοδολογίες και τα εργαλεία που έχει ήδη εφαρμόσει στο πλαίσιο ευρωπαϊκών προγραμμάτων, μαθημάτων και εργαστηρίων, με στόχο να συμβάλει στην ανάπτυξη μιας πιο πολιτικής και καλλιτεχνικής (ή ολιστικής) παιδαγωγικής για ενήλικες εκπαιδευόμενους δεύτερης γλώσσας.

Το Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας Καλαμάτας ακολούθησε αρχικά μεθόδους διδασκαλίας που προϋπήρχαν στην ελληνική δευτεροβάθμια εκπαίδευση, εστιάζοντας στη γραμματική και την εννοιολογική ανάλυση. Οι μέθοδοι αυτές βοηθούν στην κατάκτηση της χρήσης της ελληνικής γλώσσας. Ωστόσο, λόγω της ηλικίας, των εμπειριών ζωής, των αναγκών και της προσωπικότητας των ενήλικων

εκπαιδευόμενων είναι απαραίτητο να προστεθούν τεχνικές και δραστηριότητες καλλιτεχνικής και δημιουργικής γραφής που βοηθούν τους εκπαιδευόμενους να εκφράσουν τα παγιδευμένα συναισθήματά τους, να μάθουν να επικοινωνούν με τους συνεκπαιδευόμενούς τους, αλλά και να ενημερωθούν για την ιστορία και τον πολιτισμό της χώρας στην οποία ζουν.

Το ΣΔΕ Καλαμάτας χρησιμοποιεί την ποίηση τόσο ως αντικείμενο μελέτης σε εβδομαδιαία βάση - για την απόκτηση γνώσεων, έκφρασης, επικοινωνίας και συνεργασίας - όσο και σε διάφορα ειδικά μαθήματα (όπως η ελληνική και αγγλική γλώσσα, οι ΤΠΕ και η μουσική), δίνοντας στην ποίηση μια άλλη διάσταση που συνδέεται με τις καθημερινές ανάγκες του σύγχρονου ενήλικα.

Αρχικά, οι εταίροι από την Ελλάδα χρησιμοποιούν παραδοσιακές μεθόδους γλωσσικής ανάλυσης για να προσεγγίσουν το ποίημα, έτσι ώστε οι ενήλικες εκπαιδευόμενοι να μάθουν να διαβάζουν και να γράφουν, αλλά και να εμπλουτίσουν το λεξιλόγιό τους με νέες λέξεις και εκφράσεις. Στη συνέχεια, παρουσιάζεται στην τάξη μελοποιημένη ποίηση, ώστε οι εκπαιδευόμενοι να συνδεθούν νοητικά με το ποίημα που εξετάζουν. Στην πορεία, μαθαίνουν να εκφράζουν τις σκέψεις, τους φόβους, τις ανησυχίες και τα όνειρά τους μέσα από τις νέες γλωσσικές εκφράσεις της ποίησης. Επιπλέον, μέσα από δραστηριότητες δημιουργικής γραφής και ζωγραφικής, αποτυπώνουν στο χαρτί αυτό που νιώθουν. Εξετάζοντας τα ιστορικά, κοινωνικά και πολιτικά συμφραζόμενα των ποιητών, αποκτούν γνώσεις για τον πολιτισμό που τους περιβάλλει. Όσον αφορά τις ανάγκες, τα εμπόδια και τις προσδοκίες των εκπαιδευομένων σε ένα ελληνικό σχολείο εκπαίδευσης ενηλίκων, είναι σημαντικό να λαμβάνεται υπόψη η άποψη

κάθε εκπαιδευόμενου και κάθε ομάδας εκπαιδευομένων που καλούνται να συνεργαστούν πριν από την εφαρμογή οποιασδήποτε πρακτικής. Με την παροχή ερεθισμάτων και τη χρήση διαφορετικών προσεγγίσεων σε ένα θέμα, δημιουργείται ένα γόνιμο έδαφος για μάθηση, αλληλεπίδραση και συνεργατική διδασκαλία, κυρίως μέσα από τη συνεργασία των μαθησιακών ομάδων με το συντονιστή.

Στην παιδαγωγική οριοθέτηση και στόχευση του γλωσσικού γραμματισμού στα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας της Ελλάδας (ΣΔΕ), δίνεται εκτεταμένη έμφαση στην παραγωγή χρήσιμων κειμένων και στην ανάπτυξη γλωσσικών δεξιοτήτων που εξυπηρετούν πραγματικές συνθήκες επικοινωνίας και λιγότερο στη λογοτεχνία, η οποία διαχωρίζεται σαφώς ως γνωστικό και διδακτικό αντικείμενο (Χατζησαββίδης, 2003). Ωστόσο, σύμφωνα με τη νέα διδακτική νοοτροπία, όταν επιλέγεται η διδακτική προσέγγιση ενός λογοτεχνικού κειμένου, οι διδάσκοντες ενθαρρύνονται να γίνουν "συνομιλητές" με τα κείμενα και να ενθαρρύνουν τους εκπαιδευόμενούς τους να κάνουν το ίδιο. Η λογοτεχνία απαιτεί να αποτελεί μέρος ενός "πολυγραμματιστικού προγράμματος σπουδών" λόγω του πολυδιάστατου χαρακτήρα των κοινωνικών και ιδεολογικών χαρακτηριστικών της (Χοντουλίδου, 2003). Επιπλέον, η θεμελίωση της διδασκαλίας της λογοτεχνίας στις θεωρίες της πρόσληψης και της αισθητικής ανταπόκρισης ανταποκρίνεται πλήρως στους εκπαιδευτικούς στόχους που θέτουν τα σχολεία ΣΔΕ. Οι δύο αυτές θεωρίες της λογοτεχνικής κριτικής οδηγούν τους εκπαιδευτές ενηλίκων σε νέα μονοπάτια στον τομέα της παιδαγωγικής και της διδασκαλίας, καθώς εστιάζουν σε πιο μαθητοκεντρικές πρακτικές, αναθεωρώντας τις παραδοσιακές δασκαλοκεντρικές προσεγγίσεις (Τζιόβας, 1987 - Hawthorn, 2002).

Ειδικά στο πλαίσιο της δια βίου μάθησης, η θεωρία της πρόσληψης θα μπορούσε να αποτελέσει πολύτιμο εργαλείο, καθώς υποστηρίζει τις θεωρίες της εκπαίδευσης ενηλίκων κατά τη διάρκεια της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Στο πλαίσιο αυτό, οι ΤΠΕ έχουν πολλά να προσφέρουν. Οι νέες τεχνολογίες μπορούν να μετατρέψουν τον ενήλικα εκπαιδευόμενο από παθητικό, μη συμμετέχοντα δέκτη σε δημιουργικό συνομιλητή με τα κείμενα, σε έναν εκπαιδευόμενο που ανοίγει ορίζοντες μέσω της επαφής του με αυτά (Kilintyrea και Gallou, 2011). Για παράδειγμα, το 2010 με τη βοήθεια των ΤΠΕ και χρησιμοποιώντας την ποιητική παιδαγωγική προσέγγιση, οι εκπαιδευόμενοι στο Σχολείο δεύτερης Ευκαιρίας Καλαμάτας δημιούργησαν ένα ημερολόγιο ποίησης σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή στο πλαίσιο ενός προγράμματος με τίτλο "ένα ποίημα κάθε μέρα...". Στη συνέχεια προχώρησαν στην παραγωγή πολυμορφικών κειμένων, ενώ μπόρεσαν να κατανοήσουν τη ρευστότητα της ποιητικής γραφής και την πολυσημία της μέσα από δραστηριότητες, όπως η μηχανική γραφή και η αναδημιουργία ποιημάτων.

Στις πρώτες τους προσπάθειες να περιγράψουν συστηματικά τις παιδαγωγικές προσεγγίσεις της ποίησης, οι εταίροι αυτής της διακρατικής σύμπραξης POETA αμφισβητούν τις παραδοχές και τις πολιτισμικές διαφοροποιήσεις όσον αφορά την κατανόηση της ποίησης. Μεταξύ άλλων, ανοίγουν το δρόμο για μια προοπτική εξερεύνησης και επανεφεύρεσης του λόγου και του κόσμου της σκέψης. Αυτό είναι κάτι που απαιτεί θάρρος τόσο από τους εκπαιδευόμενους όσο και από τους εκπαιδευτικούς. Προερχόμενοι από διαφορετικά πολιτισμικά υπόβαθρα, αναζητούν εμπειρίες ποίησης που συνδέονται με μουσική, χορό, την κινούμενη

εικόνα και την τέχνη. Αμφισβητούν τη δυτική κουλτούρα και αναλύουν την κουλτούρα της αποτυχίας. Αντιτίθενται στην εμπορευματοποίηση της εκπαίδευσης του γραμματισμού και έχουν χαράξει μια ποιητική πρακτική οικειοποίησης και μετασχηματισμού της γλώσσας, της ποίησης και του κόσμου. Συζητούν διαφορετικές προσεγγίσεις για τη μετασχηματιστική εκπαίδευση και εξετάζουν τις πηγές της ντροπής στο πλαίσιο του γραμματισμού των ενηλίκων.

Κατά τη διαδικασία εφαρμογής αυτής της πρακτικής, οι εταίροι της POETA περιγράφουν, μοιράζονται και προβληματίζονται σχετικά με τις προηγούμενες ανδραγολογικές και μεθοδολογικές-διδακτικές αναφορές τους, καθώς και τις πτυχές πιθανών παιδαγωγικών προσεγγίσεων της ποίησης. Διερευνούν την πρακτική τους με τις αντίστοιχες ομάδες εκπαιδευόμενων. Θέτουν ερωτήματα σχετικά με την πρόσβαση στην ποίηση, την πολιτισμική κατανόηση και τις προσπάθειές τους να εισαγάγουν ενήλικους εκπαιδευόμενους στον γραπτό λόγο. Εν μέσω της πανδημίας και των προσπαθειών για τη διατήρηση των ευκαιριών εκμάθησης γραπτού λόγου, όλοι οι εταίροι διερεύνησαν τις παιδαγωγικές προσεγγίσεις ποίησης με εκπαιδευόμενους, μεταξύ άλλων σε ένα διαδικτυακό περιβάλλον. Από αυτόν τον γόνιμο διάλογο και τη διερεύνηση προέκυψε μια προσέγγιση για την ποιητική παιδαγωγική εργασία με ανθρώπους που βρίσκονται στον δρόμο προς τη γραφή.

Πηγή φωτογραφίας: Linz, Αυστρία

Το καλειδοσκόπιο των εταίρων

Η ενοποιητική πτυχή της εργασίας των εταίρων του έργου, το καλειδοσκόπιο που προκύπτει, γίνεται σαφές στις επόμενες σελίδες. Κάποιος έχει δημιουργήσει ένα σύνολο έργων που παρουσιάζει μια μοναδική και απρόσκοπτη σύνδεση. Το έργο είναι μια αντανάκλαση του τρόπου με τον οποίο οι εταίροι του έργου βλέπουν τον κόσμο και προσπαθούν να δημιουργήσουν ένα συλλογικό όραμα που είναι τόσο διαφορετικό όσο και αρμονικό. Η επεξεργασία των παιδαγωγικών προσεγγίσεων ποίησης βασίζεται σε ανταλλαγές μεταξύ των εταίρων κατά τη διάρκεια διακρατικών συναντήσεων και των μηνιαίων διαδικτυακών συναντήσεων, στη διερεύνηση των προσεγγίσεων από όλους τους εταίρους και στη δραστηριότητα μάθησης / διδασκαλίας / κατάρτισης στο πλαίσιο του έργου. Ως αποτέλεσμα, οι εταίροι του έργου έχουν δημιουργήσει ένα καλειδοσκόπιο μοναδικών και αλληλένδετων προοπτικών, μεθοδολογιών και εργαλείων.

Το eBook περιλαμβάνει τεκμηρίωση της συμμετοχικής διαδικασίας που χρησιμοποιείται για την περαιτέρω ανάπτυξη των «Προσεγγίσεων που βασίζονται στην ποίηση στη βασική εκπαίδευση ενηλίκων», ειδικότερα. Απευθύνεται σε ένα ευρύ κοινό ερευνητών στην εκπαίδευση ενηλίκων, εκπαιδευτικών και εκπαιδευτών, σχεδιαστών και υπευθύνων λήψης αποφάσεων σε υπουργεία και ιδρύματα εκπαίδευσης ενηλίκων. Το eBook εμβαθύνει στην απεραντοσύνη του θέματος της προσέγγισης της βασικής εκπαίδευσης που βασίζεται στην ποίηση και δημιουργεί ως αποτέλεσμα ένα ζωντανό καλειδοσκόπιο. Ξεκινώντας με τις εισαγωγές και τις ιστορίες των εταίρων του έργου για το πώς έλαβαν μέρος στο έργο, υπάρχει μια πρόοδος προς το τι μας συνδέει και τι παραμένει πολύχρωμο σε

όλη την πρακτική. Το έργο POETA ανταποκρίνεται στην ανάγκη για δημιουργικές και ολιστικές προσφορές στη βασική εκπαίδευση για ενήλικες που υπερβαίνουν τους οικονομικούς στόχους και τους στόχους της ανάπτυξης. Αυτό καθίσταται, επίσης, σαφές όταν λαμβάνονται υπόψη οι ομάδες ενηλίκων, οι πόροι και οι ανάγκες τους, οι δυνατότητες της δημιουργικότητας και οι βασισμένες στην τέχνη προσεγγίσεις, ιδέες και μέθοδοι (τόσο αναλογικές όσο και ψηφιακές), καθώς και η διαδικασία μάθησης και οι στάσεις εκείνων που καθοδηγούν τους εκπαιδευόμενους. Η εξερεύνηση των προσεγγίσεων επιτρέπει τη δημιουργία θεωρητικών ιδεών και την αξιολόγηση του δυναμικού των προσεγγίσεων. Οι εκπαιδευτικοί και τα άτομα που συμμετέχουν στην εξερεύνηση των προσεγγίσεων θα έχουν μια πλατφόρμα για να μιλήσουν για τις εμπειρίες τους και να σχολιάσουν πόσο καλά λειτουργεί. Για να μεγιστοποιηθεί ο αντίκτυπός της στους στόχους του έργου, αυτή η ανατροφοδότηση θα ενσωματωθεί σε επόμενες επαναλήψεις των παιδαγωγικών προσεγγίσεων της ποίησης.

Για τους εταίρους του έργου, το POETA είναι ένα ποικίλο μπουκέτο που πρέπει να διερευνηθεί περαιτέρω. Οι εταίροι του έργου επιθυμούν να αναπτύξουν τις μεθόδους μας μέσω της συνεργασίας και του ανοιχτού διαλόγου με άλλα άτομα. Ο στόχος είναι να δημιουργηθεί μια ομάδα ατόμων με ομοϊδεάτες που δεσμεύονται να δημιουργήσουν νέες προσεγγίσεις POETA και μοιράζονται το πάθος για να το κάνουν. Οι εταίροι του έργου είναι πρόθυμοι να συνεχίσουν να ταξιδεύουν με άλλους ως αναπόσπαστο μέρος του ταξιδιού μας και να συζητήσουν μαζί τους. Για να βελτιώσουν τη στρατηγική και να την κάνουν ακόμα πιο αποτελεσματική στην ολιστική υποστήριξη των ανθρώπων, οι εταίροι του έργου ελπίζουν να μάθουν από άλλους και να συμμετάσχουν σε συζητήσεις που προκαλούν προβληματισμό.

ΚΟΙΝΟ ΕΔΑΦΟΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΕΤΑΙΡΩΝ

Αυτοδυναμία & ενδυνάμωση

Ενθάρρυνση κριτικής πολιτικής δράσης

Εξερεύνηση αντί για εξήγηση

Ενθαρρυντικό, Ενεργοποιητικό

Ασφαλείς χώροι

Χειραφετηση & συμμετοχικότητα

Συμπεριλαμβανομένων των συνθηκών κοινωνικού πλαισίου

Σεβασμός στην ευαλωτότητα

Αποσταθεροποίηση και αναδημιουργία νοήματος

Κριτική προσέγγιση. Ο διάλογος ως γενική αρχή

Εργασία πέρα από τη δυνατότητα μέτρησης και τον καθαρό προσανατολισμό εκμετάλλευσης

Πηγή της φωτογραφίας: Καλαμάτα, Ελλάδα

Βιβλιογραφία:

Adamczak, C. & Pfirrmann, M. (Eds.). (1990). *Geschichten aus dem Alltag gekratzt. Ein Lesebuch für Erwachsene*. Stuttgart: Klett Verlag.

Adamczak, C. & Wintzen, K. (Eds.). (1993). *Die aus dem Schweigen kommen. Erwachsene nehmen die Dichter Dichterinnen schreibend beim Wort*. Lörzweiler: Wintzen Verlag.

Castro Varella, M. D. M. (2015). *Strategisches Lernen. Gesellschaftsanalyse und Linke Praxis*. URL: https://www.zeitschrift-luxemburg.de/strategisches-lernen/ (Accessed: 2022-11-30).

Chatzisavvidis, S. (2003). *Language Literacy (Greek and English Language).* In: IDEKE, Study Specifications for Second Chance Schools (pp. 83-118). Athens.

Chaui, M. (2001). *Convite à Filosofia.* Sao Paulo: Ática.

Chontolidou, E. (2003). *Literature in Second Chance Schools.* In: IDEKE, Study Specifications for Second Chance Schools (pp. 301-304). Athens.

Domin, H. (1975). *Wozu Lyrik heute. Dichtung und Leser in der gesteuerten Gesellschaft*. München: Piper.

Domin, H. (1988). *Das Gedicht als Augenblick von Freiheit. Frankfurter Poetik-Vorlesung*. München: Piper.

Fromm, E. (1984). *Über die Liebe zum Leben.* Stuttgart: Deutscher Taschenbuch Verlag.

Hawthorn, J. (2002). *Unlocking the Text: An Introduction to Literary Theory.* Heraklion: University Press of Crete.

Katholische Erwachsenenbildung Rheinland-Pfalz (Ed.). (2021). *Auf dem Wortweg. Poesiepädagogische Ansätze in Alphabetisierung und Grundbildung*. Mainz: Katholische Erwachsenenbildung Rheinland-Pfalz.

Kylintirea, E., & Gallou, G. (2011). *Poetry as a means of integrating immigrants: An action plan at the Kalamata Second Chance School.* Paper presented at the 3rd South European and Mediterranean Citizenship Education (SEMCE) Conference in Patras, Greece.

Miller, E., Ziaian, T., & Esterman, A. (2018). *Australian School Practices and the Education Experiences of Students with a Refugee Background: A Review of the Literature.* International Journal of Inclusive Education, 22(4), (pp. 339-359). DOI:10.1080/13603116. 2017.1365955 (Accessed: 2023-08-14)

Tziovas, D. (1987). *After Aesthetics: Theoretical Tests and Interpretive Readings of Modern Greek Literature*. Athens: Gnosi.

UNESCO. (2018). *Education and Migration: Language, Education and Migration in the Context of Forced Displacement*. Paris: UNESCO.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 “Στο δρόμο για τη γραφή”: σχετικά με τους εκπαιδευομένους, τις προκλήσεις και την επαγγελματική στάση

das kollektiv_Carrington, K. / Mineva, G. / Salgado, R.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 “Στο δρόμο για τη γραφή”: σχετικά με τους εκπαιδευομένους, τις προκλήσεις και την επαγγελματική στάση

1.1 Εισαγωγή

Αναφερόμαστε στους εκπαιδευόμενους στο πλαίσιο του έργου ως άτομα που βρίσκονται "στο δρόμο για τη συγγραφή". Το να είναι κανείς "στο δρόμο προς τη γραφή" υποδηλώνει πρώτα απ' όλα μια στάση απέναντι στον κόσμο, στην οποία, αναγκαστικά, θα δεσμευτούν και οι εκπαιδευτικοί, οι οποίοι επιθυμούν να καλλιεργήσουν μια ποιητική στάση στη διδασκαλία και να κατανοήσουν την εκπαίδευση ως πεδίο πειραματισμού και δημιουργίας στο οποίο δίνεται προτεραιότητα και προωθείται η εξερεύνηση αντί για τις εξηγήσεις.

Έτσι, με το έργο ΡΟΕΤΑ προσκαλούμε τους εκπαιδευτικούς προς μια ποιητική στάση. Αυτό θα σήμαινε, για παράδειγμα, να ακούνε-μιλούν-διαβάζουν-γράφουν-βιώνουν τις λέξεις, αποσυνδέοντάς τες από τις συνήθεις σημασίες τους και επιτρέποντάς τους να φτάσουν σε διαφορετικές σημασίες, αποσταθεροποιώντας έτσι τη σχέση μεταξύ σημαινόμενου και σημαίνοντος, ασχολούμενοι με την αδιαφάνεια αντί για τη διαφάνεια, εξερευνώντας στοιχεία που ανατρέπουν τις λειτουργίες και τις νόρμες της γλώσσας και υπερβαίνοντας το σύμπαν των απτών/κατανοητών (ή εξηγήσιμων) πραγμάτων. Αυτή η ποιητική στάση είναι ενσωματωμένη σε μια αντίληψη της βασικής εκπαίδευσης ενηλίκων ως κρίσιμο εκπαιδευτικό έργο πέρα από τις τρέχουσες κυρίαρχες πρακτικές μέτρησης και της αποκλειστικής εστίασης στη χρήση της μάθησης με όρους απασχολησιμότητας. Οι

Οι εκπαιδευόμενοι δεν αντιμετωπίζονται ως ανθρώπινοι πόροι, αλλά μάλλον ως συνδημιουργοί μιας συμμετοχικής, διαλογικής και χαρούμενης διαδικασίας. Σε αυτό το πλαίσιο μπορούν να αναλύσουν τις κοινωνικές συνθήκες, να διευρύνουν τη δράση τους για να ανταποκριθούν και να ξεπεράσουν τις δομές μειονεξίας και διακρίσεων και να ενθαρρύνουν τη δική τους κριτική πολιτική δράση και την ποιητική φαντασία. Μια τέτοια ποιητική στάση προϋποθέτει ότι το πλαίσιο μάθησης έχει σχεδιαστεί ως ασφαλής χώρος, όπου οι ευπάθειες γίνονται σεβαστές.

Η απόφαση να χαρακτηριστούν οι εκπαιδευόμενοι στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων βασικής εκπαίδευσης ενηλίκων ως άτομα "στο δρόμο προς τη γραφή" συμμερίζεται τη διαπίστωση όλων των εμπλεκόμενων οργανισμών ότι η διαδικασία απόκτησης δεξιοτήτων γραπτής γλώσσας δεν έχει καθολικά έγκυρη ολοκλήρωση. Ανάλογα με τις ανάγκες, τις ευκαιρίες και τις συνθήκες, οι άνθρωποι αναπτύσσουν τις δεξιότητες αυτές σε διαφορετικό βαθμό κατά τη διάρκεια της ζωής τους. Οι "άνθρωποι στο δρόμο προς τη γραφή" είναι τελικά όλοι εμείς που μεγαλώνουμε και ζούμε σε κοινωνίες που βασίζονται στη γραφή.

Η επιλεγμένη ονομασία υπογραμμίζει περαιτέρω ότι η ανάγκη για βασική εκπαίδευση δεν κατονομάζει ατομικές ελλείψεις. Η ανάγκη για βασική εκπαίδευση προκύπτει από την επικρατούσα διανεμητική αδικία, από τις κοινωνικές εξελίξεις και αλλαγές (π.χ. τεχνολογικές αλλαγές), από την περικομμένη και περιορισμένη πρόσβαση στις νέες τεχνολογίες, στην εκπαίδευση (π.χ. πρόσβαση στην τυπική εκπαίδευση ως παιδί ή νέος, στην περαιτέρω κατάρτιση στην ενήλικη ζωή) καθώς και στην υγειονομική περίθαλψη, στην εργασία και άλλα.

Από την άλλη πλευρά, η επιλεγμένη περιγραφή "άνθρωποι στο δρόμο προς τη γραφή" έρχεται σε αντίθεση με την ευρέως διαδεδομένη έννοια του λειτουργικού αναλφαβητισμού, η οποία επικρίνεται ως υπερβολικά λειτουργική, στιγματιστική, ελλειμματική, αποκλειστική, ουσιοκρατική και διχοτομική (Grotlüschen and Riekmann, 2012, σ. 15- Ritter, 2010, σ. 1117- Kastner, 2013).

Ωστόσο, προκειμένου να αποφευχθεί η αναπαραγωγή ελλειμματικών, ουσιοκρατικών ή ακόμη και στιγματιστικών απόψεων για τους εκπαιδευόμενους, δεν αρκεί φυσικά να αντικατασταθεί απλώς ο όρος "λειτουργικός αναλφαβητισμός" με την προτεινόμενη περιγραφή. Διότι, μολονότι η χρήση του επιλεγμένου όρου φαίνεται να έχει νόημα στο πεδίο της εκπαιδευτικής πολιτικής, όσον αφορά τους διδακτικούς και παιδαγωγικούς στόχους, οι οποίοι αποτελούν το πλαίσιο του παρόντος ηλεκτρονικού βιβλίου, υπάρχει ανάγκη να διευκρινιστεί η περιγραφή των "ανθρώπων που βρίσκονται στο δρόμο προς τη γραφή" σε σχέση με τις διαφορετικές γνώσεις και ικανότητές τους, τους στόχους τους, τα κίνητρα και τις συνθήκες μάθησης, την κοινωνική τους θέση, τις καταστάσεις ζωής και εργασίας τους και σε σχέση με τις διαφορετικές μαθησιακές απαιτήσεις τους, δηλαδή με το τι έχει ήδη διδαχθεί, πάνω στο οποίο μπορούν να οικοδομηθούν νέες μαθησιακές διαδικασίες. Ως εκ τούτου, στην ενότητα που ακολουθεί, γίνεται μια προσπάθεια να περιγραφούν οι εκπαιδευόμενοι στους οποίους απευθύνεται το έργο με τρόπο αμφισβητικό, αποδομητικό και διατομεακό.

Πριν το κάνουμε αυτό, θα ρίξουμε πρώτα μια σύντομη ματιά στο επιχείρημα υπέρ ενός όρου που πιστεύουμε ότι είναι ικανός να περιγράψει τους εκπαιδευόμενους με στοχαστικό και κριτικό τρόπο. Προσφέρουμε, επίσης, μια επισκόπηση των

συλλεχθέντων κινήτρων των εμπλεκόμενων εκπαιδευομένων στο έργο. Περαιτέρω θέματα που συζητούνται σε αυτό το κεφάλαιο είναι οι τρέχουσες προκλήσεις, οι δυσκολίες και τα εμπόδια στην εκπαίδευση ενηλίκων στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου. Τέλος, παρουσιάζουμε ορισμένα επιχειρήματα για τις ποιητικές προσεγγίσεις της βασικής εκπαίδευσης.

1.2 Τι είναι η βασική εκπαίδευση ενηλίκων; Πώς περιγράφουμε τους εκπαιδευόμενους;

Αν και η εκμάθηση της γλώσσας ή του γραμματισμού έχει προτεραιότητα στις ποιητικές μας προσεγγίσεις, θα πρέπει να αναφερθεί ότι η βασική εκπαίδευση ενηλίκων αποτελείται από περισσότερα πράγματα από την προώθηση της ανάγνωσης, της γραφής και των δεξιοτήτων γραμματισμού στην πρώτη ή τη δεύτερη γλώσσα. Το αυστριακό Υπουργείο Παιδείας, για παράδειγμα, περιγράφει τους στόχους της βασικής εκπαίδευσης ενηλίκων ως εξής:

> “Η βασική εκπαίδευση αποσκοπεί στην παροχή στοχευμένης υποστήριξης σε άτομα με βασικές εκπαιδευτικές ανάγκες στους τομείς της γλωσσικής επάρκειας, του αλφαβητισμού, των βασικών αριθμητικών πράξεων και άλλων βασικών δεξιοτήτων. Η βασική εκπαίδευση θα πρέπει να επιτρέπει στους ανθρώπους να επιλύουν καθημερινές καταστάσεις και να δημιουργεί έτσι τις προϋποθέσεις για ενεργό και ολοκληρωμένη κοινωνική, πολιτική και επαγγελματική συμμετοχή. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στη συνδεσιμότητα με την περαιτέρω εκπαίδευση και την αγορά εργασίας (Initiative Erwachsenenbildung, Πρωτοβουλία εκπαίδευσης ενηλίκων, 2019, σελ.16, μετάφραση das kollektiv).”

Αναφερόμενος στη βασική εκπαίδευση ενηλίκων και τους εκπαιδευόμενους, ο Kastner (2015, μετάφραση das kollektiv) σημειώνει ότι η βασική εκπαίδευση θεωρείται αντισταθμιστική εκπαίδευση για άτομα που θεωρούνται εκπαιδευτικά μειονεκτούντα. Αντί για απλά "άτομα με βασικές εκπαιδευτικές ανάγκες", ο Kastner συνιστά μια περιγραφή των εκπαιδευομένων που κάνει διάκριση μεταξύ αναγκών και απαιτήσεων και που ενσωματώνει την έννοια της "μειονεξίας". Η έννοια χρησιμοποιείται για να εκθέσει τα εμπόδια και τους μηχανισμούς που έχουν επηρεάσει αρνητικά και συνεχίζουν να επηρεάζουν τις εκπαιδευτικές ευκαιρίες και τις μαθησιακές απαιτήσεις ή προϋποθέσεις (Kastner, 2015).

Υπό αυτή την έννοια, οι εκπαιδευόμενοι θα μπορούσαν γενικά να περιγραφούν ως ενήλικες που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση με βασικές εκπαιδευτικές ανάγκες και απαιτήσεις. Οι ανάγκες θα είχαν διαστάσεις σχετικές με το αντικείμενο και θα αναφέρονταν στα ατομικά ενδιαφέροντα, ενώ οι απαιτήσεις θα αναφέρονταν στις κοινωνικές απαιτήσεις όσον αφορά τις βασικές δεξιότητες και ικανότητες. (Kastner, 2015).

Στον γερμανόφωνο κόσμο, ο όρος "γραμματισμός" χρησιμοποιείται από ορισμένους γλωσσολόγους μόλις από τη δεκαετία του 2000. Ωστόσο, στο αγγλοαμερικανικό πλαίσιο, ο όρος είχε καθιερωθεί ήδη από τη δεκαετία του 1980 από τις Νέες Σπουδές Γραμματισμού (NLS). Σε αντίθεση με τους αρνητικούς συνειρμούς του όρου "λειτουργικός αναλφαβητισμός", όπου οι άνθρωποι δεν θα μπορούσαν να συμβαδίσουν με τις απαιτήσεις της κανονιστικά προπαγανδισμένης κοινωνίας της γνώσης και έτσι να αποδυναμώσουν τις οικονομικές επιδόσεις των εθνών κρατών και σύμφωνα με τις NLS, αντιλαμβανόμαστε τον γραμματισμό ως μια κοινωνική

πρακτική που είναι πάντα ενσωματωμένη σε δομές εξουσίας και κυριαρχίας που πρέπει να εξετάζονται κριτικά και να αλλάζουν. Συμπορευόμαστε με την NLS στην απόρριψη μιας πατερναλιστικής, υποτιμητικής στάσης απέναντι στα άτομα που πλήττονται από τον "λειτουργικό αναλφαβητισμό" και επικρίνουμε την έννοια των "πολιτισμικών τεχνικών" που θα σβήσουν τις σχέσεις εξουσίας και κυριαρχίας και θα δώσουν την εντύπωση ότι οι τεχνικές αυτές θα αποκτηθούν στο κενό (Kastner, 2015).

Σε αντίθεση με το πρόγραμμά μας, στο οποίο ο αλφαβητισμός κατανοείται ως κοινωνική πρακτική, είναι αξιοσημείωτο ότι οι έρευνες για τις δεξιότητες των ενηλίκων αντανακλούν την ηγεμονική προοπτική και τα συμφέροντα των κρατών, των υπερεθνικών οργανισμών και των θεσμών τους στη διεπαφή της αγοράς εργασίας και της εκπαίδευσης. Περιγράφουν τους εκπαιδευόμενους με ελλειμματικό τρόπο. Για παράδειγμα, η έκθεση της Eurydice (Ευρωπαϊκή Επιτροπή) του 2021 διαπίστωσε ότι "ένα σημαντικό ποσοστό ενηλίκων στην Ευρώπη πλήττεται από χαμηλά επίπεδα γραμματισμού, αριθμητικών και/ή ψηφιακών δεξιοτήτων... οι ευρωπαϊκές χώρες καταγράφουν μεταξύ 15 % και 57 % ενηλίκων με χαμηλά επίπεδα επιτευγμάτων στον γραμματισμό και/ή στον αριθμητισμό... περίπου ένας στους πέντε ενήλικες στην ΕΕ δεν έχει ολοκληρώσει την ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση" (European Commission/EACEA/Eurydice, 2021, σ. 14).*1

1. Η έκθεση βασίζεται σε στοιχεία της Eurostat από την έρευνα εργατικού δυναμικού της ΕΕ (EU LFS), την έρευνα για την εκπαίδευση ενηλίκων (AES), την κοινοτική έρευνα για τη χρήση ΤΠΕ στα νοικοκυριά και από ιδιώτες και σε στοιχεία από την έρευνα του ΟΟΣΑ για τις δεξιότητες των ενηλίκων (PIAAC)).

1.3 Κίνητρα: Γιατί οι εκπαιδευόμενοι θέλουν να μάθουν;

Προκειμένου να κατανοήσουμε καλύτερα τα κίνητρα των εκπαιδευομένων για τη συμμετοχή τους σε μαθήματα βασικής εκπαίδευσης ενηλίκων, στην αρχή του έργου μας προσπαθήσαμε να επιλέξουμε λέξεις-κλειδιά από συνεντεύξεις με εκπαιδευτές και με τους ίδιους τους εκπαιδευόμενους. Αυτή η ενότητα παρέχει μια επισκόπηση των συγκεντρωμένων δηλώσεων από τους συμμετέχοντες εταίρους και προσδιορίζει αν η διαδικασία λαμβάνει χώρα στην εκμάθηση της πρώτης ή της δεύτερης γλώσσας.

Ευρωπαϊκό Κέντρο Εκμάθησης ELC / Ισπανία:

Εκμάθηση γλώσσας: Απόκτηση γραφής (ισπανικά) σε πρώτη και δεύτερη γλώσσα για καλύτερη κοινωνική ένταξη στην Ισπανία
Φύλο: κυρίως γυναίκες αλλά και άνδρες που ανήκουν σε υποεκπροσωπούμενες ομάδες (μετανάστες ή NEET)
Ηλικία: κυρίως από 30 έως 55 ετών
Κίνητρο:

- Δημιουργικότητα
- Νέοι τρόποι διδασκαλίας/μάθησης
- Περιβάλλον: ενσωμάτωση βιώσιμων πρακτικών στην εκπαίδευση, όπως έξω από τις αίθουσες διδασκαλίας

das kollektiv / Αυστρία:

Γλώσσα εκμάθησης: Απόκτηση γραφής σε δεύτερη γλώσσα (γερμανικά και αγγλικά) για μετανάστες και πρόσφυγες
Φύλο: womxn, άλλο
Ηλικία: από 16 έως 65 ετών και άνω
Κίνητρο:

- για την επίτευξη καλύτερων συνθηκών διαβίωσης και εργασίας
- να βοηθήσουν τα δικά τους παιδιά στις εργασίες τους
- να επικοινωνούν με το σχολείο ή άλλες αρχές
- να γίνουν πιο ανεξάρτητες
- να μην ζουν τόσο πολύ στην απομόνωση
- να υπερασπιστούν καλύτερα τα δικά τους συμφέροντα

Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας Καλαμάτας / Ελλάδα:

Γλώσσα εκμάθησης: απόκτηση γραφής σε πρώτη και δεύτερη γλώσσα από Έλληνες και ξένους εκπαιδευόμενους που φοιτούν
Φύλο: άνδρες, γυναίκες
Ηλικία: από 18 έως 75 ετών και άνω
Κίνητρο:

- να μπορούν να διαβάζουν και να γράφουν για δικό τους όφελος και αυτοεκτίμηση
- να διαβάζουν και να γράφουν για τη δουλειά τους
- να μπορούν να βοηθήσουν τα παιδιά τους
- να αισθάνονται σίγουροι για την επικοινωνία και για κοινωνικοποίηση
- να αποκτήσουν soft skills
- για την αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού

Katholische Erwachsenenbildung Rheinland-Pfalz / Γερμανία:

Γλώσσα εκμάθησης: κατάκτηση γραφής στην πρώτη γλώσσα
Φύλο: άνδρες, γυναίκες, άλλο
Ηλικία: από 25 έως 74 ετών
Κίνητρο:

- άμεση εφαρμογή των όσων έχουν μάθει
- ενίσχυση της αυτοπεποίθησης
- να έχουν φωνή
- μεγαλύτερη γνώση των δικαιωμάτων τους
- εγκατάλειψη του φόβου
- να βοηθήσουν τον εαυτό τους
- ιατρικούς λόγους
- αλλαγή
- διευρύνοντας τους ορίζοντες στη ζωή
- υψηλός βαθμός ψυχολογικής καταπόνησης
- εμπιστοσύνη στη σχέση
- δάκρυα χαράς

SYNTHESIS Center for Research and Education / Κύπρος:

Γλώσσα εκμάθησης: απόκτηση γραφής σε δεύτερη γλώσσα για ξένους εκπαιδευόμενους, για καλύτερη κοινωνική ένταξη στην Κύπρο
Φύλο: κυρίως γυναίκες αλλά και άνδρες που ανήκουν σε υποεκπροσωπούμενες ομάδες (μετανάστες)
Ηλικία: κυρίως από 30 έως 50 ετών

Κίνητρα:

- να επικοινωνούν αποτελεσματικά με τον τοπικό πληθυσμό, να αλληλεπιδρούν, να εκφράζουν τις ανάγκες τους, να δημιουργούν σχέσεις
- να κατανοήσουν καλύτερα τον τοπικό πολιτισμό, τα έθιμα και τις αξίες
- να ενισχύσουν τις ευκαιρίες για απασχόληση
- να αποκτήσουν ανεξαρτησία και αίσθηση ενδυνάμωσης
- να σχηματίσουν δίκτυα υποστήριξης
- παροχή γονικής υποστήριξης: η εκμάθηση της τοπικής γλώσσας τους επιτρέπει να συμμετέχουν ενεργά στην εκπαίδευση των παιδιών τους
- για διάφορες νομικές και διοικητικές διαδικασίες, όπως αίτηση για άδεια διαμονής ή εργασίας
- πρόσβαση σε μια σειρά από δημόσιες υπηρεσίες, όπως υγειονομική περίθαλψη
- για την επίτευξη καλύτερων συνθηκών διαβίωσης και εργασίας
- να επικοινωνούν με τις αρχές
- να γίνουν πιο ανεξάρτητοι

Πηγή της φωτογραφίας: Mainz, Γερμανία

Κίνητρο έναντι υποχρέωσης

Στις ακόλουθες παραγράφους περιγράφονται οι υποχρεώσεις και οι κυρώσεις για τους μετανάστες όσον αφορά την εκμάθηση των επίσημων γλωσσών των κοινωνιών υποδοχής.

Με βάση τη μακρόχρονη εμπειρία μας στον τομέα αυτό, υπάρχει γενικά μεγάλο ενδιαφέρον και δέσμευση εκ μέρους των μεταναστών εκπαιδευομένων να μάθουν τη γλώσσα της χώρας-στόχου. Ωστόσο, στις χώρες της ΕΕ, οι εν λόγω εκπαιδευόμενοι είναι συνήθως υποχρεωμένοι να μάθουν τη γλώσσα της χώρας και αντιμετωπίζουν κυρώσεις σε περίπτωση άρνησης ή αποτυχίας. Εκτός από τις κυρώσεις, οι μετανάστες και οι πρόσφυγες έρχονται αντιμέτωποι με σαρωτικές προκαταλήψεις αν χρειαστούν περισσότερο χρόνο από τον προβλεπόμενο από τη χώρα για να μάθουν την επίσημη γλώσσα. Σε ένα άρθρο που θέτει το ερώτημα αν οι μετανάστες έχουν ηθική υποχρέωση να μάθουν τη γλώσσα της κοινωνίας υποδοχής, ο Matthias Hoesch γράφει:Τα κράτη υποδοχής και οι κοινωνίες υποδοχής συχνά αντιδρούν έντονα σε μετανάστες που διστάζουν ή αρνούνται να μάθουν την επίσημη γλώσσα. Συχνά υποτιμούνται σε δημόσιες συζητήσεις (στα γερμανικά, ο όρος «Integrationsverweigerer» έχει καθιερωθεί ως υποτιμητικός όρος για κάποιον που αρνείται να ενσωματωθεί). Πολλές χώρες έχουν θεσπίσει νόμους που υποχρεώνουν τους μετανάστες να παρακολουθούν μαθήματα ξένων γλωσσών με δημόσια χρηματοδότηση ή που καθιστούν τις γλωσσικές δεξιότητες προϋπόθεση για την έκδοση αδειών παραμονής, και ακόμη και η δημόσια αποδοχή των απελάσεων τείνει να ποικίλλει ανάλογα με τις γλωσσικές δεξιότητες εκείνων που πρόκειται να απελαθούν (Hoesch 2022).Μια έρευνα που διεξήχθη από το Συμβούλιο της Ευρώπης

σε συνεργασία με την Ένωση Εξεταστών Γλωσσών στην Ευρώπη το 2018, η οποία κάλυψε 40 από τα 47 κράτη μέλη του Συμβουλίου, επιβεβαιώνει την πρακτική του εξαναγκασμού των μεταναστών να μάθουν την επίσημη γλώσσα μέσω υποχρεώσεων και κυρώσεων. Με βάση την έρευνά τους, οι συντάκτες συνιστούν την προσφορά γλωσσικών μαθημάτων αντί για υποχρεώσεις, εξετάσεις και κυρώσεις: "Δεδομένου ότι τα μαθήματα είναι πιθανό να είναι πιο ωφέλιμα για την ένταξη από ό,τι οι εξετάσεις, οι ευκαιρίες εκμάθησης θα πρέπει να είναι προσιτές και προσβάσιμες σε όλους" (Συμβούλιο της Ευρώπης, 2019). Οι συντάκτες της έρευνας επικρίνουν επίσης το γεγονός ότι οι ευάλωτες ομάδες -που περιγράφονται ως ανήλικοι, πρόσφυγες ή εκπαιδευόμενοι με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο- σπάνια εξαιρούνται από τις εξετάσεις.

Συμφωνούμε με τη σύσταση του Συμβουλίου, επισημαίνοντας τη σημασία της παροχής δυνατοτήτων εκμάθησης της ηγεμονικής γλώσσας. Όμως, τα προσφερόμενα μαθήματα και οι δυνατότητες εκμάθησης δεν πρέπει να εργαλειοποιούνται, μέσω εξετάσεων και κυρώσεων, προκειμένου "να επιλέγονται οι "χρήσιμοι" μετανάστες που μαθαίνουν γρήγορα και μπορούν να ενσωματωθούν στο κατώτερο άκρο της αγοράς εργασίας από τους "άχρηστους", αργούς ή μη μαθαίνοντες μετανάστες, με τη "χρησιμότητα" να ορίζεται σύμφωνα με τη νεοφιλελεύθερη λογική" (Heinemann, 2019, σ. 54).

Η αναγνώριση των πιστοποιητικών είναι ένα άλλο θέμα που προκαλεί ανησυχία. Τα μαθήματα βασικής εκπαίδευσης ενηλίκων, για τα οποία έχουμε αναπτύξει προσεγγίσεις βασισμένες στην ποίηση εδώ στο πλαίσιο του προγράμματος, δεν είναι απαραίτητο να παρέχουν στους εκπαιδευόμενους πιστοποιητικό ολοκλήρωσης

Αυτό συμβαίνει στην Αυστρία, όπου, για παράδειγμα, πολλοί από τους εκπαιδευόμενους, ιδίως εκείνοι με λίγες δεξιότητες αλφαβητισμού, παρακολουθούν μαθήματα βασικής εκπαίδευσης με την ελπίδα να λάβουν το απαραίτητο πιστοποιητικό για να ανταποκριθούν στις προβλεπόμενες απαιτήσεις. Για το λόγο αυτό, οι επαγγελματίες σύμβουλοι πρέπει να υποστηρίζουν τους εκπαιδευόμενους με επιχειρήματα και νομικά βήματα προς τις αρχές για τη διεκδίκηση των συμφερόντων και των αναγκών τους όσον αφορά την απόκτηση και την επέκταση των δεξιοτήτων αλφαβητισμού τους. Αυτό συνεπάγεται την υποστήριξή τους ώστε να συνεχίσουν να παρακολουθούν ένα επαρκές πρόγραμμα βασικής εκπαίδευσης αντί να παρακολουθούν ένα πρόγραμμα γλωσσικών μαθημάτων που δεν λαμβάνει υπόψη τις ιδιαίτερες απαιτήσεις τους. Τα μαθήματα πρέπει να σχεδιάζονται με γνώμονα αυτές τις εκτιμήσεις.

1.4 Αποδομητική και διατομεακή προσέγγιση των εκπαιδευομένων

Όταν περιγράψαμε την ποιητική στάση στην οποία προσκαλούμε και προσπαθούμε να εμπνεύσουμε τους εκπαιδευτικούς, επισημάνθηκε ότι η στάση αυτή είναι ενσωματωμένη στην κατανόηση της βασικής εκπαίδευσης ενηλίκων ως κρίσιμης εκπαιδευτικής εργασίας. Στη συνέχεια, θα ασχοληθούμε με τις προϋποθέσεις για την πραγματοποίηση ενός έργου κριτικού στο πλαίσιο της βασικής εκπαίδευσης. Ειδικότερα, προβληματιζόμαστε σχετικά με τις προϋποθέσεις που επηρεάζουν την άποψη και τις παραδοχές του εκπαιδευτικού για τους εκπαιδευόμενους κατά την οικοδόμηση μιας σχέσης μαζί τους.

Επειδή το das kollektiv εργάζεται μόνο με γυναίκες μετανάστες και προσφύγισσες

ενώ και άλλες οργανώσεις εταίροι εργάζονται επίσης με μετανάστες, αναφερόμαστε στην "παιδαγωγική της μετανάστευσης". Αυτή η προσέγγιση προσφέρει εμπνευσμένους και πρωτοποριακούς τρόπους αντιμετώπισης ερωτημάτων όπως: *Πώς μιλάμε για τους εκπαιδευόμενους στη βασική εκπαίδευση ενηλίκων; Πώς εμείς, ως εκπαιδευτές, σχετιζόμαστε με τους εκπαιδευόμενους;* Η προσέγγιση μπορεί επίσης να εφαρμοστεί για να προβληματιστούμε σχετικά με την εκπαιδευτική εργασία με άλλους εκπαιδευόμενους που πλήττονται από μειονεκτική θέση (π.χ. άτομα χωρίς μεταναστευτικό ή προσφυγικό υπόβαθρο). Στην προσέγγιση της μεταναστευτικής παιδαγωγικής, ασχολούμαστε με τις τάξεις του ανήκειν και τις πρακτικές διαφοροποίησης μεταξύ "ανήκουν και δεν ανήκουν" ή μεταξύ του "εμείς" και του "αυτοί" στις σημερινές δυτικές κοινωνίες μας.

Πηγή της φωτογραφίας: Mainz-Kastel, Γερμανία

Σύμφωνα με τους Mecheril et al. (2010, σ. 15, μετάφραση das kollektiv), η παιδαγωγική της μετανάστευσης περιλαμβάνει το ζήτημα του εθνοτικού πολιτισμικού ανήκειν, στο πλαίσιο του οποίου οι άνθρωποι διακρίνονται και τοποθετούνται κατά τρόπο ώστε να τους αποδίδονται διαφορετικές αξίες αναγνώρισης και δυνατότητες δράσης. Δεύτερον, η [μεταναστευτική παιδαγωγική εξετάζει] το σημαντικό ερώτημα *πώς η παιδαγωγική συμβάλλει στην αναπαραγωγή της [υπάρχουσας] τάξης και ποιες δυνατότητες υπάρχουν για να αλλάξει και να αποδυναμωθεί αυτή η τάξη.*

Αν και η προοπτική της μεταναστευτικής παιδαγωγικής θεωρείται παραγωγική για την κατανόηση των μηχανισμών που καθιστούν τους ανθρώπους "άλλους" (othering) και για μια αναστοχαστική στάση ως εκπαιδευτικοί εδώ εξετάζονται μόνο ορισμένες από τις σχετικές κατηγορίες στη διαδικασία της διαφοροποίησης, δηλαδή εκείνες που αφορούν το εθνικό, εθνοτικό και πολιτισμικό ανήκειν. Άλλες διαστάσεις όπως το φύλο, η τάξη, η ηλικία, η υγεία και το χρώμα του δέρματος παραλείπονται. Ως εκ τούτου, σε αυτό το κείμενο, επιδιώκουμε μια αλληλεπίδραση μεταξύ της προσέγγισης της μεταναστευτικής παιδαγωγικής και μιας διατομεακής προοπτικής για να εξουδετερώσουμε τις προαναφερθείσες παραλείψεις - και να καταστήσουμε δυνατή την ανάλυση της αλληλεπίδρασης αυτών των διαφορετικών διαστάσεων των διακρίσεων ή των προνομίων. Στην ενότητα που ακολουθεί, παρουσιάζουμε την προσέγγιση της διατομεακότητας και υπογραμμίζουμε τη σημασία της για την εργασία στον τομέα της βασικής εκπαίδευσης. Στη συνέχεια παρουσιάζουμε δύο κεντρικές πτυχές της παιδαγωγικής της μετανάστευσης: την παιδαγωγική αναστοχαστικότητα και την αλλοτρίωση.

Διατομεακότητα

Η διατομεακότητα είναι μια έννοια που έχει αποκτήσει μεγάλη επικαιρότητα και δημοτικότητα τις τελευταίες δεκαετίες, αν και οι αντιλήψεις για το νόημα και την εφαρμογή της ποικίλλουν ευρέως. Ο ίδιος ο όρος επινοήθηκε αρχικά από την Kimberlé Crenshaw (1989, 1991)- ωστόσο, οι ρίζες της διατομεακότητας βρίσκονται στη συλλογική προσπάθεια της μαύρης φεμινιστικής σκέψης, Αφροαμερικανίδων γυναικών που ανέλυσαν τις υπάρχουσες σχέσεις εξουσίας στο πλαίσιο διαφορετικών συλλογικοτήτων (π.χ. Combahee River Collective) με βάση τις καταστατικές τους γνώσεις και αναζήτησαν τρόπους για να ξεπεράσουν τις διακρίσεις. Ήταν πάντα επίσης μέρος ετερογενών συμμαχιών με άλλες έγχρωμες γυναίκες, όπως οι Λατίνες και οι Chicanas, οι Ασιάτισσες γυναίκες και οι ιθαγενείς γυναίκες (Collins / Bilge, 2020, σ. 80).

Δύο δεκαετίες μετά τη δημοσίευση των πρώτων άρθρων, όπου χρησιμοποιήθηκε ο όρος διατομεακότητα, η Kimberlé Crenshaw δήλωσε ότι η χρήση του όρου από αυτήν ήταν απλώς μια μεταφορά (Collins, 2019, σ. 25). Εφαρμοσμένη ως μεταφορά, η διατομεακότητα παρέχει ένα προετοιμασμένο αλλά ανοιχτό πλαίσιο για την ερμηνεία του κοινωνικού κόσμου. Η προσέγγιση της διατομεακότητας θα μπορούσε να επεκτείνει μια πρόσκληση σε διαφορετικούς κοινωνικούς φορείς να σκεφτούν παρόμοια πράγματα σε διαφορετικά πλαίσια, από διαφορετικές οπτικές γωνίες και υπό διαφορετικές συνθήκες. Η μεταφορά της διατομεακότητας λειτουργεί ως ενθάρρυνση να οξύνει κανείς το βλέμμα του προς διαφορετικές συγκεκριμένες εμπλοκές - ένα είδος νοητικού χάρτη που καθοδηγεί την πρακτική (Collins, 2019, σ. 28στ.). "Περιλαμβάνει ιδέες σχετικά με την ανθρώπινη δράση και την προθετικότητα σε έναν χώρο αναποφασιστικότητας" (Collins, 2019, σ. 29).

Στο "Intersectionality Manual" (εγχειρίδιο διατομεακότητας) το οποίο δημοσιεύτηκε πρόσφατα, βρίσκουμε τον ακόλουθο ορισμό:

> “Η διατομεακότητα έχει γίνει μέχρι σήμερα κατανοητή είτε ως αναλυτικό εργαλείο, είτε ως ερμηνευτικό εργαλείο, είτε "μόνο" ως μεταφορά ευαισθητοποίησης. Η έννοια προέρχεται από το κίνημα των μαύρων γυναικών. Έκτοτε έχει εφαρμοστεί σε διάφορα πλαίσια από διαφορετικές οπτικές γωνίες. Κατά κανόνα, η έννοια χρησιμεύει για την ανάλυση της αλληλεπίδρασης διαφορετικών διαστάσεων των διακρίσεων ή των προνομίων. Ειδικότερα, ο στόχος είναι να γίνουν ορατές οι εμπειρίες διακρίσεων και να συμβάλει στην υπέρβαση των κοινωνικών σχέσεων ανισότητας. Σε αυτό το πλαίσιο, η διατομεακότητα δεν νοείται ως δεδομένη, τουλάχιστον σε επιστημονικά πλαίσια, αλλά ως παραγόμενη μέσω διαφορετικών πρακτικών (Mefebue, Bührmann και Grenz, 2022, σ. 17).”

Θα ήταν επομένως λανθασμένο να σκεφτούμε τη διατομεακότητα ως μια καθολική ή γενική κατηγορία (Collins, 2019, S. 40). Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να εξετάσουμε προσεκτικά τις συνθήκες υπό τις οποίες λαμβάνουν χώρα οι διαδικασίες μάθησης, προκειμένου να είμαστε σε θέση να τις κατανοήσουμε και να χαράξουμε ορίζοντες αλλαγής.

Στην περίπτωση του das kollektiv στην Αυστρία, στον Παγκόσμιο Βορρά εργαζόμαστε με μετανάστριες και προσφύγισσες που δεν είχαν πρόσβαση στην επίσημη εκπαίδευση. Από αυτή την περιγραφή είναι σαφές ότι πρέπει να εξετάσουμε διαφορετικές σχέσεις εξουσίας. Η πρώτη που μας έρχεται στο μυαλό είναι η αποικιοκρατία - η ιστορική καταστροφή των μέσων διαβίωσης, η εκμετάλλευση και η ληστεία - ως προϋπόθεση για τη σημερινή άνιση κατανομή των

πόρων και του πλούτου στη Δύση. Στο πλαίσιο της μετανάστευσης, ο όρος "θηλυκοποίηση της επιβίωσης", που επινοήθηκε από τη Saskia Sassen (2000) πριν από δύο και πλέον δεκαετίες, εξακολουθεί να φαίνεται κατάλληλος. Δείχνει την τοποθέτηση των μεταναστριών στις διασταυρώσεις της αποικιοκρατίας, του σεξισμού, του ρατσισμού και του καπιταλισμού και ότι είναι κυρίως οι γυναίκες που επωμίζονται το τεράστιο κόστος της νεοφιλελεύθερης εκμετάλλευσης και των αυτοκρατορικών πολέμων. Όσες καταφέρνουν να φτάσουν ζωντανές στον Παγκόσμιο Βορρά αντιμετωπίζουν διαρθρωτικές διακρίσεις, γραφειοκρατικά εμπόδια και, στην περίπτωση των αιτούντων άσυλο, μερικές φορές απάνθρωπες συνθήκες στα στρατόπεδα ασύλου. Αυτή η τελευταία ομάδα δεν μπορεί καν να αποκτήσει πρόσβαση στην αγορά εργασίας στην Αυστρία μέχρι να λάβει το καθεστώς του πρόσφυγα, το οποίο, σε ορισμένες περιπτώσεις, μπορεί να διαρκέσει περισσότερο από πέντε χρόνια.

Δεδομένου ότι οι περισσότερες από τους συμμετέχοντες στο das kollektiv είναι μουσουλμάνες γυναίκες, η ιστορική και σημερινή υποτίμηση των ανθρώπων μη χριστιανικής θρησκείας συμβαδίζει με την αποικιοκρατία και τον ρατσισμό. Στο αυστριακό πλαίσιο, η εκπολιτιστική ώθηση γίνεται σαφής, εκτός από τον γεμάτο μίσος διάλογο στα μέσα ενημέρωσης και τις έντονες συζητήσεις και απαγορεύσεις για τη μαντήλα, βάσει των προδιαγεγραμμένων αξιακών μαθημάτων. Προκειμένου να λάβουν άδεια παραμονής, οι λεγόμενοι "υπήκοοι τρίτων χωρών" πρέπει να αποδείξουν τις γνώσεις τους στη γερμανική γλώσσα σύμφωνα με το Κοινό Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Αναφοράς για τις Γλώσσες (ΚΕΠΑ). Προφανώς, οι κανόνες αυτοί εισάγουν διακρίσεις εις βάρος ατόμων με ιδιαίτερη ταξική ένταξη, τα οποία δεν είχαν ποτέ πρόσβαση σε επίσημη εκπαίδευση. Χρειάζονται πολύ περισσότερο

χρόνο, χώρο και προσπάθεια για να αποκτήσουν ένα πιστοποιητικό, όχι μόνο λόγω των γλωσσικών δεξιοτήτων, αλλά και λόγω της μορφής του τεστ που απαιτεί τη γνώση συγκεκριμένων τεχνικών που διδάχθηκαν στο σχολείο, προκειμένου να είναι σε θέση να ανταπεξέλθουν στα καθήκοντα.

Η διδασκαλία σε αυτό το πλαίσιο είναι ένα δύσκολο έργο, ακόμη και αν, όπως στην περίπτωση του das kollektiv, οι εκπαιδευτικοί είναι επίσης γυναίκες μετανάστριες ή πρόσφυγισσες, που εργάζονται συνεχώς για να κατανοήσουν τις αλληλένδετες σχέσεις εξουσίας, προκειμένου να μην αναπαράγουν τη βία. Το κριτικό διατομεακό εκπαιδευτικό έργο περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τον προβληματισμό σχετικά με το υλικό και τις μεθόδους για να διαπιστωθεί ποιος εκπροσωπείται, ποιανού η προοπτική λαμβάνεται υπόψη και για ποιον σχεδιάζονται οι μέθοδοι. Κυρίως όμως, η διατομεακότητα μπορεί να κατανοηθεί ως στάση. Αυτό σημαίνει, αφενός, αναστοχασμό σχετικά με τη συμπεριφορά και τη νοοτροπία στη συγκεκριμένη σχέση μεταξύ εκπαιδευτικών και εκπαιδευομένων. Από την άλλη πλευρά, αφορά την αντιμετώπιση της γνώσης που προσφέρουν οι διατομεακές προοπτικές (Nadolny, 2016, σ. 15). Η θεώρηση της διατομεακότητας ως (μετα-)γνώσης επιτρέπει στον/στην εκπαιδευτικό να συνδεθεί πιο συνειδητά και σοβαρά με τους συμμετέχοντες. Με τον τρόπο αυτό μπορεί τουλάχιστον να μειώσει την αναπαραγωγή ορισμένων παραγόντων στα συστήματα καταπίεσης. Αυτό συνδυάζεται με μια δημόσια τοποθέτηση κατά της αδικίας και της βίας, καθώς και με την υπεράσπιση των διατομεακών προοπτικών (Nadolny, 2016, σ. 17). Σε σχέση με την πρώτη πτυχή που αναφέρθηκε παραπάνω, η οποία μπορεί να ονομαστεί παιδαγωγική αναστοχαστικότητα, προκύπτουν αυτά τα θεμελιώδη ερωτήματα:

> Ποιες πραγματικότητες της ζωής και μορφές (πολλαπλών) μειονεκτημάτων με τις συνέπειές τους για μένα και για τους άλλους έχω καθόλου κατά νου; Τι μπορώ να κατανοήσω και επομένως να λάβω συνειδητά υπόψη στις δικές μου ενέργειες ως πολιτικός εκπαιδευτικός; Αναγνωρίζω συμπεριφορές και δηλώσεις που εισάγουν διακρίσεις (στις εκπαιδευτικές μου εκδηλώσεις) και είμαι πρόθυμη και ικανή να αντιδράσω κατάλληλα; (Nadolny, 2016, σ. 15, μετάφραση das kollektiv)

Επιπλέον, οι εκπαιδευτικοί πρέπει να αμφισβητήσουν τις υποτιθέμενες γνώσεις τους σχετικά με τους μετανάστες και τον αντίκτυπο αυτής της γνώσης στη διδακτική τους πρακτική, διότι "αυτή η ιδέα της αναστοχαστικής λογοδοσίας βρίσκεται στον πυρήνα της διατομικότητας" (Collins, 2019, σελ. 64).

Παιδαγωγική αντανακλαστικότητα και *othering*

Η αναστοχαστική υπευθυνότητα - που εδώ νοείται ως μια συγκεκριμένη παιδαγωγική αναστοχαστική στάση - αποτελεί κεντρική προϋπόθεση για την πραγματοποίηση ενός κρίσιμου εκπαιδευτικού έργου στο οποίο οι εκπαιδευόμενοι δεν αντιμετωπίζονται ως ανθρώπινοι πόροι, αλλά ως συνδημιουργοί μιας συμμετοχικής, διαλογικής και χαρούμενης διαδικασίας.

Όπως διατυπώθηκε από τον Paul Mecheril στην προσέγγισή του για τη μεταναστευτική εκπαίδευση, η παιδαγωγική αντανακλαστικότητα είναι μια ορισμένη πρακτική αναστοχασμού και διερώτησης της υπάρχουσας και ασυνείδητης γνώσης για τους εκπαιδευόμενους. *Κατασκευάζονται οι εκπαιδευόμενοι ως "άλλοι" από τη γνώση μου γι' αυτούς; Είναι η γνώση μου ή*

η υποτιθέμενη γνώση μου για τους εκπαιδευόμενους προκατειλημμένη; Πώς αντιμετωπίζω τις διαφορές ως εκπαιδευτικός;

Κατόπιν αυτού, όσον αφορά το δημοκρατικό εκπαιδευτικό έργο, είναι αδύνατο να μην αναγνωρίζονται οι διαφορές, καθώς η ισότιμη μεταχείριση όλων των εκπαιδευομένων, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι δεδομένες διαφορές και οι άνισες συνθήκες, θα προκαλούσε και θα επιβεβαίωνε τη μειονεξία. Η αναγνώριση των διαφορών, ωστόσο, οδηγεί ενδεχομένως στην εδραίωση της ηγεμονικής τάξης, επειδή οι "άλλοι" παράγονται σε αντίθεση με τη φαντασίωση ενός "εμείς". Κατά συνέπεια, μεταδίδεται μια συγκεκριμένη λογική που εξυπηρετεί την επιχειρηματολογία για διακρίσεις και αποκλεισμούς (Mecheril et al., 2010, σ. 187). Η παιδαγωγική της μετανάστευσης ασχολείται επομένως φαινομενικά με μορφές και πρακτικές αποδομητικής μετατόπισης του ανήκειν και προτείνει μια ορισμένη πρακτική αντανακλαστικότητας που θα πρέπει να επιτρέπει να περιγράψει, να αναλύσει και να αλλάξει κανείς τις μορφές αποκλεισμού και την παραγωγή των "άλλων" (ως διαφορετικών) στο παιδαγωγικό πεδίο, ώστε να είναι σε θέση να αντιμετωπίσει αποτελεσματικότερα τις διακρίσεις και τους αποκλεισμούς. Αυτή η πρακτική της αντανακλαστικότητας διαφέρει από τη διαπολιτισμική ικανότητα και επίσης δεν πρέπει να νοείται ως ατομικός αναστοχασμός, αλλά μάλλον ως επαγγελματική αντανακλαστική στάση (Mecheril et al., 2010, σ. 180 κ.ε.).

Μία από τις κεντρικές προϋποθέσεις για την αναγνώριση και τη διερεύνηση των διαδικασιών κατασκευής των εκπαιδευομένων ως "άλλων" και, επομένως, για την εφαρμογή της πρακτικής της παιδαγωγικής αναστοχαστικότητας, είναι η ενασχόληση με την έννοια της othering:

> Στη δεκαετία του 1970, ο φιλόλογος Edward Said χρησιμοποίησε την έννοια της αλλοτρίωσης για να προτείνει έναν τρόπο περιγραφής του λόγου της αλλοτρίωσης ως βίαιης ηγεμονικής πρακτικής. Η έννοια του othering εξηγεί πώς παράγονται οι "ξένοι" και ταυτόχρονα κατασκευάζεται ένα "εμείς", το οποίο σε αντίθεση με τους ξένους "αυτούς" εμφανίζεται καθησυχαστικό και όχι αμφίσημο, χωρίς θεμελιώδεις εντάσεις, και με αυτό συμβολίζει μια ασφαλή κοινότητα. Αν οι "ξένοι" είναι άγριοι, "εμείς" είμαστε πολιτισμένοι. Αν οι "ξένοι" είναι συναισθηματικοί, "εμείς" είμαστε ορθολογικοί. Τέτοιες δηλώσεις αποτελούν μέρος του αποικιοκρατικού λόγου, ο οποίος είναι στενά συνυφασμένος με τον λόγο του Διαφωτισμού για την αλήθεια. Η ανάδυση μιας "δυτικής" ταυτότητας μπορεί επομένως να κατανοηθεί ως προϊόν του αποκλεισμού των "υπολοίπων" (Hall 1994). Οι "εξωτικοί" τόποι αποτελούσαν αντικείμενα ονειρικών και ουτοπικών λόγων και η αναπαράσταση των άλλων λαών ήταν πάντα προσανατολισμένη στις ευρωπαϊκές ιδέες. Και οι δύο εκδοχές στην αναπαράσταση του "άλλου" - η ειδυλλιακή και η βάρβαρη - αποτελούν εξίσου και ταυτόχρονα μέρος του λόγου του Othering (Mecheril et al., 2010, σ. 42, μετάφραση das kollektiv).

Πηγή φωτογραφίας: Καλαμάτα, Ελλάδα

1.5 Μετανάστες και πρόσφυγες με περιορισμούς στην τυπική εκπαίδευση: Προκλήσεις και επαγγελματική στάση

Σε αυτή την ενότητα κειμένου συζητάμε τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευόμενοι με περιορισμένη ή σχεδόν καθόλου τυπική εκπαίδευση στο πλαίσιο των μαθημάτων βασικής εκπαίδευσης (έμφαση στον γραμματισμό), την έλλειψη ερευνητικής δραστηριότητας, καθώς και τις αρχές μιας επαγγελματικής στάσης για την αντιμετώπιση της περιγραφόμενης κατάστασης. Οι διατομεακές και αποδομητικές προοπτικές που παρουσιάστηκαν προηγουμένως θα πρέπει να μας βοηθήσουν να αποφύγουμε μια ελλειμματικά προσανατολισμένη και ουσιοκρατική θεώρηση. Υπό αυτή την έννοια, γνωρίζοντας τον κίνδυνο αναπαραγωγής μιας ελλειμματικής θεώρησης των εκπαιδευόμενων, πρέπει να τονιστεί εκ νέου ότι η ανάγκη για βασική εκπαίδευση δεν κατονομάζει κάποια ατομικά ελλείμματα, αλλά μάλλον προσδιορίζει άνισες σχέσεις στην κατανομή των πόρων. Προσπαθώντας να περιγράψουμε τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευόμενοι, είναι εξίσου σημαντικό να τονίσουμε ότι όλοι οι άνθρωποι έχουν γνώσεις και ότι όλοι οι άνθρωποι είναι διανοούμενοι, όπως υποστήριξε ο Antonio Gramsci (2004, σ. 64). Για παράδειγμα, δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι πολλοί από τους εκπαιδευόμενους, παρά τις βασικές εκπαιδευτικές ανάγκες, έχουν πετύχει πολλά στη ζωή τους, μεταξύ των οποίων το να καταφέρουν να φτάσουν στον Παγκόσμιο Βορρά.

Είναι σημαντικό να αποκαλυφθούν οι εφαρμοζόμενες ή αποκτηθείσες στρατηγικές (π.χ. για τον προσανατολισμό σε μια γραπτή κοινωνία ή για την απόκτηση πληροφοριών) και να αποκαλυφθούν οι υπάρχουσες γνώσεις. Η μαθησιακή διαδικασία θα πρέπει να βασίζεται στις υπάρχουσες γνώσεις, ικανότη-

τες, στρατηγικές και εμπειρίες των εκπαιδευόμενων. Οι ερωτήσεις που θα μπορούσαν να υποστηρίξουν τους εκπαιδευτικούς όσον αφορά μια κριτική παιδαγωγική στάση θα περιλάμβαναν: *Τι μετράει ως γνώση - πότε, πού και γιατί; Ποια γνώση αποκλείεται και τυγχάνει άρνησης; Ποια γνώση αρνούμαστε σε ποιον; Γιατί; Ποια είναι η δική μου ευθύνη εδώ; Αυτή η συζήτηση μας επιτρέπει, τόσο ως εκπαιδευτικούς όσο και ως εκπαιδευόμενους, να αντιληφθούμε τόσο τις δυσκολίες όσο και τις δυνατότητες των εκπαιδευόμενων.*

Για να μπορέσουμε να οργανώσουμε την εργασία μας επαγγελματικά και να δώσουμε υπεύθυνες απαντήσεις εδώ, είναι σημαντικό να αναγνωρίσουμε και να κατονομάσουμε τις δυσκολίες και τα εμπόδια στη μαθησιακή διαδικασία χωρίς να αναπαράγουμε μια πρακτική othering, στο πλαίσιο της οποίας κυκλοφορούν υποτιμητικές υποθέσεις για τους εκπαιδευόμενους ή ουσιοκρατικές άποψεις γι' αυτούς.

Οι παρατηρήσεις που έγιναν κατά τη διάρκεια της πρακτικής του das kollektiv για τον αλφαβητισμό σε μαθήματα βασικής εκπαίδευσης ενηλίκων για μετανάστριες και προσφύγισσες με περιορισμένη τυπική εκπαίδευση, συμπίπτουν με τις (δυστυχώς λίγες) ακαδημαϊκές γνώσεις και αναλύσεις στον τομέα (βλ. π.χ. Peyton and Young-Scholten, 2020- Schappert, 2020). Σε σύγκριση με τους εκπαιδευόμενους που έχουν ήδη μάθει να διαβάζουν και να γράφουν σε μια άλλη γλώσσα, η διαδικασία εκμάθησης μιας νέας γλώσσας απαιτεί σημαντικά περισσότερο χρόνο για τους εκπαιδευόμενους που αποκτούν ταυτόχρονα τη γραπτή γλώσσα. Δεν μπορούν να καταφύγουν στην προφορική γλώσσα και, ως εκ τούτου, δεν μπορούν να καταφύγουν σε γνωστές ακολουθίες ήχων για να μετατρέψουν αυτούς τους

ήχους σε ακολουθίες γραμμάτων. Εκτός από αυτό, η ανάπτυξη του προφορικού λόγου στη νέα γλώσσα που μαθαίνουν συνήθως απαιτεί σημαντικά μεγαλύτερη προσπάθεια από ό,τι συνήθως. Εφόσον δεν είναι εξοικειωμένοι με τη γραφή, οι εκπαιδευόμενοι πρέπει να βασίζονται στη σωστή απομνημόνευση όσων έχουν ακούσει. Αυτό αποτελεί μια τεράστια γνωστική πρόκληση, ιδίως στην περίπτωση που υπάρχουν αδυναμίες στις δεξιότητες απομνημόνευσης. Επιπλέον, οι εκπαιδευόμενοι σε μαθήματα βασικής εκπαίδευσης ενηλίκων συχνά δεν είναι εξοικειωμένοι με τις τυπικές απαιτήσεις μάθησης και είχαν ελάχιστη ή καθόλου πρόσβαση στην εκμάθηση και την προσέγγιση της γλώσσας ως σύστημα.

Το τραύμα, οι εμπειρίες βίας και διακρίσεων, η φτώχεια, τα προβλήματα υγείας, ο ρατσισμός και η ανασφάλεια όσον αφορά τους νόμους παραμονής συχνά συνοδεύουν και παρεμποδίζουν σοβαρά τη μαθησιακή διαδικασία των μεταναστών και των προσφύγων. Οι κυρώσεις από την αλληλεξάρτηση μεταξύ των γλωσσικών πολιτικών και των πολιτικών ένταξης και μετανάστευσης δημιουργούν ένα πρόσθετο βάρος γι' αυτούς.

Δεδομένου ότι οι εκπαιδευόμενοι δεν είναι υπεύθυνοι για τις δικές τους βασικές εκπαιδευτικές ανάγκες, αλλά για τις αποκλειστικές κοινωνικές δομές, δεν είναι επίσης υπεύθυνοι για τη δύσκολη κατάσταση της ζωής τους σε μια νέα κοινωνία. Όπως τονίζει ο Paulo Freire στην προσέγγισή του για την κριτική εκπαιδευτική εργασία με μειονεκτούντες εκπαιδευόμενους, η κριτική εκπαίδευση ενηλίκων είναι ένας προνομιακός χώρος για την αντιμετώπιση των δομών της κοινωνίας που εισάγουν διακρίσεις, προκειμένου να προωθηθεί τελικά η οργάνωση μιας πρακτικής αλλαγής. Διότι το χειραφετητικό και κριτικό εκπαιδευτικό έργο δεν

εξαντλείται στην αποκάλυψη της πραγματικότητας- απαιτεί επίσης διαρθρωτικές αλλαγές.

Η Maria do Mar Castro Varela προσφέρει μια ακόμη πολύ σημαντική παιδαγωγική στάση στην αντιμετώπιση μειονεκτικών καταστάσεων. Προκειμένου να μπορέσουμε να επεξεργαστούμε χειραφετητικές προοπτικές για τον μετασχηματισμό της κοινωνίας, συνιστά να αντιπαραβάλλουμε τις αναγνωρισμένες δυσκολίες, τις οποίες αποκαλεί "κινδύνους" ή "ευπάθεια", με τις δυνατότητες αντίστασης. (Castro Varela, 2007, σ. 261-271)

Είναι απαραίτητο για τους εκπαιδευτικούς σε αυτόν τον τομέα να αναπτύξουν μια ιδιαίτερη παιδαγωγική επαγγελματική στάση, προκειμένου να αποφύγουν την απογοήτευση, την παραίτηση και, πάνω απ' όλα, να αποδομήσουν και να ξεμάθουν την κοινή απόδοση ότι οι εκπαιδευόμενοι δεν είναι "ικανοί" ή ότι είναι "ανεπαρκείς" απέναντι στα κοινωνικά κατασκευασμένα πρότυπα αποτελεσματικής μάθησης και παραγωγικής ζωής. Από τη μία πλευρά, η ανάδυση μιας τέτοιας παιδαγωγικής στάσης εξαρτάται από την κατάρτιση των επαγγελματιών, αναδεικνύοντας την ανάγκη για περαιτέρω κατάρτιση των εκπαιδευτικών, όπως διεξάγεται στο παρόν έργο. Από την άλλη πλευρά, εξαρτάται από εμάς τους εκπαιδευτικούς. Εξαρτάται από τη δική μας κατανόηση της ύπαρξης στον κόσμο- εξαρτάται από το ποια ερωτήματα θα απευθύνουμε στον κόσμο, ποιες απαντήσεις μπορούν να διατυπωθούν και τα ευρύτερα ερωτήματα που προκύπτουν, παρά τα εκπαιδευτικά συστήματα που παρέχουν απλουστευμένες, βολικές απαντήσεις και σχέδια μαθημάτων που ενισχύουν κυνικά ισχυρές κοινωνικές θέσεις.

Η ανάπτυξη και η διατήρηση μιας επαγγελματικής στάσης σημαίνει επίσης να παίρνει κανείς θέση για τις ανησυχίες των καταπιεσμένων και των ομάδων που υφίστανται διακρίσεις και να αντιμετωπίζει τη δική του προνομιακή κοινωνική θέση και τις συνέπειές της - ιδίως σε σχέση με το ρόλο του εκπαιδευτικού. Προϋποθέτει την επίγνωση των διεθνών και υπερεθνικών πλαισίων, την αντιμετώπιση των αιτιών του διεθνούς καταμερισμού της εργασίας και την κατανόηση των συνδέσεων μεταξύ αυτού και των μεταναστευτικών κινήσεων και των επιπτώσεων στις καταστάσεις μάθησης, διαβίωσης και εργασίας των εκπαιδευτικά μειονεκτούντων ενηλίκων με βασικές εκπαιδευτικές ανάγκες και απαιτήσεις. Μια τέτοια στάση απαιτεί την καλλιέργεια μιας ιδιαίτερης πρακτικής παιδαγωγικής αντανακλαστικότητας, όπως συζητήθηκε στην προηγούμενη ενότητα, η οποία επιτρέπει την παρατήρηση, την ανάλυση και την αλλαγή των υποτιμητικών παραδοχών για τους εκπαιδευόμενους.

Ωστόσο, όσον αφορά τις δυσκολίες στη μαθησιακή διαδικασία των μεταναστών και των προσφύγων με περιορισμένη τυπική εκπαίδευση, είναι ένα δυσάρεστο γεγονός, όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, ότι οι εκπαιδευτικοί μπορούν μόλις και μετά βίας να βασιστούν σε παρατηρήσεις και πηγές σε ερευνητικά ευρήματα, επειδή σχεδόν καμία ερευνητική εργασία δεν έχει γίνει σχετικά με την κατάκτηση της δεύτερης γλώσσας από αυτή την ομάδα εκπαιδευομένων (μετανάστες), οι οποίοι ταυτόχρονα κατακτούν τη γραπτή γλώσσα. Επιπλέον, είναι δύσκολο να βρεθεί ένας χώρος όπου μπορεί να εκτυλιχθεί ο διάλογος και η κοινή μάθηση μεταξύ ερευνητών και εκπαιδευτικών στη βασική εκπαίδευση ενηλίκων.

Υπάρχουν πολλές προκλήσεις, πολλά αναπάντητα ερωτήματα και, πάνω από όλα,

πολλά νέα ερωτήματα που πρέπει να τεθούν. Οι εκπαιδευτικοί στη βασική εκπαίδευση ενηλίκων πρέπει να διαθέτουν εξειδικευμένες επιστημονικές γνώσεις που θα τους επιτρέπουν να αναλύουν και να παρατηρούν τα φαινόμενα στην τάξη, να θέτουν ερωτήσεις σχετικά με αυτά ή να είναι σε θέση να αντιλαμβάνονται τα φαινόμενα.

1.6 Παιδαγωγικές προσεγγίσεις για τη βασική εκπαίδευση ενηλίκων

Αν η εκπαίδευση νοείται ως "η βάση της ζωής", ως η βάση "της ηθικής και της ικανότητας που έχει ο καθένας μας να "εγγράφει τον εαυτό του "* στη σχέση με τους άλλους ως μία υπεύθυνη απάντηση" (Rufino, 2021), τότε εμείς ως εκπαιδευτικοί πρέπει να αναρωτηθούμε πώς να ενεργούμε ηθικά και υπεύθυνα. Αν θέλουμε να απαντήσουμε στο ερώτημα "Προς το συμφέρον ποιου εργαζόμαστε;" με το "Προς το συμφέρον των εκπαιδευομένων", τότε πρέπει να λάβουμε σοβαρά υπόψη μας την ανησυχία που είναι συνυφασμένη με το εκπαιδευτικό έργο. Εδώ, έχουμε να κάνουμε με την υποκειμενοποίηση. Ως εκπαιδευτικοί στο πλαίσιο των νεοφιλελεύθερων εκπαιδευτικών πολιτικών, ενθαρρυνόμαστε ή και υποχρεωνόμαστε να εκπαιδεύουμε αυτοοργανωμένα, αυτοκατευθυνόμενα υποκείμενα που είναι υπεύθυνα για τη δική τους "αποτυχία ή επιτυχία". Άνθρωποι που υποτίθεται ότι πρέπει να βελτιστοποιούν διαρκώς τον εαυτό τους σε ένα δια βίου έργο.

Οι άνθρωποι που διαθέτουν δεξιότητες, όπως η ανθεκτικότητα, το επιχειρηματικό πνεύμα ή η ανταγωνιστικότητα, πρέπει να ενταχθούν με ευελιξία στο υπάρχον

σύστημα και να προσαρμοστούν σε αυτό. Αυτο-μηχανές σε ένα βίαιο σύστημα που υποτίθεται ότι πρέπει να ενδυναμώνονται στην υπηρεσία των νεοφιλελεύθερων οικονομικών συμφερόντων, ιδίως από τη στιγμή που η εκπαιδευτική πολιτική δίνει προτεραιότητα στην ολοένα και πιο "αποτελεσματική" εκπαίδευση για την καπιταλιστική αγορά και από τη στιγμή που οι εκπαιδευτικοί είναι συν-δημιουργοί και συν-υφάντες του κόσμου και των υποκειμενικοτήτων του. Επειδή τα εκπαιδευτικά προγράμματα στοχεύουν στην προώθηση εξατομικευμένων μορφών αυτοαποτελεσματικότητας και στην εκπαίδευση δεξιοτήτων που προορίζονται να οδηγήσουν στην ένταξη σε επισφαλή, εκμεταλλευτικά συστήματα.

Η ΡΟΕΤΑ καθοδηγείται, ως εκ τούτου, από την πρόθεση να σχεδιάσει μια υπεύθυνη απάντηση στις τρέχουσες προκλήσεις στην εργασία της βασικής εκπαίδευσης με εκπαιδευτικά μειονεκτούντες ενήλικες με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και απαιτήσεις.

Οι εταίροι του έργου αποφάσισαν να αναπτύξουν τις παιδαγωγικές προσεγγίσεις της ποίησης εμπνευσμένες από διαφορετικές προσεγγίσεις και παιδαγωγικούς προσανατολισμούς των διαφόρων εμπλεκόμενων οργανισμών. Το επόμενο βήμα είναι να παρουσιάσουν τους συγκεκριμένους λόγους και το υπόβαθρο για την εργασία με ποιητικές προσεγγίσεις που εκπροσωπούνται στο δίκτυο.

Ο πρώτος λόγος και το υπόβαθρο για την έναρξη του έργου ΡΟΕΤΑ σχετίζεται με την πρόθεση να προωθηθεί η μάθηση της αφαιρετικότητας, προκειμένου "να μάθουμε στρατηγικά να γινόμαστε διανοητικά ανεξάρτητοι από τις ηγεμονικές πολιτικές" (Spivak, όπως αναφέρεται από τον Castro Varela, 2015). Η ενασχόληση

με την ποίηση αποτελεί έναν εμπνευσμένο και παρακινητικό πιθανό τρόπο για την προώθηση των ουτοπικών και φανταστικών ικανοτήτων και την άσκηση της αφαίρεσης, ιδίως στη χρήση των μεταφορών. Η ουτοπία μιας *καλής ζωής* βρίσκεται εδώ στο πεδίο της έντασης μεταξύ ποίησης και πολιτικής. Κατά την εργασία με τους εκπαιδευόμενους, το επίκεντρο μετατοπίζεται από το πραγματικό στο εφικτό, και με τον τρόπο αυτό, αντλεί από τις χειραφετητικές και ποιητικές στρατηγικές αυτοενίσχυσης. Οι εταίροι του έργου δεν αντιλαμβάνονται τη μυθοπλασία, την ποίηση και τη φαντασία ως την άλλη πλευρά της πραγματικότητας - ως φαντασία - αλλά μάλλον ως μια (μη) δυνατή εκδίπλωση της πραγματικότητας. Αυτή η ουτοπική φαντασία τίθεται ως μια παιδαγωγική πρακτική που επισημαίνει το λάθος, τη δυστυχία, την ευτέλεια, την καταπίεση και τη βία στην υπάρχουσα πραγματικότητα, μια πρακτική που θα πρέπει να είναι σε θέση να ξυπνήσει την επιθυμία να αλλάξει η φαντασία. Πρόκειται για μια πρακτική, η οποία δεν θα καταπνίξει την επιθυμία για μεταμόρφωση και για το ποιητικό, αλλά θα προσκαλέσει να γνωρίσουμε την υπάρχουσα πραγματικότητα, να την ονομάσουμε ξανά και έτσι να αναζητήσουμε την αλλαγή (Chauí 2001, σ. 136). Διότι η εκπαίδευση ως ηθικοπολιτικό πρόταγμα δεν θα πρέπει να στοχεύει "στην παραγωγή διαβασμένων, γραπτών και ευγενικών, αλλά ακόμα υποτελών υποκειμένων" (Varela, 2015).

Άλλοι λόγοι για την εργασία με ποιητικές προσεγγίσεις που έχουν αναγνωριστεί στο πλαίσιο της διερεύνησης των μεθόδων στο δίκτυο καλύπτουν διαφορετικά πεδία: Μέσω αυτής της εργασίας προκύπτει η δυνατότητα να ξεπεραστεί η στενότητα των προγραμμάτων σπουδών που εξυπηρετούν τη βασική γνώση της γλώσσας, για παράδειγμα, ενισχύοντας τις ικανότητες αναστοχασμού και διευκολύνοντας τη διαφοροποιημένη κατανόηση και οικειοποίηση του κόσμου. Επιπλέον η εργασία

μπορεί να βοηθήσει στην αντιμετώπιση και στην περαιτέρω ανάπτυξη του προφορικού λόγου (μελωδία λόγου, ρυθμός κ.λπ.), μπορεί να αποτελέσει πηγή απόκτησης λεξιλογίου, μπορεί να προσφέρει ενδιαφέροντα ερεθίσματα καθώς και αφορμές για τη διεύρυνση των μεταγλωσσικών ικανοτήτων. Επιπλέον, μπορεί να ενισχύσει τις γραπτές δεξιότητες και να προωθήσει τη βελτίωση της προφοράς.

Οι προσεγγίσεις του POETA μπορεί να έχουν ενδυναμωτικό αποτέλεσμα, όπως φαίνεται στα επόμενα κεφάλαια, ιδίως με τις παρουσιαζόμενες δραστηριότητες που εστιάζουν στην αυτοεμπειρία και τη δημιουργική εργασία με την ποίηση, και μπορεί να αυξήσουν το ενδιαφέρον για την εκμάθηση μιας γλώσσας. Η εργασία με προσεγγίσεις βασισμένες στην ποίηση υπό την έννοια της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης μπορεί επίσης να αποτελέσει ένα εμπνευσμένο μονοπάτι για "επικοινωνία, αλληλεπίδραση και μάθηση χωρίς να αντιπαρατίθενται πολιτισμικά, εθνικά και εθνοτικά δυαδικά συστήματα" (Jurkova, 2021). Με τη διερεύνηση της συγκεκριμένης επιλογής λογοτεχνίας που προτείνεται σε αυτό το βιβλίο μπορούν να δημιουργηθούν χώροι για τη συζήτηση κοινωνικά σχετικών θεμάτων, όπως ο φεμινισμός και το queer, τα κλιματικά ζητήματα, ο ρατσισμός και οι στρατηγικές αντίστασης, οι οποίες μπορούν να οδηγήσουν στην ενεργό εμπλοκή. Συμπερασματικά, όπως αναφέρεται στην εισαγωγή του παρόντος κεφαλαίου, η εργασία με παιδαγωγικές προσεγγίσεις που βασίζονται στην ποίηση παρέχει την ευκαιρία να καλλιεργηθεί μια ποιητική στάση απέναντι στη μάθηση και την εκπαίδευση και να κατανοηθεί η εκπαίδευση ως πεδίο πειραματισμού και δημιουργίας.

Πηγή της φωτογραφίας: Linz, Αυστρία

Βιλιογραφία

Bilge, S. & Collins, P. H. (2020). *Intersectionality*. Polity Press.

Castro Varela, M. d. M. (2007). *Unzeitgemäße Utopien. Migrantinnen zwischen Selbsterfindung und Gelehrter Hoffnung.* transcript Verlag.

Castro Varela, M. (2015). Strategisches Lernen. In: *Zeitschrift Luxemburg.de*, Juli 2015. URL: https://www.zeitschrift-luxemburg.de/strategisches-lernen (Accessed: 2023-08-14)

Collins, P. H. (2019). *Intersectionality as Critical Social Theory*. Duke University Press.

Combahee River Collective (1977). The Combahee River Collective Statement. In: Taylor, K. - Y. (Ed.), *How We Get Free: Black Feminism and the Combahee River Collective* (pp. 15-27). Haymarket Books.

Council of Europe (2019). Press Release: Language courses more beneficial for integration of migrants than tests, suggests, *New Council of Europe survey*. URL: https://search.coe.int/directorate_of_communications/Pages/result_details.aspx?ObjectId=0900001680982bdd (Accessed: 2023-08-14)

Crenshaw, K. W. (1989). *Demarginalizing the Intersection of Race and Sex: A Black Feminist Critique of Antidiscrimination Doctrine*.
URL: https://philpapers.org/archive/CREDTI.pdf (Accessed: 2023-08-14)

Crenshaw, K. W. (1991). Mapping the Margins: Intersectionality, Identity Politics, and Violence against Women of Color. *Stanford Law Review*, 43(6), 1241-1299.

European Commission / EACEA / Eurydice. (2021). *Adult education and training in Europe: Building inclusive pathways to skills and qualifications.* Eurydice Report. Publications Office of the European Union.

Gramsci, A. (2004). *Erziehung und Bildung*. Herausgegeben im Auftrag des Instituts für kritische Theorie von Andreas Merkens. Argument Verlag.

Grotlüschen, A., & Riekmann, W. (Eds.). (2012). *Funktionaler Analphabetismus in Deutschland: Ergebnisse der ersten leo. - Level-One Studie*. Waxmann.

Heinemann, A. (2019). Gayatri Chakravorty Spivak and adult education – Rearranging desires at both ends of the spectrum. *Postcolonial Directions in Education*, 8(1), 36-60.

Hoesch, M. (2022). Do Immigrants have a Moral Duty to Learn the Host Society's Language? *Res Publica*. URL: https://doi.org/10.1007/s11158-022-09556-1 (Accessed 2023-08-14)

Initiative Erwachsenenbildung. (2019). *Programmplanungsdokument Initiative Erwachsenenbildung*. Länder-Bund-Initiative zur Förderung grundlegender Bildungsabschlüsse für Erwachsene inklusive Basisbildung 2018-2021. Wien.

Jurkova, S. (2021). Transcultural Competence Model: An Inclusive Path for Communication and Interaction. In: *Journal of Transcultural Communication*, 1(1), 102-119. URL: https://doi.org/10.1515/jtc-2021-2008 (Accessed: 2023-08-14)

Kastner, M. (2015). *Erwachsene mit Basisbildungsbedarf*. URL: https://erwachsenenbildung.at/themen/basisbildung/grundlagen/erwachsene_mit_basisbildungsbedarf.php (Accessed: 2023-08-14)

Mecheril, P., Castro Varela, M., Dirim, I., Kalpaka, A., & Melter, C. (2010). *Migrationspädagogik*. Beltz Verlag.

Mefebue, A. B., Bührmann, A. D., & Grenz, S. (2022). Die Formierung des intersektionalen (Forschungs-)Feldes: Eine Skizze in kartografischer Absicht. In: Mefebue, A. B., Bührmann, A. D., & Grenz, S. (Eds.), *Handbuch Intersektionalitätsforschung* (pp. 3-17). Springer.

Nadolny, S. (2016). Intersektionalität als Haltung von politischen Bildner_innen. In: RLS (2016), *Intersektionalität. Bildungsmaterialien Rosa-Luxemburg Stiftung*, 12-17.

Naeb, R., & Young-Scholten, M. (2020). Acquisition and Assessment of Morphosyntax. In: Peyton Kreeft, J., & Young-Scholten, M. (Eds.), *Teaching Adult Immigrants with Limited Formal Education*. Bristol.

Peyton Kreeft, J., & Young-Scholten, M. (Eds.). (2020). *Teaching Adult Immigrants with Limited Formal Education*. Bristol.

Ritter, M. (2010). Alphabetisierung in der Zweitsprache Deutsch. In: Krumm, H. - J., Fandrych, C., Hufeisen, B., & Riemer, C. (Eds.), *Deutsch als Fremd- und Zweitsprache: Ein internationales Handbuch*, 2nd volume. De Gruyter Mouton.

Rufino, L. (2021). *Paulo Freire: O caboclo atira os seus versos de liberdade*. URL: http://suplementopernambuco.com.br/capa/2645-paulo-freire-o-caboclo-atira-os-seus-versos-de-liberdade.html?fbclid=IwAR25DJ0G6rpkf6rQOn6ixX1cqT-D7WaF4I_QSatniGCorwcI92hNWSSwI2w (Accessed: 2022-11-30).

Schappert, P. (2020). *Mit Dramagrammatik zu grammatikalischer Kompetenz: Eine empirische Untersuchung im Rahmen von Alphabetisierungskursen für Erwachsene*. Tectum Verlag.

Κεφάλαιο 2: Μέθοδοι παιδαγωγικής προσέγγισης της ποίησης

Katholische Erwachsenenbildung Rheinland-Pfalz_Tschida, S. / Wintzen, K.

Κεφάλαιο 2: Μέθοδοι παιδαγωγικής προσέγγισης της ποίησης

2.1 Εισαγωγή

Οι εταίροι του προγράμματος POETA ερευνούν την πιθανή πρόσβαση στη γραφή και τη χρήση της γραφής, μέσα από ποιητικές παιδαγωγικές προσεγγίσεις. Οι προσεγγίσεις αυτές, όπως θα αποδειχθεί, περιλαμβάνουν τη συμμετοχή στον γραμματισμό, την εμπειρία της αυτοδυναμίας και τη συνειδητοποίηση της δυνατότητας κριτικής πολιτικής δράσης.

Η πρόσβαση στη γραφή προωθείται μέσα από ποικίλα εργαλεία, είτε πρόκειται για γραφή, εικόνες ή άλλες μορφές έκφρασης. Στο πλαίσιο αυτό, η εκμάθηση της γραφής δεν περιορίζεται στα γράμματα, ως αφετηρία του γραμματισμού. Η σημασία, για παράδειγμα, μιας σχέσης φωνήματος-γράμματος έγκειται στην ανάλυση που πρέπει να γίνει στην πορεία προς τη γραφή. Όμως, η χρήση μιας μόνο προσέγγισης ως δρόμου προς την κατάκτηση της γραφής περιορίζει την ολοκληρωμένη εμπειρία των σημείων, των εικόνων και της γραφής που περιέχονται στον κόσμο και στην καθημερινή ζωή των ανθρώπων.

Κατά συνέπεια, στην πρακτική των παιδαγωγικών προσεγγίσεων της ποίησης, οι άνθρωποι δεν εξετάζουν τα γράμματα αλλά τις ολιστικές παρουσιάσεις της γραφής. "Διώξε τους φόβους και τον φόβο των φόβων", είναι οι εισαγωγικοί στίχοι ενός ποιήματος της Mascha Kaleko (2004, σ. 27). Οι εκπαιδευόμενοι μιας ομάδας γραφής πρώτης γλώσσας στη Ρηνανία-Παλατινάτο, οι οποίοι αναζητούν μια έκφραση για

τους φόβους τους μπροστά στον πόλεμο και τη φυγή, βρίσκουν το κεντρικό τους θέμα στους στίχους του ποιήματος: "φόβος, φόβοι, φόβος των φόβων". Σε αυτό το υπαρξιακά σημαντικό θέμα, αναζητούν τη δική τους έκφραση. Πρόκειται για μια προσέγγιση που περιγράφει ο Paulo Freire με τη μέθοδο των γεννητικών λέξεων. Οι άνθρωποι αρχίζουν να συζητούν, να περιγράφουν τους μεγάλους φόβους τους και τους μικρότερους φόβους. Το να τους κατονομάζουν σημαίνει επίσης ότι τους μοιράζονται. Το να τους καταγράψουν με εικόνες ή λέξεις σημαίνει να τους βάλουν από απόσταση στο χαρτί. Η ομάδα ζωγραφίζει μια αφίσα ειρήνης επειδή θέλει να αντιμετωπίσει τον φόβο του πολέμου.

Μια ομάδα συγγραφέων στο Λιντς της Αυστρίας βρίσκεται να γράφει στην αυλή του χώρου συνάντησής της: "Έβαλα το πόδι μου στον αέρα, και αυτό μετέφερε" (Hilde Domin 1995). Οι γυναίκες της αυτοοργάνωσης των μεταναστριών, οι οποίες συνεχίζουν την εκπαίδευσή τους εν μέσω σύνθετων και παρεμποδιστικών πραγματικοτήτων της ζωής, ανακαλύπτουν περισσότερα από το να γράφουν σε έναν τοίχο σπιτιού. Ανακαλύπτουν ότι οι ίδιες περιέχονται στη γραφή, σε αυτό το μήνυμα. Αποκρυπτογραφούν, αποκωδικοποιούν και αναλύουν τόσο τη μορφή όσο και το περιεχόμενό του, καθώς και τις δικές τους αναφορές. Κατά τη διαδικασία εκμάθησης της γραφής και της ονομασίας του κόσμου, κρατούν σημειώσεις αυτών των εμπειριών σε επίπεδο εικόνων, λέξεων και κειμένων, ανάλογα με τις ατομικές τους δυνατότητες χρήσης της γλώσσας και της γραφής.

Οι μέθοδοι ολιστικής προσέγγισης της γραφής έχουν συγκεκριμένες εκδηλώσεις στην παιδαγωγική προσέγγιση της ποίησης. Το ίδιο ισχύει και για τις μεθόδους δημιουργικής, βιογραφικής και θεραπευτικής γραφής. Οι μεταβάσεις είναι ρευστές.

Ειδικότερα, οι μέθοδοι αυτές εξετάζουν τους ανθρώπους σύμφωνα με τους προσωπικούς τους πόρους και στα αντίστοιχα ανδραγωγικά τους πλαίσια. Είναι άνθρωποι που αναπτύσσουν την πραγματικότητα της ζωής τους μεταξύ τους σε έναν ισότιμο διάλογο (Freire 1998) με την ξένη γλώσσα, τον λόγο, τη γραφή και την κατάκτηση της γραφής. Είναι άνθρωποι που απελευθερώνονται από τις παρεμποδιστικές αγκυλώσεις. Για παράδειγμα, σε μια παιδαγωγική προσέγγιση της ποίησης, αναζητούν τα νοήματα των λέξεων που μπορούν να μεταφραστούν σε εικόνες και τις εικόνες που προσφέρονται για τις λέξεις.

Οι μέθοδοι ανοίγματος, έναρξης και ενθάρρυνσης δίνονται παρακάτω ως συγκεκριμένες πτυχές μιας ποιητικής παιδαγωγικής προσέγγισης - επειδή αυτή η προσέγγιση απαιτεί ένα άνοιγμα σε νέα πράγματα από όλους όσοι συμμετέχουν στη μαθησιακή διαδικασία. Μπορεί να ανακαλυφθεί ένας άγνωστος χώρος εμπειρίας, όπως η γραφή σε έναν τοίχο. Μπορεί να καλλιεργηθεί το θάρρος να απομακρυνθεί κανείς από σταθερά προγράμματα σπουδών. Αυτό που χρειάζεται είναι το θάρρος να χρησιμοποιηθεί η λογοτεχνία και η ποίηση στο έργο του γραμματισμού και της βασικής εκπαίδευσης ενηλίκων, και το θάρρος να νικήσει την αβεβαιότητα.

Στη βασική εκπαίδευση ενηλίκων προτιμάται και προϋποτίθεται η αυτοοργανωμένη μάθηση σε εθελοντική βάση, με μάθηση που δεν έχει χρονική διάρκεια και δεν προσανατολίζεται σε οικονομικά εκμεταλλευτικά συμφέροντα. Στην πράξη, τα μέτρα για την απόκτηση γλώσσας και αλφαβητισμού ή τη βασική εκπαίδευση ενηλίκων στην ενήλικη ζωή συνδέονται συχνά με τελικές εξετάσεις ή τεστ. Χρειάζεται θάρρος και ιδιαίτερα ανεπτυγμένο κίνητρο για να δημιουργηθούν

ελεύθεροι χώροι για παιδαγωγικές προσεγγίσεις ποίησης σε αυτές τις δομές. Όταν αυτό είναι εφικτό, όλοι οι συμμετέχοντες επωφελούνται - πέρα από τη γραφή ή την απόκτηση γλώσσας - από το άνοιγμα στη δημιουργική έκφραση και την ενδυνάμωση της δικής τους αντίληψης, την επικοινώνηση του εαυτού τους και της δικής τους εμπειρίας της ζωής καθώς και την αυτοπεποίθηση για κριτική δράση στον κόσμο.

Οι επαγγελματίες από την Ελλάδα μοιράζονται μια τέτοια εμπειρία από την εργασία τους στο Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας. Χρησιμοποιούν τον ελεύθερο χώρο της συνάντησης με τη λογοτεχνία και την ποίηση, στόχος της οποίας δεν είναι να κρίνουν αλλά να εκτιμήσουν και αξιολογήσουν την ατομική συμβολή των συγγραφόντων. Βιώνουν την ενδυνάμωση από την ιστορία, τη σύνδεση με τον βαθιά συνδεδεμένο με την ποίηση πολιτισμό τους. Παρουσιάζοντας τα δικά τους κείμενα ενώπιον κοινού, βιώνουν επίσης μια προσωπική ενδυνάμωση. Και βιώνουν μια αυτοπεποίθηση που δεν ήταν δεδομένη στη ζωή τους, ότι θα πετύχουν κάτι και ότι θα πετύχουν στη ζωή τους. Οι άνθρωποι αφήνονται να παρασυρθούν από αυτή την αυτοπεποίθηση στην περαιτέρω εκπαίδευσή τους.

Στη συλλογή μεθόδων που ακολουθεί, δίνεται μια σύντομη επισκόπηση των γενικών μεθόδων. Ακολουθούν παραδείγματα μεθόδων ανοίγματος, έναρξης, ενθάρρυνσης και μεθόδων αντιμετώπισης ποιητικών προτύπων, καθώς και προτάσεις για ποιητική συγγραφή και εμπειρία. Μπορεί να αποδειχθεί ότι η ποιητική έκφραση γίνεται ορατή με άλλες πολύπλευρες μορφές εκτός από τη μορφή των ποιημάτων. Η ποίηση διαμορφώνεται επίσης στην ποιητική εικόνα σε μια μεταφορά, στην αισθητική των ακίνητων και κινούμενων εικόνων και ως ποιητική έκφραση στο χορό και στη

και σε όλες τις μορφές της μπορούν να γίνουν συνδέσεις που ανοίγουν, εμπνέουν και επιτρέπουν να έρθουμε σε συντονισμό με τη δημιουργική πράξη.

Στο πλαίσιο μιας πιθανής παιδαγωγικής προσέγγισης της ποίησης, υπάρχει πάντα η ανάγκη για αυτοκριτική. Υπάρχει οπωσδήποτε η πιθανότητα οι φορείς της βασικής εκπαίδευσης ενηλίκων να εμπλακούν σε μια ρομαντική αντίληψη της ποίησης. Αυτό αντιμετωπίζεται με την προσεκτική συνειδητοποίηση των εμπειριών των ανθρώπων με την ποίηση σε ένα ανδραγωγικό πλαίσιο. Για παράδειγμα, οι παραδόσεις της επικοινωνίας με μορφές στίχων και η ρυθμική απαγγελία αποτελούν μέρος της καθημερινής ζωής σε πολλούς πολιτισμούς. Γίνεται σαφές ότι υπάρχει πάντα μια διαπολιτισμική διάσταση στην προσπάθεια διερεύνησης μεθόδων μιας παιδαγωγικής προσέγγισης της ποίησης.

2.2 Γενικές μέθοδοι

Απαιτείται ένα μεθοδολογικό ρεπερτόριο γενικού γραμματισμού ή βασικής γλωσσικής και γραμματιστικής εκπαίδευσης στην εκπαίδευση ενηλίκων. Λόγω της γενικότερης σημασίας τους, οι ακόλουθες μέθοδοι περιγράφονται συνοπτικά παρακάτω και τοποθετούνται σε σχέση με μια πιθανή παιδαγωγική προσέγγιση της ποίησης.

2.2.1 Γενεσιουργές λέξεις

Η αναφορά στις γενεσιουργές λέξεις είναι απολύτως κεντρική και υποστηρικτική της παιδαγωγικής προσέγγισης της ποίησης. Ακολουθώντας το έργο του Paulo

Freire για τον γραμματισμό, οι άνθρωποι οικειοποιούνται τα σενάρια που χρειάζονται για να ονομάσουν τον κόσμο. Το κάνουν αυτό για να μην συνεχίσουν οι άλλοι που κατέχουν την κυρίαρχη γνώση να ονομάζουν τον κόσμο γι' αυτούς. Σε αυτή τη συμμετοχή στη γραφή, όλοι όσοι εμπλέκονται στη διαδικασία απόκτησης της γραφής βρίσκονται σε ισότιμο διάλογο. "Ο διάλογος είναι η συνάντηση μεταξύ των ανθρώπων, με τη διαμεσολάβηση του κόσμου, για να ονομάσουν τον κόσμο" (Freire, 1984). Οι λέξεις-κλειδιά που ανοίγουν αυτή τη διαδικασία διαμεσολαβούνται από την κατάσταση ζωής των ανθρώπων που θέλουν να χρησιμοποιήσουν το γραπτό λόγο. Από τη μία πλευρά, αντιπροσωπεύουν τους ανθρώπους και τα υπαρξιακά σημαντικά ζητήματα που τους απασχολούν- από την άλλη, χρησιμεύουν ως γενεσιουργές λέξεις για τον σχηματισμό νέων λέξεων. Στην πορτογαλική γλώσσα, τα δομικά στοιχεία των συλλαβών προσφέρονται για ανάλυση και σύνθεση στο έργο γραμματισμού του Freire σε έναν χάρτη ανακάλυψης. Αυτή η εργασία επιτρέπει τον σχηματισμό νέων λέξεων, φράσεων και εκφράσεων για την επέκταση της αυτοκαθοριζόμενης και αυτοδύναμης χρήσης του γραπτού λόγου. Η δυνατότητα οικειοποίησης έγκειται στην επανερμηνεία της γραφής, η οποία βιώνεται ως όργανο κυριαρχίας και της οποίας η πιθανή ή αδύνατη απόκτηση βιώνεται συχνά ως κριτήριο αποκλεισμού και όχι συμμετοχής. Στην ποιητική παιδαγωγική προσέγγιση, οι λέξεις των ποιητών μπορούν να γίνουν γενεσιουργές λέξεις, κατά την έννοια του Freire.

1: Βλ. πρακτικές εφαρμογές στο POETA - MOOC: https://www.poeta-mooc.com/

2.2.2 Συγγραφή από τους εκπαιδευόμενους

Προκειμένου να καταστεί η πρόσβαση των ενηλίκων στη γραφή χωρίς εμπόδια, οι καθοδηγητές γράφουν αποσπάσματα κειμένου εικονικά για τους ανθρώπους που βρίσκονται στο δρόμο τους προς τη γραφή (Döbert, Hubertus 2000). Η ανάγκη επικοινωνίας υπερισχύει της προηγμένης επεξεργασίας της γραφής. Η αναπληρωματική γραφή βοηθά επίσης στο παιδαγωγικό πλαίσιο της ποίησης να καλυφθεί η ανάγκη για δημιουργική, ποιητική έκφραση, όταν η γραφή δεν είναι ακόμη προσβάσιμη για τη λέξη ή τη δήλωση που το άτομο θέλει να φέρει στον κόσμο. Η λέξη ή η φράση θα είναι διαθέσιμη ως (γραπτή) εικόνα και θα αναγνωρίζεται για ανάγνωση (λεξιλόγιο όρασης), ακόμη και αν δεν μπορεί ακόμη να διαβαστεί και να γραφτεί. Το κείμενο που προκύπτει χρησιμεύει ως αυθεντικό υλικό στην περαιτέρω οικειοποίηση της γλώσσας και της γραφής. Είναι οι δικές του λέξεις που εξετάζονται, αναλύονται, αποσυναρμολογούνται και επανασυντίθενται σε κάτι νέο.

Η εργασία σε δικό του κείμενο, η οποία οδηγεί σε εργασία χαρτοφυλακίου ή σε ημερολόγιο μαθημάτων, χρησιμεύει ως πρότυπο για την ανάγνωση και τη συγγραφή. Είναι ευκολότερο να ασχοληθεί κανείς με τα δικά του λόγια, να αποκτήσει εμπειρία στο γράψιμο και καθίσταται δυνατή η δήλωση του εαυτού του. Και σε περιόδους υποτιθέμενης στασιμότητας, γίνεται ορατό ότι "τίποτα" δεν έχει μάθει ποτέ. Κάθε εργάσιμη ημέρα μπορεί να αναπαρασταθεί με εικόνα, λέξη και κείμενο. Σε μια ποιητική παιδαγωγική προσέγγιση, αυτή η αναπαράσταση της ατομικής γραπτής έκφρασης μπορεί να αποκαλύψει μορφές καθημερινής ποίησης που οι άνθρωποι ήδη φέρουν μέσα τους.

2.2.3 Μέθοδος μορφημάτων

Η μέθοδος των μορφημάτων μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τη χαρτογράφηση της αρχής των στελεχών της γερμανικής γλώσσας. Τα βασικά δομικά στοιχεία καθώς και τα αρχικά και τελικά δομικά στοιχεία (για παράδειγμα: "ver-dreh-bar") μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως δομικά στοιχεία λέξεων. Αποτελούν μέρος ενός οικοδομικού κιτ για το σχηματισμό νέων λέξεων (για παράδειγμα: "ab-dreh-en"). Η γραπτή γλώσσα μπορεί να αναλυθεί με τη βοήθεια της μεθόδου των μορφημάτων. Με τα βασικά δομικά στοιχεία να είναι διαθέσιμα βασικά στοιχεία που δεν χρειάζεται να παραχθούν μεμονωμένα και συνθετικά, αλλά μπορούν να αποκτηθούν ολιστικά. Αυτές οι μονάδες ανταποκρίνονται στις ανάγκες των ενηλίκων που προηγουμένως δεν είχαν πρόσβαση στη γραφή, με τη μνήμη εικόνων, η οποία αντιστοιχεί στον τρόπο αντίληψης της γραφής τους (Universität Leipzig, pdf 2023).

Στο έργο του γραμματισμού της μητρικής γλώσσας στον γερμανόφωνο κόσμο, ορισμένοι φορείς στη δεκαετία του 1980 αναζητούσαν ένα μοντέλο με δομικά στοιχεία. Εμπνευσμένο από τις κάρτες ανακάλυψης του Freire (των οποίων τα δομικά στοιχεία σχηματίζονται από συλλαβές στα πορτογαλικά), θα έπρεπε να είναι δυνατό να δοθεί σε άτομα που προσεγγίζουν ή επαναπροσεγγίζουν τη γραπτή γλώσσα ως ενήλικες, ένα εργαλείο για την ανεξάρτητη ανάλυση και την κατασκευή ενός ρεπερτορίου νέων λέξεων. Ειδικότερα, η πρόσβαση στη γραφή θα πρέπει να είναι διαφορετική από τις σχολικές μεθόδους, οι οποίες μπορεί να είναι συνυφασμένες με την άρνηση πρόσβασης στη γραφή. Η συνάντηση με τη γραφή νοείται ως ολιστική. Η ανάπτυξη και η οικειοποίηση της γραφής είναι μια εντελώς

εντελώς ατομική διαδικασία και είναι σημαντικό να καθοδηγείται. Με την έννοια του Freire, αυτό είναι ιδιαίτερα επιτυχές, όταν ο γραπτός λόγος προσεγγίζεται από υπαρξιακή ανάγκη. Όταν εργάζονται με ποιήματα για θέματα υπαρξιακής αναγκαιότητας, οι ενήλικες στη βασική εκπαίδευση αναφέρουν την εμπειρία της "ζωοποιού επίδρασης των λέξεων", η οποία καταλαμβάνει γι' αυτούς τον μικρότερο χώρο, αλλά από την οποία αντλούν "τη μεγαλύτερη δύναμη και ενέργεια για ολόκληρη τη ζωή τους" (Adamczak και Wintzen, 1993, σ. 19). Παρομοίως, οι συγγραφείς προτρέπονται να μιλούν. Ο Josef Ortheil (2009), καθηγητής δημιουργικής γραφής, γράφει τον εαυτό του έξω από την αφωνία της παιδικής του ηλικίας στα μυθιστορήματά του. Είναι γνωστό ότι η ποιήτρια Hilde Domin αναγκάστηκε να γράψει μετά τον θάνατο της μητέρας της για να επιβιώσει (βλ. Domin, 1992, σ. 42). Ιδιαίτερα στην περίπτωση των ποιητών συναντάμε τις λέξεις της υπαρξιακής έκφρασης που αφήνουν στους αναγνώστες τους να τις χρησιμοποιήσουν, όπως λέει η Hilde Domin (βλ. 1992, σ. 70). Το πόσο αυτονόητο και κεντρικό είναι αυτό ενισχύεται στο πλαίσιο αυτό από τη μέθοδο του Freire για τα γεννητικά θέματα ή τις λέξεις, η οποία συνδέει τους ανθρώπους που βρίσκονται στο δρόμο της γραφής με τις λέξεις που είναι υπαρξιακά σημαντικές γι' αυτούς. Για την ανάλυσή τους και τη χρήση τους για τη δική τους γραφή, τα εργαλεία της μεθόδου των μορφημάτων είναι διαθέσιμα στο χώρο της γερμανικής γλώσσας, όπως φαίνεται.

2.2.4 Μέθοδος των συλλαβών

Για τα πορτογαλικά και άλλες συλλαβικές γλώσσες, οι λεγόμενες κάρτες ανακάλυψης που βασίζονται σε συλλαβές από τις οποίες μπορούν να σχηματιστούν λέξεις, είναι ένα κατάλληλο μέσο για ανεξάρτητη γραπτή εργασία (βλ. Freire 1981, σ. 179). Αυτό ισχύει ιδιαίτερα όταν, σύμφωνα με το έργο του Freire για τον γραμματισμό, εξάγονται από τις γενεσιουργές λέξεις που οι εκπαιδευόμενοι αντλούν από τα γενεσιουργά θέματα.

Στην εκμάθηση της γερμανικής γλώσσας και του γραπτού λόγου, η εργασία με συλλαβές ή φωνητικές συλλαβές χρησιμεύει για την προώθηση της φωνολογικής επίγνωσης. Για παράδειγμα, αν οι εκπαιδευόμενοι κάνουν ένα βήμα μπροστά για κάθε συλλαβή μιας λέξης, η χωρική επέκταση των λέξεων μπορεί να βιωθεί σωματικά: Η μονοσύλλαβη λέξη για το "τρένο" είναι σύντομη, ακόμη και αν έρχεται σε αντίθεση με την εμφάνιση του αντικειμένου. Το κουτί με τα σπίρτα, το οποίο είναι πολυσύλλαβο στα γερμανικά, είναι μικρό σε σύγκριση, ακόμη και αν χρειάζονται τέσσερα συλλαβικά βήματα για να το διατρέξει κανείς. Επιπλέον, οι συλλαβές αντιπροσωπεύουν τον ρυθμό της γλώσσας, ο οποίος γίνεται ήδη αντιληπτός από την αγέννητη ζωή.

Στη γερμανική γλώσσα, οι συλλαβές δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως σημασιολογικά στοιχεία ενός κατασκευαστικού πακέτου σε επίπεδο λέξης. Η χρήση της μεθόδου των συλλαβών παράλληλα με μια ανάλυση μορφημάτων θα μπορούσε να οδηγήσει σε σύγχυση. Ωστόσο, η εργασία με συλλαβές έχει τη θέση της στη δημιουργική χρήση της γλώσσας και της γραφής, όπως φαίνεται στα παραδείγματα της μεθόδου που ακολουθούν.

2.2.5 Φωνητικές μέθοδοι

Οι φωνητικές μέθοδοι που είναι γνωστές στην εργασία για την κατάκτηση του γραπτού λόγου (ο αρχικός ήχος μιας λέξης, ο ήχος της αίσθησης, η παρεμβολή και η μέθοδος της φωνητικής εικόνας), ή η σταδιακή εισαγωγή σταδίων φωνημάτων, μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την ανάλυση των σχέσεων φωνήματος-γράμματος και για την ανάπτυξη της φωνολογικής επίγνωσης. Αυτές όμως οι γενικές αρχές δεν θα συζητηθούν λεπτομερώς εδώ. Οι μέθοδοι έχουν δυνατότητες σε διαφορετικούς τομείς. Για παράδειγμα, στην πρακτική των πολύγλωσσων μαθησιακών πλαισίων, η χρήση της μεθόδου της παρεμβολής για την αντιστοίχιση ήχων από τον ζωικό κόσμο σε ένα γράφημα μπορεί να συμβάλει στη διαπολιτισμική γλωσσική σύγκριση. Η μέθοδος της φωνητικής εικόνας, η οποία συνδέει τη σχέση φωνήματος-γράμματος με μια σύντομη ιστορία, προσκαλεί σε συζήτηση για τεχνικές υπομνηματισμού. Ένα σύστημα που βασίζεται σταθερά στο φώνημα του αρχικού γράμματος, το οποίο αποδίδει μια εικόνα σε κάθε ήχο και προσκαλεί την αυτοανακαλυπτική μάθηση, είναι αμφιλεγόμενο επειδή στην αρχή η γραπτή γλώσσα αναπαρίσταται φωνητικά και οι ορθογραφικές στρατηγικές προστίθενται αργότερα.

Το να γίνουν οι φωνητικές μέθοδοι γόνιμες για την ποιητική αυτοεμπειρία είναι μια από τις πολλές προσπάθειες ανάπτυξης μιας παιδαγωγικής προσέγγισης της ποίησης. Αυτό γίνεται πέρα από την ευρεία εφαρμογή μεμονωμένων ασκήσεων και με την ιδιαίτερη διεκδίκηση μιας άκρως ατομικής ανάπτυξης της γλώσσας και της γραφής. Η έμφαση δίνεται στον άνθρωπο και σε αυτό που ακούει (αναγνώριση ήχων), σε αυτό που ακούγεται διαφορετικά (διαφοροποίηση ήχων) και στον τρόπο με τον οποίο γίνονται αντιληπτές οι αλλαγές (χειρισμός ήχων). Η ανάλυση της γλώσσας συμβάλλει επίσης στη διάσπαση και την κατασκευή λέξεων και ήχων. Αυτό που ακούγεται δεν μπορεί να επεξεργαστεί με την ομιλία πριν και μετά, αλλά αποτελεί ατομική εξερεύνηση. Κανείς δεν ακούει λάθος. Η πρακτική της βασικής εκπαίδευσης στη γλώσσα και τον γραμματισμό υποδεικνύει επίσης μάλλον άγνωστα συστήματα υποστήριξης, όπως οι φωνητικές χειρονομίες. Αυτό που δεν μπορεί να ακουστεί, ωστόσο, μπορεί να γίνει ορατό. Η γλώσσα μπορεί να προσεγγιστεί με περιέργεια και τη χαρά του πειραματισμού. Μια ποιητική παιδαγωγική προσέγγιση ανοίγει αυτή τη δυνατότητα.

2.3 Μέθοδοι παιδαγωγικής προσέγγισης της ποίησης

Στη συνέχεια, μια σχολιασμένη συλλογή περιπτωσιολογικών μελετών και ασκήσεων προσκαλεί σε συζήτηση. Τα παραδείγματα χρήσης προέρχονται από διαφορετικές ομάδες συγγραφής βασικής εκπαίδευσης ενηλίκων με συμμετέχοντες στην πρώτη και τη δεύτερη γλώσσα, καθώς και από ενήλικες συμμετέχοντες με ανάγκες βασικής εκπαίδευσης που φοιτούν σε σχολείο δεύτερης ευκαιρίας.

Οι μέθοδοι των ποιητικών παιδαγωγικών προσεγγίσεων στη βασική εκπαίδευση ενηλίκων μπορούν να προσαρμοστούν σε όλα τα επίπεδα και να συμπεριλάβουν ρητά άτομα που έχουν μικρή ή καθόλου εμπειρία γραφής. Το έργο POETA αναδεικνύει αυτό το γεγονός: Όλοι έχουν το δικαίωμα πρόσβασης στην ποίηση και τις καλές τέχνες.

Πιθανές δημιουργικές προσεγγίσεις σε ψηφιακά περιβάλλοντα και με ψηφιακά εργαλεία παρουσιάζονται στο κεφάλαιο 3 και οι καλλιτεχνικές προσεγγίσεις της ποίησης στη βασική εκπαίδευση ενηλίκων περιγράφονται στο κεφάλαιο 4.

2.3.1 Μέθοδοι ανοίγματος

Μελέτη περίπτωσης 1: ταινίες Impulse

Η μορφή της ταινίας "Impulse film" (Φιλμ παρόρμησης) αναπτύχθηκε στο πλαίσιο του προγράμματος BBQ Basic Education Qualification (πιστοποίηση βασικής εκπαίδευσης) του κρατιδίου της Ρηνανίας-Παλατινάτου για την επιμόρφωση των

εκπαιδευτικών στη βασική γλωσσική εκπαίδευση και τον γραμματισμό των ενηλίκων. Οι κινηματογραφικές εισροές, οι οποίες παρήχθησαν από έναν σκηνοθέτη κινουμένων σχεδίων σε συνεργασία με συμβουλές εμπειρογνωμόνων, χρησιμοποιούν οπτικές μεταφορές για να οδηγήσουν σε θέματα βασικής εκπαίδευσης. Στο POETA MOOC, θα παρουσιαστούν παραδείγματα ταινιών παρότρυνσης και οι πιθανές εφαρμογές τους στην παιδαγωγική προσέγγιση της ποίησης. (https://www.poeta-mooc.com/

Ένα παράδειγμα περιγράφεται εν συντομία εδώ. Σε μια συγγραφική ομάδα που δούλευε πάνω σε μια παρορμητική ταινία, οι συμμετέχοντες έκαναν μια πολύ άμεση αναφορά στον εαυτό τους. Στην ταινία είδαν τα ράφια ενός εργαστηρίου κεραμικής και ένα πολύχρωμο πουλί να πετάει μέσα στο εργαστήριο. Πάνω από το κεφάλι ενός αγγειοπλάστη που εργάζεται εκεί, το πουλί μετατρέπει τις σκέψεις του αγγειοπλάστη σε γράμματα. Οι συμμετέχοντες ασχολήθηκαν επίσης με τα σημεία που ονομάζουμε γράμματα και προσπάθησαν να τα χρησιμοποιήσουν για να αναπτύξουν τη δική τους γραφή. Αλλά ακόμη περισσότερο: Αμέσως δίπλα στο δωμάτιο γραφής της ομάδας βρίσκεται το δικό τους εργαστήριο κεραμικής. Κι αυτοί, στο πνεύμα του Paulo Freire, είναι πολιτιστικοί δημιουργοί. Στα γραπτά τους περιγράφουν πώς έφτιαξαν με τα χέρια τους ένα κεραμικό λουτρό για πουλιά και το έστειλαν στον εταίρο του προγράμματος. Η επιστολή σχετικά με αυτή την εξερεύνηση μπορεί να βρεθεί σε ένα ιστολόγιο στον ιστότοπο της POETA (https://project-poeta.com/).

2.3.2 Μέθοδοι έναρξης

Μελέτη περίπτωσης 2: Ξεκινώντας από το επίπεδο της εικόνας

Επεκτείνοντας την εργασία με κολάζ, η οποία είναι κοινή στην πρακτική του γραμματισμού, τα μέλη της ομάδας ενθαρρύνονται να δημιουργήσουν ένα έργο βασισμένο σε μια ποιητική παρόρμηση. Η επιλογή της παρόρμησης σχετίζεται με το γενεσιουργό θέμα των εκπαιδευομένων, το οποίο ξεδιπλώνεται σε έναν ισότιμο διάλογο μεταξύ αυτών και των εκπαιδευτικών. Το επιλεγμένο ποιητικό κείμενο μπορεί να ενσωματωθεί στις εικόνες, ενώ το κείμενο και οι εικόνες μπορούν να κοπούν ή να αποκοπούν. Το κείμενο, το οποίο μπορεί να είναι μερικώς ή καθόλου αναπτυγμένο, αντιμετωπίζεται σαν εικόνα- η μεμονωμένη λέξη μπορεί να γίνει αντιληπτή ως εικόνα. Αυτή είναι μια επιλογή για τους εκπαιδευόμενους που δεν έχουν πρόσβαση στη γραφή, καθώς έχουν ισχυρή μνήμη εικόνων και αντιλαμβάνονται τις λέξεις ως εικόνες. Για παράδειγμα, μπορεί να χρησιμοποιηθεί ο στίχος της Mascha Kaléko (1994, σ. 55): "Έμαθες να στέκεσαι όρθιος όταν πέφτεις, το καροτσάκι σου κυλούσε σε όλο τον κόσμο". Οι συμμετέχοντες μπορούν να φέρουν στο κολάζ εικόνες από τις εμπειρίες τους από την είσοδο στη δική τους πραγματικότητα της ζωής και όποια μοτίβα τους προτείνει ο στίχος. Υπάρχει η δυνατότητα ανταλλαγής απόψεων πριν αρχίσει η γραφή πάνω σε μια ποιητική παρόρμηση.

Από τον ρόλο των εκπαιδευτικών, τίθεται το ερώτημα για το πώς πρέπει να προχωρήσουμε. Από την πλευρά των ανθρώπων που θέλουν να συμπεριφέρονται με τη γλώσσα και τη γραφή σε όλη την πραγματικότητα της ζωής, εκφράζεται η

η επιθυμία για καθοδήγηση στη χρήση της γραφής. Ενδεχομένως η περαιτέρω εργασία μπορεί να διαμορφωθεί σε μια κοινή προσέγγιση. Ο ρόλος του εκπαιδευτικού και του εκπαιδευόμενου διευρύνεται. Το οπτικό υλικό καθώς και το κείμενο μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως βάση. Η μελέτη περίπτωσης 9 παρέχει ένα παράδειγμα

Μελέτη περίπτωσης 3: Ξεκινώντας από το επίπεδο της λέξης

Με μια ακροστιχίδα, δημιουργικές προσεγγίσεις μπορούν να βρεθούν στο επίπεδο των λέξεων και στη μετάβαση στο επίπεδο της πρότασης και του κειμένου. Τα γράμματα της λέξης γράφονται το ένα κάτω από το άλλο. Κάθε γράμμα χρησιμεύει ως η αρχή μιας αυθόρμητα αναδυόμενης λέξης. Η γραφή εκ μέρους των χρησιμοποιείται ως υποστήριξη όταν είναι απαραίτητο. Τα πρότυπα μπορούν να σχηματιστούν με την ακροστιχίδα όνομα, καθώς και με μια αγαπημένη λέξη, έναν όρο από τη φύση ή με έναν όρο που σχετίζεται με το θέμα της ομάδας.

Με την τεχνική του ποιήματος με αριθμούς, συλλογές λέξεων μπορούν να μεταφερθούν σε μορφή στίχου. Για παράδειγμα, γράφονται 3-2-5-1-5-1 λέξεις ανά γραμμή. Αυτά τα ποιήματα μπορούν να γραφτούν μεμονωμένα ή σε ομάδες και μπορεί να προέρχονται από ένα γενικό θέμα ή από προσωπικά μηνύματα. Για παράδειγμα, μια ομάδα συγγραφής δημιουργεί μια συλλογή δραστηριοτήτων από καθημερινές εμπειρίες οικιακής και οικογενειακής εργασίας. Αυτές οι δραστηριότητες, οι οποίες συχνά εκτιμώνται ελάχιστα από τους άλλους, αποκτούν μια νέα ποιότητα σε μορφή στίχων. Διαβάζονται σαν ποίημα και επομένως γίνονται ξεχωριστές.

Μελέτη περίπτωσης 4: Ξεκινώντας από το επίπεδο του κειμένου με αυθεντικά κείμενα εκπαιδευόμενων

Τα κείμενα που γράφονται από άτομα που έχουν ήδη αποκτήσει πρόσβαση στη γραφή, μπορούν να γίνουν πρότυπα που υιοθετούνται από ομάδες συγγραφής πρώτης γλώσσας ή από άτομα που έχουν μερική πρόσβαση σε κείμενα και είναι εξοικειωμένα με την ίδια τη γλώσσα. Αυτά τα πρότυπα μιλούν για τα συναισθήματα με τα οποία συνδέεται ο νέος συγγραφέας: ανασφάλεια, άγχος για τη γραφή, βιωμένη δυστυχία.

Αν μια γυναίκα γράφει για ένα λουλούδι που έχει την επιθυμία να ανθίσει, που στέκεται σε μαραμένο στο έδαφος και θέλει πολύ να ποτιστεί, τότε οι άνθρωποι διαβάζουν αυτή τη γυναίκα ως κάποια που δεν έχει προσέξει καθόλου στη ζωή της. Μπορεί να ταυτιστούν και να χρησιμοποιήσουν παρόμοιες μεταφορές, όταν η περιγραφή της πραγματικότητας είναι πολύ οδυνηρή και τραυματική. Οι συμμετέχοντες σε ομάδες συγγραφής έχουν γράψει μια φανταστική επιστολή προς τον συγγραφέα του κειμένου για το λουλούδι που επιθυμεί να ανθίσει (Adamczak και Wintzen, 1993, σ. 29).

Τίθεται το ερώτημα σε ποιο βαθμό πρέπει να ανοιχτεί γλωσσικά ένα κείμενο για να το κατανοήσουμε. Μια ιδέα του μηνύματος του κειμένου μπορεί να προκύψει ακόμη και πριν κατανοηθεί κάθε μεμονωμένη λέξη. Τα αυθεντικά κείμενα των εκπαιδευόμενων και η χρήση των μεταφορών παρέχουν την ευκαιρία για αναγνώριση και απομάκρυνση από το δικό τους καταπιεστικό ζήτημα που μπορεί να εμποδίζει τη μάθηση και την πρόσβαση στη γραφή. Η γλώσσα των εκπαιδευόμενων

και η χρήση των μεταφορών παρέχουν την ευκαιρία για αναγνώριση και απομάκρυνση από το δικό τους καταπιεστικό ζήτημα που μπορεί να εμποδίζει τη μάθηση και την πρόσβαση στη γραφή. Η γλώσσα των εκπαιδευομένων είναι πιο προσιτή από το υλικό των σχολικών εγχειριδίων. Τα μοτίβα προτάσεων μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως πρότυπα για το δικό του κείμενο.

Μελέτη περίπτωσης 5: Ξεκινώντας από τη συνάντηση με το λόγο του ποιητή

Όταν τα άτομα που στερήθηκαν την πρόσβαση στη γραφή σε όλη τους τη ζωή μιλούν για τους τρόπους με τους οποίους θα ήθελαν να αναπτύξουν τη γραφή για τον εαυτό τους, μπορεί, για παράδειγμα, να μιλήσουν για τη συμπλήρωση ενός εντύπου χωρίς φόβο. Δεν έχουν ιδέα ότι η συμμετοχή στη γραφή και την ποίηση δεν ξεκινά με άψογα γραμμένες λέξεις και προτάσεις.

Δεν είναι αυτονόητο για τους εκπαιδευόμενους και συχνά είναι αδιανόητο ότι θα μπορούσαν να γράψουν ένα ποίημα, ή να γνωρίσουν ποιητές που αισθάνονται όπως αυτοί, ή ότι θα μπορούσαν να "χρησιμοποιήσουν" τις λέξεις ενός ποιήματος. Τι μπορεί να βιώσει κανείς στη συνάντηση με τις λέξεις των ποιητών; Επιτρέπει σε κάποιον να φτάσει στις δικές του λέξεις. Μια γυναίκα που συμμετέχει σε μια ομάδα γραφής γράφει: "Αυτό που πάντα σκεφτόμουν και ένιωθα το λέει αυτός ο ποιητής".

Το ποίημα δυναμώνει

"Μείνε πιστός στο λόγο σου", λέει η Rose Ausländer. Και μια νεαρή γυναίκα απαντά με τους στίχους: "Να είσαι αληθινός στον εαυτό σου, στις σκέψεις σου, στα συναισθήματά σου και πάνω απ' όλα στο πρόσωπό σου" (Adamczak και Wintzen, 1993, σ. 111).

Το ποίημα ενθαρρύνει

Το ποίημα της Hilde Domin "Μην κουράζεσαι" προσφέρει στήριξη σε έναν συγγραφέα που βρίσκεται σε μεγάλη αγωνία. Η ίδια αναφέρει στην ομάδα συγγραφής ότι κρεμάει το ποίημα σε έναν καθρέφτη (βλ. 1993, σ. 96).

Το ποίημα προσφέρει λέξεις για το ανείπωτο

"Καλύτερα ένα μαχαίρι παρά μια λέξη. Ένα μαχαίρι μπορεί να είναι αμβλύ. Ένα μαχαίρι συχνά χάνει την καρδιά. Όχι η λέξη". (Hilde Domin όπως αναφέρεται στο Adamczak and Wintzen, 1993, σ. 23). Τα λόγια της Domin δίνουν την ευκαιρία σε έναν συγγραφέα να γράψει για τις πληγωμένες λέξεις και τον κύκλο του πόνου που έχει βιώσει.

Το ποίημα μοιράζεται

για παράδειγμα, τη χαρά της φύσης. "Στο μεταξένιο πράσινο του Μαΐου μιας ανοιξιάτικης νύχτας γεννήθηκα". Στο ποίημα της Rose Ausländer (παρατίθεται στο Adamczak and Pfirrmann, 1990, σ. 18), οι αναγνώστες μοιράζονται τη χαρά τους για τη φύση και τις εποχές του χρόνου στα γραπτά τους.

Εάν αυτές οι σκέψεις είναι σταθερά εδραιωμένες στο μυαλό των εκπαιδευομένων: "Δεν μπορώ να το κάνω αυτό και εκτός αυτού, είναι γραμμένο στο μέτωπό μου και εκτός αυτού, φταίω μόνο εγώ και γι' αυτό δεν μπορώ να κάνω και πολλά άλλα", τότε μπορεί να ενισχυθεί μια νέα συνειδητοποίηση: "Αφήνω ορατά σημάδια. Διαβάζω στα μάτια σου. Δεν είμαι μόνος. Είμαι ήδη καλός".

Τι μένει; Ο φόβος μάλλον παραμένει, αλλά μπορεί να εκφραστεί με λόγια. Ο χτύπος της καρδιάς μπορεί να παραμείνει, αλλά η καρδιά χτυπάει σε ένα ποίημα. Μερικά γράμματα εξακολουθούν να χοροπηδούν στη σελίδα, αλλά μπορούν να υψωθούν σε έναν ποιητικό χορό.

Μελέτη περίπτωσης 5 από Wintzen 2021, σ. 9-11. Μετάφραση ΚΕΒ RLP.

2.3.3 Μέθοδοι ενθάρρυνσης

Στην ποιητική παιδαγωγική προσέγγιση, όλοι οι φορείς συμμετέχουν σε ένα πείραμα που καλεί όλους να τολμήσουν να βιώσουν τη λογοτεχνία και την ποίηση. Οι ερωτήσεις και οι αβεβαιότητες όλων αποτελούν μέρος της προσέγγισης. Τι συμβαίνει στη διαδικασία εκμάθησης της γλώσσας και της γραφής στη βασική εκπαίδευση ενηλίκων, όταν η ποίηση εισέρχεται στο μαθησιακό πλαίσιο, όταν η ποίηση επιτρέπεται να οικειοποιηθεί και όταν δεν αφήνεται σε εκείνους που έχουν εδραιωθεί στην αποκλειστική κατοχή της γραφής;

Μελέτη περίπτωσης 6

Οι άνθρωποι που ασχολούνται με τη βασική εκπαίδευση στη γλώσσα και τον γραμματισμό δεν περιμένουν να συναντήσουν ποιητές που αισθάνονται όπως αυτοί. Ακολουθούν δύο παραδείγματα της έκπληξης που βιώνουν οι εκπαιδευόμενοι, όταν συμβαίνει το απροσδόκητο. Ένας συγγραφέας μπαίνει σε διάλογο με το ποίημα "Späte Willensfreiheit" (*Όψιμη ελευθερία της βούλησης*) του Erich Fried (αποσπάσματα ποιήματος και οι στίχοι των εκπαιδευόμενων παρατίθενται στο Adamczak και Wintzen, 1993, σ. 101.

Αποσπάσματα ποιήματος σε πλάγια γραφή. Μετάφραση ΚΕΒ RLP.).

Ποίημα	Απόκριση
Για μια φορά θέλω	Για μια φορά θέλω να κάνω αυτό που πάντα ήθελα
(...)	
Αλλά όταν είμαι έτοιμη	Σκέφτομαι ξανά διαφορετικά

Late freedom of will by Erich Fried; Poem extracts and the learners verses quoted in Adamczak and Wintzen, 1993, p. 101., translated by KEB RLP.

Another learner responds to the same poem with the following lines:

Late freedom of will

I want to be strong
no more complaining
I want to take
what no one gives me!
I want I want
I can't take any more!

2.3.4 Μέθοδοι εργασίας με ποιητικά πρότυπα

Μελέτη περίπτωσης 7: Το ποίημα ως παρένθεση

Οι ομάδες μελέτης: Δύο ομάδες ανάγνωσης και συγγραφής σε απευθείας σύνδεση μέσω Zoom. Τα άτομα βοηθούνται στη ρύθμιση της τεχνολογίας. Υπάρχει επίσης η δυνατότητα επιτόπιων συναντήσεων σε καφέ μάθησης. Δύο ομάδες σε ένα πρόγραμμα εργασίας για να βοηθήσουν τους ανθρώπους στη ζωή και την εργασία.

Σημαντικά θέματα: ο πόλεμος στην Ουκρανία, η ανησυχία, ο φόβος

Το σημείο εκκίνησης είναι το καθοριστικό θέμα του φόβου λόγω του πολέμου. Παρουσιάζονται μόνο οι εισαγωγικοί και οι καταληκτικοί στίχοι του ποιήματος "Συνταγή" (Kaléko 2004) της Masha Kaléko. Η αρχή του ποιήματος: "Διώξτε τους φόβους και τον φόβο των φόβων" . Οι στίχοι σχεδόν στο τέλος του ποιήματος: "Να είσαι σοφός και να κρατάς τα θαύματα" κλείνουν την παρένθεση. Ενδιάμεσα, η ομάδα διερεύνησε το ερώτημα τι θα μπορούσε να αντιμετωπίσει τον φόβο. Πού, με ποιον αισθάνομαι άνετα; Κάποιος έφερε ένα τραγούδι- αργότερα ένας συμμετέχων έγραψε μια συνταγή με τίτλο "Πώς “ψήνω” στον εαυτό μου έναν καλό φίλο", γιατί έγινε σημαντικό να μην είμαστε μόνοι με τον φόβο. Οι άνθρωποι χρησιμοποίησαν το επίπεδο εικόνας με κολάζ, λέξεις και προτάσεις. Η ομάδα δούλεψε πάνω σε ένα κολάζ ενός "δέντρου θαυμάτων": μια αυθόρμητη και δημιουργική συλλογή ελπίδων και ευχών. Και δημιούργησαν λέξεις όπως *wonder-people, wonder-heart, wonder-wedding, wonder-me (θαύμα-άνθρωποι, θαύμα-καρδιά, θαύμα-γάμος, θαύμα-εγώ)* και άλλες. Απόσπασμα από: Ιστοσελίδα POETA, Exploration (http://project-poeta.com/).

Μελέτη περίπτωσης 8: Το καθημερινό ποίημα

Το καθημερινό ποίημα "Γράφοντας ποιήματα" του Rolf-Dieter Brinkmann, το οποίο περιγράφει την καθημερινή ζωή ενός ταχυδρόμου και τις επιθυμίες του για την ημέρα, μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να αντιμετωπιστούν οι καθημερινές εμπειρίες σε μια ομάδα συγγραφής με τρόπο αξιοθαύμαστο. Σύμφωνα με τις προσωπικές τους αντιδράσεις στο ποίημα του Brinkmann, οι άνθρωποι γράφουν μεταξύ των εισαγωγικών στίχων και του μεσαίου τμήματος και μεταξύ του μεσαίου τμήματος και του συμπεράσματος:

Αρχή, μέση και τέλος του ποιήματος

Ω, τα καθημερινά πράγματα
τα καθημερινά πράγματα
αυτός θα προτιμούσε
και όλα τα πράγματα
και όλα τα πράγματα

ένας εκπαιδευόμενος τελειώνει το ποίημα με τις λέξεις:

Πάνω απ' όλα θα ήθελα να...
αφήσω το σκούπισμα
αφήσω το φαγητό να βράσει
και να ξεχάσω όλους τους καταναγκασμούς
να ξεχάσω τον καταναγκασμό

Τα ποιήματα των Brinkmann και Learner παρατίθενται από τους Adamczak και Wintzen, 1993, σ. 94.

Μελέτη περίπτωσης 9: Ένα ποίημα/μέρος ποιήματος ως παρόρμηση

Εξερεύνηση_das kollektiv

Χρήση ενός ποιήματος για τη δημιουργία ιδεών και την προώθηση της δημιουργικότητας και της δημιουργικής έκφρασης.

Εδώ, μπορούν να χρησιμοποιηθούν διάφορες προσεγγίσεις: εκ νέου γραφή, συνέχιση της γραφής, παρέμβαση στο υπάρχον ποίημα με αντικατάσταση λέξεων/ρημάτων/αρθρων και αλλαγή της σειράς των γραμμών για τη δημιουργία ενός οπτικού έργου ως κολάζ, σχέδιο, βίντεο, φωτογραφίες ή οποιαδήποτε άλλη επιθυμητή μορφή δημιουργικής έκφρασης.

1. Είσοδος: σύντομη ποίηση

Το ποίημα "I put my foot in the air / and it carried" (“ Έβαλα το πόδι μου στον αέρα / και μετέφερε”) της Hilde Domin (1995, σ. 111) γράφεται στον πίνακα ή σε μια αφίσα (στην τάξη, στο διάδρομο ή σε έναν πίνακα ανακοινώσεων κάπου αλλού στο εκπαιδευτικό ίδρυμα)- οι εκπαιδευόμενοι φωτογραφίζουν το ποίημα στο smartphone (έξυπνο τηλέφωνο) τους και το στέλνουν, για παράδειγμα, μέσω WhatsApp (εφαρμογή μαζικής επικοινωνίας για κινητές συσκευές; όπως WhatsApp) (εργασία για το σπίτι - ΤΠΕ).

2. Τι είναι για εσάς ένα ποίημα;

Μοιραστείτε τις εμπειρίες των συμμετεχόντων με ποιήματα στις πρώτες τους γλώσσες.

3. Πλαίσιο: Σύντομη εισαγωγή / έρευνα για τον ποιητή

4. Ερμηνεία του ποιήματος μέσα από διαφορετικούς τρόπους ανάγνωσης

Επεξήγηση των τύπων των κειμένων, ανταλλαγή απόψεων σχετικά με τις γνώσεις των συμμετεχόντων για τα ποιήματα στην πρώτη τους γλώσσα.

Το ποίημα διαβάζεται, συζητείται και οι συνειρμοί γράφονται στον πίνακα.

5. Εργασία στη γλώσσα

Διαβάζονται σχετικές λέξεις από το ποίημα και από τους συνειρμούς, χωρίζονται σε συλλαβές και καταγράφονται:

- Διαβάζονται και γράφονται οι συλλεγμένες λέξεις (συσχετίσεις). Διάφορες ασκήσεις γραφής και ανάγνωσης
- Σχηματίζονται προτάσεις με τις λέξεις που συλλέγονται, καταγράφονται και διαβάζονται
- Ένα σύντομο κείμενο για τον συγγραφέα γράφεται με την ομάδα- ακολουθούν ασκήσεις γραφής και ανάγνωσης (άσκηση σύνθεσης, "μπερδεμένες λέξεις", "μπερδεμένες συλλαβές", ασκήσεις ακρόασης).

6. Μερικές δυνατότητες για την επεξεργασία των γεννητικών λέξεων

- Ελπίδα, φόβος, θάρρος, αγάπη

- Συναισθήματα: συζήτηση για τα συναισθήματα που προκαλεί το ποίημα- ασκήσεις ανάγνωσης και γραφής
- Οι εκπαιδευόμενοι δίνουν σε κάθε συναίσθημα ένα χρώμα και το γράφουν με χρώμα
- Οι εκπαιδευόμενοι "φωτογραφίζουν τα συναισθήματα" (γεννητικές λέξεις) και τα στέλνουν μέσω smartphone (έξυπνων τηλεφώνων) (ασκήσεις ΤΠΕ)
- Συναισθήματα: σχηματισμός προτάσεων (ρήματα *be* (είμαι) και *have (έχω*)
- Έκφραση συναισθημάτων, αντεπίθεση: οι συμμετέχοντες μαθαίνουν ορισμένες εκφράσεις που σχετίζονται με τα συναισθήματα

- Με βάση ιστορίες σχετικά με εμπειρίες διακρίσεων στο δημόσιο χώρο, οι συμμετέχοντες εξασκούνται σε ορισμένες προτάσεις για να υπερασπιστούν τον εαυτό τους
- Συζυγία ρημάτων ενεστώτα (ενικός και πληθυντικός) - ελπίζω, αγαπώ, έχω θάρρος, αισθάνομαι φόβο
- Προφορικές και γραπτές ασκήσεις- οι συμμετέχοντες μιλούν για τις ελπίδες τους και γράφουν προτάσεις
- Εργαστείτε σε ουσιαστικά, επίθετα, ρήματα
- Άλλα ποιήματα (απλά, ανάλογα με τις γνώσεις της ομάδας) που σχετίζονται με τα συναισθήματα που συζητήθηκαν μπορούν να επεξεργαστούν στο μάθημα
- Σχεδιάζονται δημιουργικές αφίσες για τα συναισθήματα, αναρτώνται στην αίθουσα και εκτυπώνονται ως μικρό φυλλάδιο.

σκαλιά
σκαλιά
σκαλιά
σκαλιά

Μελέτη περίπτωσης 10 Εξερεύνηση: das kollektiv Συγκεκριμένη ποίηση

Η μορφή της ποίησης παίζει με τη γλώσσα και χειρίζεται την οπτική παρουσίαση των γραμμάτων και των λέξεων. Μπορούμε να κατασκευάσουμε αναγνωρίσιμες εικόνες από γράμματα και λέξεις. "Τι είναι το κείμενο;" Οι όροι text "κείμενο" και textile "ύφασμα" έρχονται πιο κοντά και εξηγούνται με τη βοήθεια εικόνων- υπάρχουν παραδείγματα διαφόρων τύπων κειμένων και θα εξεταστούν.

"Τι είναι το ποίημα;" - παραδείγματα και συζήτηση
Διαβάζονται και συζητούνται παραδείγματα συγκεκριμένης ποίησης: Παρουσίαση διαφανειών Power point (συγκεκριμένη ποίηση).
Για παράδειγμα: http://www.anatol.cc/konkrete_poesie.html#.YoJhEJDP1JU

Οι συμμετέχοντες δημιουργούν τα δικά τους ποιήματα ξεκινώντας με παραδείγματα και ασκήσεις για αναδημιουργία από τα παραδείγματα συγκεκριμένης ποίησης. Για παράδειγμα, μπορεί κανείς με λέξεις να σχηματίσει "σκάλες". Η λέξη "γέφυρα", ή η λέξη "μπανάνα" γράφεται πολλές φορές σε σχήμα μπανάνας. Μια κλεψύδρα μπορεί να σχηματιστεί από τις λέξεις "υπομονή". Το πιο γνωστό ίσως παράδειγμα συγκεκριμένης ποίησης είναι αυτό του Reinhard Döhl: Το σχήμα ενός μήλου περιέχει πολλές φορές τη λέξη "μήλο", καθώς και μια άλλη λέξη: "σκουλήκι" (Döhl, 1965).

Μελέτη περίπτωσης 11: Η μέθοδος της επανεγγραφής

Επανεγγραφή **μεταφορών:** χρησιμοποιώντας μεταφορές από ένα ποίημα και ένα τραγούδι ως βάση για να ξαναγράψετε το ποίημα.

1 Ξεκινήστε: σύντομη εισαγωγή ποίησης - ρεφρέν ενός τραγουδιού
1α. Το τραγούδι τοποθετείται συνοπτικά σε ιστορικό και γεωγραφικό πλαίσιο,
1β. Συνδέσεις, σχόλια: ο εκπαιδευτικός κάνει ερωτήσεις, ηγείται συζήτησης,
1γ. Ο εκπαιδευτικός καταγράφει τις δηλώσεις των εκπαιδευομένων στον πίνακα,
1δ. Ο εκπαιδευτικός στέλνει τις δηλώσεις (εν μέρει ακόμη ως ελλιπείς προτάσεις ή ως μεμονωμένες λέξεις) στους εκπαιδευόμενους μέσω WhatsApp (εφαρμογών μαζικής επικοινωνίας για κινητές συσκευές; όπως WhatsApp). Την επόμενη ημέρα του μαθήματος, ο εκπαιδευτικός παραδίδει στους εκπαιδευόμενους ένα εκτυπωμένο φύλλο με τις δηλώσεις.

2 Γράφοντας νέους στίχους - ξαναγράφοντας το τραγούδι
Σταδιακά σχηματίζονται προτάσεις σύμφωνα με τη μελωδία και τις μετρικές του προτεινόμενου τραγουδιού,
Περαιτέρω ενώσεις και προτάσεις για νέους στίχους συλλέγονται, συζητούνται και δοκιμάζονται στις επόμενες συναντήσεις.

3 Εργαστείτε πάνω σε γεννητικές λέξεις και θέμα(τα) (βλ. σύντομη περιγραφή / βήματα παραπάνω)

Εξερεύνηση: das kollektiv

Μελέτη περίπτωσης 12: Λέξεις σαν σπόροι

Αυτή η μέθοδος προέκυψε από την ανάμνηση μιας δήλωσης που έκανε μια ομάδα Ζαπατίστας που επισκέφθηκε τον οργανισμό das kollektiv κατά τη διάρκεια του "ταξιδιού για τη ζωή" τους σε όλη την Ευρώπη το 2021: "Φέρνουμε τις λέξεις σαν σπόρους στην Ευρώπη".

Εργαστείτε με μεταφορές, όταν ασχολείστε με τις συνθήκες διαβίωσης σε μια συγκεκριμένη πόλη ή περιοχή. Προτείνονται και συζητούνται όροι ή λέξεις που θα οδηγούσαν σε βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης. Κάθε εκπαιδευόμενος επιλέγει τους δικούς του όρους ή λέξεις και τους "φυτεύει" σε μια φωτογραφία της πόλης ή της περιοχής όπου ζει. Ταυτόχρονα, οι όροι δουλεύονται ως γενεσιουργές λέξεις σε διάφορες ασκήσεις για τον γραμματισμό και την κατάκτηση της δεύτερης γλώσσας, επίσης με στόχο την προώθηση του προβληματισμού και της κριτικής σκέψης σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο.

Διασύνδεση με τα μαθήματα ΤΠΕ. Οι εκπαιδευόμενοι αναζητούν εικόνες σπόρων στο Διαδίκτυο και μαθαίνουν πώς να επισημαίνουν ψηφιακά τις εικόνες με τους επιλεγμένους όρους. Οι "λεκτικοί σπόροι" κόβονται και επικολλώνται στη φωτογραφία. Μια επέκταση της εργασίας θα μπορούσε να είναι η απεικόνιση ενός φυτού που αναπτύσσεται από αυτόν. Οι αναμενόμενες ή επιθυμητές αλλαγές στις συνθήκες διαβίωσης γράφονται στη συνέχεια ως μικρά ποιήματα στα φύλλα του φυτού.

Εξερεύνηση: das kollektiv

Μελέτη περίπτωσης 13 Εμπειρία συμμετεχόντων σε ένα Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας με ένα ποιητικό-παιδαγωγικό πλαίσιο

Εξερεύνηση_Synthesis

Αξιοποιήστε τις προηγούμενες γνώσεις των εκπαιδευομένων. Μπορεί να είναι ωφέλιμο να ξεκινήσετε μαθαίνοντας για τις προηγούμενες ποιητικές τους εμπειρίες. Προτεινόμενες ερωτήσεις:

Είναι οι εκπαιδευόμενοι εξοικειωμένοι με ποιήματα στη μητρική τους γλώσσα;
Υπάρχει κάποιο ποίημα από τη χώρα ή την κληρονομιά τους που τους αρέσει ιδιαίτερα;
Θα τους πείραζε να μοιραστούν μια μετάφραση;
Ποιοι είναι οι πιο διάσημοι ποιητές της χώρας τους;
Έχουν γράψει οι εκπαιδευόμενοι στο παρελθόν ποιήματα;
Ήταν γραμμένο στα αγγλικά ή στη μητρική τους γλώσσα(-ες);
Αρέσει στους εκπαιδευόμενους να γράφουν ποίηση;

Η ενθάρρυνση των εκπαιδευομένων να σκεφτούν ποιήματα που γνωρίζουν μπορεί να τους διευκολύνει να δουλέψουν με τη γλώσσα. Μπορείτε επίσης να προτείνετε στους εκπαιδευόμενους να κοιτάξουν δίγλωσσες ποιητικές συλλογές στα αγγλικά και στη μητρική τους γλώσσα (ή γλώσσες), αν είναι διαθέσιμες.

Νέα ερωτήματα προκύπτουν:
Πώς συγκρίνονται οι διαφορετικές μεταφράσεις του ίδιου ποιήματος;
Υπάρχει κάτι που δεν μεταφράζεται καλά από τη μία γλώσσα στην άλλη;

Η εργασία με ποίηση από διάφορες χώρες και γλώσσες είναι, επίσης, ένας πολύ καλός τρόπος για να ενθαρρύνετε τους εκπαιδευόμενους να μοιραστούν την πολιτιστική τους κληρονομιά με την τάξη και να είναι υπερήφανοι για μια μορφή τέχνης που αποτελεί μέρος της ταυτότητάς τους και μπορεί να έχει περάσει από πολλές γενιές.

Η Carol McCarthy, καθηγήτρια στο Queens της Νέας Υόρκης, αξιοποίησε την ποιητική κληρονομιά των εκπαιδευομένων της αναπτύσσοντας μια ενότητα με τίτλο *Poetry in Translation*, στην οποία οι εκπαιδευόμενοι "μεταφράζουν το έργο ποιητών από την πατρίδα τους ή την πολιτισμική τους κληρονομιά και στη συνέχεια γράφουν και μεταφράζουν τα δικά τους ποιήματα" (McCarthy, ιστοσελίδα της Ακαδημίας Αμερικανών Ποιητών). Παρέχει μια σειρά από ιδέες για την καθοδήγηση των εκπαιδευομένων στην εξερεύνηση της ποίησης του πολιτισμού τους, η οποία στη συνέχεια χρησιμεύει ως βάση για τις συγκρίσεις που κάνουν οι εκπαιδευόμενοι με ποιήματα από διαφορετικούς πολιτισμούς αργότερα στην ενότητα.

Μελέτη περίπτωσης 14: Ποίημα και αντιφώνηση

Εξερεύνηση_das kollektiv

Το ακόλουθο μάθημα χρησιμοποιήθηκε σε μια τάξη δεύτερης γλώσσας αρχικού επιπέδου που μάθαινε γερμανικά στο πλαίσιο του προγράμματος βασικής εκπαίδευσης για ενήλικες. Μέθοδος αναδιατύπωσης: Οι επαναλαμβανόμενες δομές ενός ποιήματος χρησιμοποιούνται ως βάση για να ξαναγράψουν το ποίημα ακολουθώντας την ίδια δομή. Οι δυνατότητες θα ήταν να συνεχιστεί το ποίημα ή να γραφτεί ένα νέο ποίημα με αυτή τη δομή.

Οι διδακτικές δραστηριότητες που βασίστηκαν στην ποίηση και στις οποίες δόθηκε έμφαση ήταν κυρίως οι προστακτικές προτάσεις, καταφατικές και αρνητικές.

"Αγαπητέ συντάκτη, σε παρακαλώ μην με αποκαλείς ...", του Adrian Piper, 2003*2

Σχέδιο μαθήματος

Θέμα: αυτοπροσδιορισμός, κριτική των χαρακτηρισμών, προκαταλήψεις, πώς οι άνθρωποι αποδίδουν χαρακτηρισμούς σε άλλους ανθρώπους.

Επίπεδο: Αυτό το σχέδιο μαθήματος είναι ιδιαίτερα καλό για ένα εύρος επιπέδων από αρχάριους έως πιο προχωρημένους εκπαιδευόμενους.

Στόχος: να εξοικειωθούν με ένα συγκεκριμένο ποίημα με τη μορφή επιστολής, να ενθαρρύνουν τις δεξιότητες δημιουργικής γραφής των εκπαιδευόμενων, να προωθήσουν μια συζήτηση σχετικά με τις ετικέτες και τις διακρίσεις, να δώσουν χώρο στους εκπαιδευόμενους να απαντήσουν στις διακρίσεις. Επιπλέον, ενισχύει τη γραμματική με την επανάληψη μοτίβων. Η διαδικασία ενθαρρύνει επίσης τον καταιγισμό ιδεών, τη συνεργασία και την αναθεώρηση.

Προεργασία: διδάξτε ή επαναλάβετε τις προστακτικές προτάσεις στον καταφατικό και τον αρνητικό τύπο.

2: http://www.adrianpiper.com/dear_editor.shtml

Πλήρης περιγραφή των μεθόδων:

https://drive.google.com/file/d/1TGGTpslcSNRhkJLsRjRdd2wVU1B7QZFZ/view?usp=sharing das-kollektiv και http://www.adrianpiper.com/dear_editor.shtml
https://drive.google.com/file/d/1TGGTpslcSNRhkJLsRjRdd2wVU1B7QZFZ/view?usp=sharing

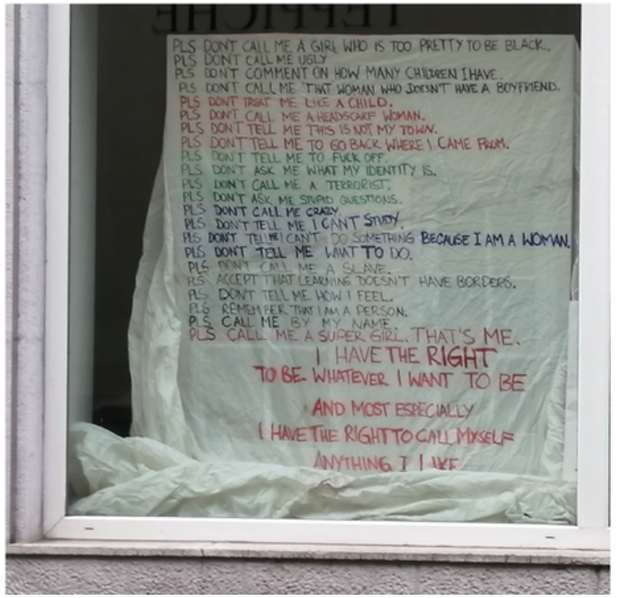

Πηγή φωτογραφίας: Linz, Αυστρία

2.3.5 Ασκήσεις για ποιητικές εμπειρίες και για τη συγγραφή δικής σας ποίησης

Στη συνάντηση με τα ποιητικά πρότυπα, όπως παρουσιάστηκαν παραπάνω στο ρεπερτόριο της μεθόδου, οι δυνατότητες είναι απεριόριστες - για τους ανθρώπους που ασχολούνται για πρώτη φορά ή ξανά με τη γραφή για τον εαυτό τους - να εκφραστούν σε ελεύθερη μορφή, αλλά και με τη μορφή στίχων, ωδών και ποιημάτων. Τα συμπυκνωμένα συναισθήματα σε ένα ποίημα, η εμπειρία της δυνατότητας να επικοινωνήσει κανείς τον εαυτό του με μεταφορές και η χαρά του στίχου μπορούν να εμπνεύσουν τη δική του γραφή.

Στη συνέχεια, προσφέρονται περαιτέρω συγκεκριμένες εμπειρίες των εταίρων του έργου ΡΟΕΤΑ με ασκήσεις σχετικά με τις εμπειρίες ποίησης και τη συγγραφή δικών τους στίχων, ωδών ή ποιημάτων.

Άσκηση 1: Αντικείμενα στη ζωή σας! Εξερεύνηση: ELC 2022

Κάθε εκπαιδευόμενος μπορεί να επιλέξει ένα αντικείμενο και να προσπαθήσει να γράψει σύντομα ποιήματα που το περιγράφουν.

- Κάθε εκπαιδευόμενος επιλέγει 1 αντικείμενο
- Δίνεται χρόνος για να περιγράψει το αντικείμενο και να γράψει λέξεις και συναισθήματα γι' αυτό
- Οι εκπαιδευόμενοι το μοιράζονται και προκύπτει συζήτηση για το πώς αισθάνονται για το αντικείμενο

Άσκηση 2: Τύποι διαδικασιών ή μεθόδων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν με ποιήματα ή τραγούδια

Εξερεύνηση: das kollektiv

Συνεργατική συγγραφή ποιημάτων
Αποκατάσταση της σειράς των στίχων σε ένα ποίημα
Αλλάξτε τα ποιήματα, αλλάξτε το τέλος τους ή την τελευταία τους γραμμή
Συνεχίστε να γράφετε ή να προσθέτετε σε ένα ποίημα
Γράφοντας με δεδομένα στοιχεία και σχήματα
Ελεύθερη γραφή πάνω σε συγκεκριμένο θέμα

Άσκηση 3: Παύση και έκφραση

Εξερεύνηση_KEB RLP

Διαλογισμός δύο λεπτών

Μια μέθοδος γραφής από τον τομέα της δημιουργικής γραφής που συνδυάζει την εμπειρία της σιωπής, της υπομονής, του αυθορμητισμού και της έκφρασης.

1: Με κλειστά μάτια, παρατηρήστε ήχους, μυρωδιές, συναισθήματα, αντιδράσεις του σώματος για δύο λεπτά.
2: Οι λέξεις που έρχονται στο μυαλό σας ονομάζονται ή καταγράφονται.
3: Η εμπειρία μοιράζεται μεταξύ μας.
4: Οι λέξεις που σημειώνονται μπορούν να χρησιμοποιηθούν για περαιτέρω εργασία. Μπορούν να δημιουργηθούν σύντομα κείμενα ανάλογα με τις δυνατότητες των συγγραφέων.

ένας σκύλος γαβγίζει, ένα στυλό πέφτει στο πάτωμα, κάποιος βήχει, η καρδιά μου χτυπάει δυνατά...

Άσκηση 4: Οπτικοακουστικό επίπεδο

Εξερεύνηση_KEB RLP

Χρήση οπτικοακουστικών μέσων, παραγωγή ταινίας ποίησης

Η αμεσότητα της χρήσης των εικόνων και της γλώσσας που χαρακτηρίζει την ταινία ως μέσο επιτρέπει στους εκπαιδευόμενους να βιώσουν και να κατανοήσουν την ποίηση σε οπτικοακουστικό επίπεδο, το οποίο συχνά είναι διαισθητικά ευκολότερο γι' αυτούς. "Οι ταινίες αποτελούν σημαντικό μέρος της κουλτούρας. Δεν προκαλούν μόνο συναισθήματα, αλλά διαφωτίζουν και παρακινούν" (Genuneit και Schöber, 2010, σ. 151). Εκτός από την ενθάρρυνση των ανθρώπων να γράψουν τα δικά τους κείμενα, οι ταινίες μπορούν επίσης να τους ενθαρρύνουν να παράγουν τις δικές τους μικρές ποιητικές ταινίες, κάτι που μπορεί να επιτευχθεί εύκολα, για παράδειγμα, με την κάμερα ενός κινητού τηλεφώνου. (Hirschbach 2021, σ. 30, μετφ. από KEB RLP)

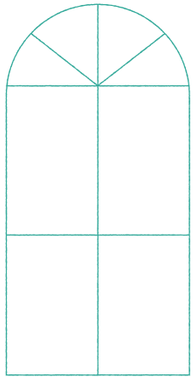

Άσκηση 5: Δημιουργώντας ένα κολάζ λέξεων

"Άλλες καλλιτεχνικές μορφές στις οποίες η εικαστική τέχνη και η ποίηση αναμειγνύονται περιλαμβάνουν την πολύπλευρη τεχνική του κολάζ, η οποία συχνά συνδυάζει εικόνες και κείμενα σαν να είναι τυχαία - και όμως πίσω από αυτά υπάρχει συχνά σχολαστικός σχεδιασμός και επιδέξια διάταξη. Για παράδειγμα, η συγγραφέας Herta Müller, στην οποία απονεμήθηκε το Νόμπελ Λογοτεχνίας το 2009, συνδυάζει έργο τέχνης και ποίημα, όνειρο και παιχνίδι με τη γλώσσα και ποιητική σοβαρότητα στα εκθαμβωτικά λεκτικά κολάζ της (τα αποσπάσματα των οποίων κόβει από εφημερίδες, περιοδικά και φυλλάδια)". (Hirschbach 2021, σ. 31)

Άσκηση 6: Οπτικό επίπεδο

"Γραμματισμός του βλέμματος" - "Οπτικός γραμματισμός" - "Ποιητική φωτογραφική εκδρομή"

"Το να βλέπεις το ποιητικό σε μια στιγμή ή σε μια εικαστική αναπαράσταση είναι μια ικανότητα και δεξιότητα που αρχικά δεν απαιτεί γραμματισμό με την κλασική έννοια - αλλά απαιτεί έναν "γραμματισμό του βλέμματος" ή έναν "οπτικό γραμματισμό". Αυτές οι ικανότητες αφορούν άτομα που βρίσκονται στο δρόμο προς τη γραφή, εντάσσοντας στην εκπαιδευτική διαδικασία την εντατική θέαση και την από κοινού συζήτηση πινάκων ζωγραφικής, εικονογραφήσεων, φωτογραφιών και άλλων μορφών οπτικής τέχνης. Αυτό μπορεί να λάβει χώρα, για παράδειγμα, σε μια αίθουσα μαθημάτων ή σε ένα μουσείο μπροστά σε πρωτότυπα και μπορεί να είναι αποτελεσματικό ως αφορμή για την από κοινού συγγραφή σχετικά με όσα έχουν δει, αντιληφθεί και αισθανθεί οι συμμετέχοντες. Η ζωγραφική ή η σχεδίαση δικών τους εικόνων των ποιημάτων ή των θεμάτων που περιέχουν, καθώς και η πραγματοποίηση μιας "ποιητικής φωτογραφικής εκδρομής" με μια φωτογραφική μηχανή (κινητού τηλεφώνου) στο δικό τους περιβάλλον διαβίωσης, προσφέρει στους εκπαιδευόμενους την ευκαιρία να εκφράσουν την ποίηση μέσω άλλων διαύλων εκτός από τη γραφή και να την προσεγγίσουν μέσω της αφής. Αυτό ανοίγει χώρους για να αναλάβουν τη "γραφή" παρά τα όποια εμπόδια". (Hirschbach 2021, σ. 32)

Άσκηση 7: Found poetry (Εύρεση ποίησης) και δημιουργική γραφή στη δεύτερη γλώσσα

Εξερεύνηση_das kollektiv

Found Poetry - Ορισμός:

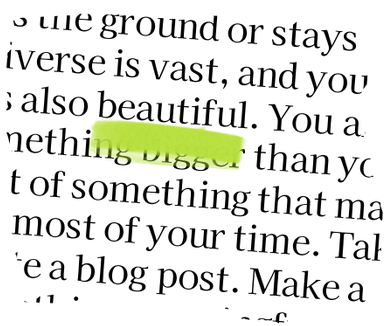

Τα found poems παίρνουν υπάρχοντα κείμενα και τα αναδιαμορφώνουν, τα αναδιατάσσουν και τα παρουσιάζουν ως ποιήματα. Το λογοτεχνικό ισοδύναμο ενός κολάζ, η found poetry συχνά φτιάχνεται από άρθρα εφημερίδων, πινακίδες του δρόμου, γκράφιτι, ομιλίες, επιστολές ή ακόμη και άλλα ποιήματα.

Ένα καθαρά found poem αποτελείται αποκλειστικά από εξωτερικά κείμενα: οι λέξεις του ποιήματος παραμένουν όπως βρέθηκαν, με ελάχιστες προσθήκες ή παραλείψεις. Οι αποφάσεις της μορφής, όπως το πού θα σπάσει μια γραμμή, αφήνονται στον ποιητή. Για περισσότερες πληροφορίες βλέπε: https://poets.org/glossary/found-poem.

Άσκηση 8: Σύνδεση του οπτικού και του γραπτού επιπέδου

Επισημάνετε τα υπάρχοντα αποσπάσματα κειμένου με διάφορους τρόπους- αφήστε το ποίημα να αναδυθεί.

"Η "ευρεθείσα ποίηση" δεν διαφέρει από την αρχή του κολάζ, καθώς μεμονωμένα αποσπάσματα και λέξεις επιλέγονται από υπάρχοντα κείμενα (αυτά μπορεί να είναι μυθιστορήματα ή άρθρα εφημερίδων, καθώς και "χρηστικά κείμενα", όπως

συνταγές μαγειρικής ή οδηγίες χρήσης) και αναδεικνύονται οπτικά για να αποκαλύψουν ένα ποίημα που "κρύβεται" μέσα τους. Ο σχεδιασμός της περιοχής εκτός των επιλεγμένων λέξεων επαφίεται στους καλλιτέχνες. Μπορεί να μαυριστεί ή να ζωγραφιστεί, να επικολληθεί ή να επεκταθεί με σχέδια". (Hirschbach 2021, σ. 31 μτφ από KEB RLP)

Άσκηση 9: Τοπίο των λέξεων

Η μέθοδος αυτή περιλαμβάνει τη χρήση φωτογραφιών από πραγματικές, συγκεκριμένες, κοινωνικές καταστάσεις στον κόσμο και το σχολιασμό τους σε γραπτή μορφή. Τα ποιητικά σχόλια γράφονται απευθείας πάνω στις φωτογραφίες για να γεφυρωθεί το χάσμα μεταξύ του γραπτού λόγου και της πραγματικότητας.

Υπάρχουν διάφορες δυνατότητες εργασίας με τη μέθοδο "τοπίο των λέξεων". Δύο σύντομα παραδείγματα:

1: Η ομάδα βρίσκεται ήδη στη διαδικασία συγγραφής ενός κειμένου/προτάσεων με βάση ποιητικές εισροές. Επιλέγουν φωτογραφίες με τις οποίες θέλουν να παρέμβουν ή να παρεμβληθούν στα κείμενα

2: Η ομάδα επιλέγει φωτογραφίες (για παράδειγμα από την πόλη ή την περιοχή όπου ζει) και δημιουργεί ποιητικές παρεμβάσεις κειμένου.
Διάφορες ασκήσεις για τον γραμματισμό και την κατάκτηση της δεύτερης γλώσσας συνοδεύουν και υποστηρίζουν τη δημιουργική διαδικασία της παρέμβασης στα τοπία.

Άσκηση 10: Ποιητική αυτοεμπειρία

Νέοι τρόποι

Βήμα 1. Οι αρχές των στίχων από ένα ή περισσότερα ποιήματα που έχουν επιλεγεί εκ των προτέρων δίνονται στους συμμετέχοντες. Όλοι οι συμμετέχοντες μπορούν να λάβουν όλες τις αρχές των στίχων ή έναν στίχο κάθε φορά.

Βήμα 2. Στη συνέχεια, οι συμμετέχοντες προσθέτουν ή ολοκληρώνουν κάθε γραμμή που ξεκίνησε σύμφωνα με τις δικές τους ιδέες (αν είναι δυνατόν χωρίς να γνωρίζουν την αρχική).

Βήμα 3. Όταν όλοι οι συμμετέχοντες έχουν λάβει όλες τις αρχές, ο καθένας μπορεί να διαβάσει το δικό του ολοκληρωμένο ποίημα.

Βήμα 4. Όταν όλοι οι συμμετέχοντες έχουν δουλέψει από μία γραμμή, είναι καλή ιδέα να τις διαβάσετε μαζί ως ένα ποίημα.

Katholische Erwachsenenbildung Rheinland-Pfalz (επιμ.) 2021, σ. 46

Άσκηση 11: Ανάπτυξη της αίσθησης του ρυθμού και της φώνησης

Εξερεύνηση_SYNTHESIS

Αυτή η άσκηση μπορεί να ενθαρρύνει τους εκπαιδευόμενους της πρώτης και της δεύτερης γλώσσας να διαβάσουν δυνατά ποίηση. Η ανάγνωση ποίησης φωναχτά επιτρέπει στους εκπαιδευόμενους να εξασκούνται στην προφορά και την ευχέρεια της ομιλίας τους, ενώ παράλληλα πειραματίζονται με ομοιοκαταληξίες και τη γλώσσα. Για να βελτιώσουν την αυτοπεποίθηση και την ευχέρεια, οι εκπαιδευόμενοι θα μπορούσαν να ξεκινήσουν διαβάζοντας ποιήματα δυνατά στην τάξη ως χορωδία. Στη συνέχεια, μπορούν να επιλέξουν ένα ποίημα που τους αρέσει και να εξασκηθούν να το διαβάσουν δυνατά σε ζευγάρια, διαφοροποιώντας την έκφραση, την ένταση και την ταχύτητά τους.

Αφού οι εκπαιδευόμενοι έχουν προλάβει να εξασκηθούν, ακούστε και δώστε ανατροφοδότηση σχετικά με την έκφραση και την προφορά.

Ζητήστε από τους εκπαιδευόμενους να μοιραστούν τα ποιήματά τους με την τάξη μετά από έναν ακόμη γύρο εξάσκησης. Τα ποιήματα αποτελούν εξαιρετικές παρουσιάσεις στην τάξη, είτε οι εκπαιδευόμενοι διαβάζουν μεμονωμένα ποιήματα από μια συλλογή, είτε παίζουν ένα μεγαλύτερο δραματικό ποίημα, είτε διαβάζουν εναλλάξ ένα ομοιοκατάληκτο κείμενο.

Άσκηση 12: Ομαδική εργασία, εξερεύνηση της ποίησης: συνδέσεις μεταξύ των επιπέδων του λόγου, του σώματος και του νου

Εξερεύνηση_KSCS (Σχολείο δεύτερης Ευκαιρίας Καλαμάτας)

Πρόκειται για μια μέθοδο κατά την οποία οι εκπαιδευόμενοι εργάζονται σε ομάδες. Η μέθοδος αυτή προωθεί ένα κλίμα συνεργασίας και διερευνητικής μάθησης. Έχει έναν ευρύτερο αναπτυξιακό και κοινωνικοπολιτικό στόχο, καθώς επιδιώκει την ανάπτυξη των κοινωνικών δεξιοτήτων της συνεργασίας, της αυτονομίας και της χειραφέτησης. Η μέθοδος βασίζεται στη θεωρία της εποικοδομητικής μάθησης και κυρίως των επιγόνων της. Οι εκπαιδευόμενοι αναπτύσσουν δεξιότητες επικοινωνίας και συνεργασίας, γεγονός που ενισχύει την αυτονομία των εκπαιδευομένων. Η συνεργατική μέθοδος προϋποθέτει την ύπαρξη συγκεκριμένων κοινωνικών ικανοτήτων.

Χρησιμοποιούνται διάφορες τεχνικές, όπως το παιχνίδι ρόλων, η μελέτη περιπτώσεων, η δραματοποίηση και ο καταιγισμός ιδεών. Επιπλέον, έχει υιοθετηθεί μια σειρά από δραστηριότητες που πραγματοποιούνται είτε μέσα στην τάξη είτε εκτός τάξης - δραστηριότητες όπως η συμμετοχή σε ομάδες (εργαστήρια διαφόρων ειδών) και εκπαιδευτικές επισκέψεις σε χώρους πολιτιστικού ενδιαφέροντος.

Άσκηση 13: Ένα ποίημα cinquain

Εξερεύνηση_das kollektiv

Επίθετα, γερούνδια, ρήματα δράσης, λεξιλόγιο

Η λέξη cinquain προέρχεται από τη λατινική ρίζα που σημαίνει "πέντε" και αναφέρεται στους πέντε στίχους του ποιήματος. Η ακολουθία του ποιήματος περιέχει έναν συγκεκριμένο αριθμό συγκεκριμένων μερών του λόγου και μόνο μία πλήρη πρόταση που πρέπει να αποτυπώνει το συναίσθημα του ουσιαστικού. Πρόκειται για ένα περιγραφικό ποίημα όπου κάθε ένας από τους στίχους πρέπει να σχετίζεται με το πρώτο ουσιαστικό. Το τελευταίο ουσιαστικό στη γραμμή 5 μπορεί να είναι ένα επεξηγηματικό ουσιαστικό ή ένα συνώνυμο του ουσιαστικού της γραμμής 1.

Το cinquain έχει επίσης ένα οπτικό στοιχείο, καθώς η ακολουθία του σχηματίζει ένα συμμετρικό σχήμα.

Γραμμή 1: Ένα ουσιαστικό που αφορά ένα θέμα
Γραμμή 2: Δύο επίθετα που περιγράφουν το ουσιαστικό της γραμμής 1
Γραμμή 3: Τρία γερούνδια ή ρήματα δράσης που σχετίζονται με το ουσιαστικό της γραμμής 1
Γραμμή 4: Τέσσερις λέξεις για να δημιουργήσετε μια πρόταση που αποτυπώνει το συναίσθημα, τη διάθεση ή τις σκέψεις σχετικά με το ουσιαστικό της γραμμής 1
Γραμμή 5: Ένα ουσιαστικό που εξηγεί το ουσιαστικό της γραμμής 1

Σχέδιο μαθήματος:

Μέρος 1: Κατανόηση κειμένου

1. Διαβάστε στους εκπαιδευόμενους ένα ποίημα cinquain.
2. Διευκρινίστε τυχόν λέξεις που μπορεί να είναι καινούργιες για τους εκπαιδευόμενους
3. Διαβάστε ξανά το cinquain
4. Ρωτήστε τους εκπαιδευόμενους τι πιστεύουν για το ποίημα

Μέρος 2: Ανάλυση

1. Αναλύστε το cinquain μαζί με τους εκπαιδευόμενους και αναλύστε το στα μέρη του λόγου μαζί τους
2. Περιγράψτε τη δομή, τη μορφή και τα στοιχεία ενός cinquain

Μέρος 3: Γραπτή παραγωγή - ένα συνεργατικό cinquain

1. Επιλέξτε ένα θέμα (ένα ουσιαστικό) μαζί με τους εκπαιδευόμενους
2. Καταιγισμός ιδεών για τα στοιχεία (επίθετα, ρήματα, άλλο ουσιαστικό/συνώνυμο)
3. Βάλτε όλους τους εκπαιδευόμενους να επιλέξουν από κοινού τα στοιχεία και να δημιουργήσουν συνεργατικά ένα ποίημα cinquain με βάση τη δεδομένη μορφή

Άσκηση 14: Umlaut και παιχνίδια λέξεων

Εξερεύνηση_das kollektiv

Πηγές για τα παραδείγματα 1 έως 8:
https://drive.google.com/file/d/1aX2SXtfQDaMdn0NK_-dGanOBj_DhRl6i/view

1. Diphtonge “eu“, “au“
“Leute Autos” – Lars-Arvid Brischke

2. Diphtonge “ei“
“eins” – Ernst Jandl

3. Diphtonge “ei“
Eugen Gomringer – “schweigen”

4. Diphtonge “au“, “ei“, “eu“
“lauter, leise, leute” – Ernst Jandl

5. Umlaut “ü”
Safiye Can, Dichterin der konkreten und visuellen Poesie
https://www.safiyecan.de/

6. Bülbül / “Αηδόνι”
http://www.safiyecan.de/buelbuel-somut-siirconcrete-poetry/

7. Sehtest / "Δοκιμή όρασης"
http://www.safiyecan.de/sehtest/

8. Πεταλούδα
http://www.safiyecan.de/butterfly-das-all-2/

9. Simply Stories – ελκυστικά και προσιτά βιβλία μυθοπλασίας για ενήλικες
http://simplystories.org/backlist/
http://simplystories.org/simply-stories-guide/

Άσκηση 15: Διδακτική άσκηση, λεξιλόγιο

Εξερεύνηση_das kollektiv

Εξασκηθείτε στην ορθογραφία λέξεων-κλειδιών από το ποίημα

- ο μπερδεμένες λέξεις
- η συλλαβικοποίηση των λέξεων σε συλλαβές
- ανάμειξη ήχων για να φτιάξουν μια λέξη
- κατάτμηση μιας λέξης σε ήχους - ηχογράφηση λέξεων
- εύρεση ομοιοτήτων στην ορθογραφία των λέξεων
- ομοιοκατάληκτες λέξεις
- συμπλήρωση των κενών (κλείσιμο κειμένου) με ομοιοκατάληκτες λέξεις
- γραμματική: για παράδειγμα, επισήμανση των μερών του λόγου (π.χ. ρήματα, επίθετα, ουσιαστικά) και προσδιορισμός της λειτουργίας τους
- δομή της πρότασης (Μορφοσύνταξη)- υπαγόρευση διαγραφής (Löschdiktat)- τραγούδι του κειμένου

Άσκηση 16: Μοντέλα παραγωγής στίχων

Εξερεύνηση_KSCS (Σχολείο δεύτερης Ευκαιρίας Καλαμάτας)

1. Ποίηση διαγραφής ή συσκότισης

Η ποίηση της διαγραφής, γνωστή και ως ποίηση της συσκότισης, είναι ένα ιδιαίτερο στυλ ποίησης που αποκρύπτει ένα μέρος του αρχικού ποιήματος και δημιουργεί έτσι ένα νέο ποίημα που αποτελείται από τις υπόλοιπες λέξεις.

Oulipo*3

Ο γάμος των μαθηματικών και της ποίησης (*Ouvroir de littérature potentielle*)

Μια ομάδα συγγραφέων και μαθηματικών στη Γαλλία, μεταξύ των οποίων ο Raymond Queneau και ο μαθηματικός François Le Lionnais, δημιούργησαν το καλλιτεχνικό ρεύμα Oulipo το 1960.

Η Oulipo θεωρεί την αυθόρμητη τύχη ή το υποσυνείδητο ως πηγές λογοτεχνικής δημιουργικότητας. Σημαντικά μέλη αυτής της ομάδας είναι οι μυθιστοριογράφοι George Perec και Italo Calvino, ο ποιητής Oskar Pastior και ο ποιητής/μαθηματικός Jacques Roubaud.

3: Oulipo. URL: http://www.diptyqueparis-memento.com/en/oulipo-3/

Παράδειγμα 1

Θα μπορούσε κανείς να γράψει ένα ποίημα όπου κάθε γραμμή περιέχει μια λέξη και κάθε διαδοχική λέξη στην επόμενη γραμμή είναι κατά ένα γράμμα μεγαλύτερη από την προηγούμενη.

Παράδειγμα 2

"N+7": Οι εκπαιδευόμενοι επιλέγουν ένα ποίημα και αντικαθιστούν κάθε ουσιαστικό με την έβδομη λέξη μετά από αυτό στο λεξικό.

Πηγή φωτογραφίας: Linz, Αυστρία

Βιβλιογραφία:

Adamczak, C. & Wintzen K. (Ed.) (1993). *Die aus dem Schweigen kommen. Erwachsene nehmen die Dichter Dichterinnen schreibend beim Wort.* Lörzweiler: Wintzen Verlag.

Domin, H. (1992). *Das Gedicht als Augenblick von Freiheit.* Frankfurter Poetik-Vorlesungen. München: R. Piper GmbH & Co. KG.

Domin, H. (1995). *Gesammelte Gedichte.* Frankfurt am Main: S. Fischer Verlag GmbH.

Döbert, M. & Hubertus, P. (2000). *Ihr Kreuz ist die Schrift.* URL: https://alphabetisierung.de/wp-content/uploads/2020/08/Ihr-Kreuz-ist-die-Schrift.pdf (Accessed: 2023-08-14)

Feldmeier, A.G. (2022). Rahmencurriculum für Alphabetisierungskurse, URL: https://www.integrationsfonds.at/fileadmin/user_upload/Rahmencurriculum_fuer_Alphabetisierungskurse_2022.pdf (Accessed: 2023-08-14)

Freire, P. (1981). *Der Lehrer ist Politiker und Künstler.* Neue Texte zur befreienden Bildungsarbeit. Reinbek bei Hamburg: Rowohlt.

Freire Institute. Generative words. URL: https://www.freire.org/concepts-used-by-paulo-freire. (Accessed: 2022-11-30].

Freire, P. (1998). *Pädagogik der Unterdrückten.* Bildung als Praxis der Freiheit. Reinbek: Rowohlt Verlag.

Hirschbach, J. (2021): Wo „wohnt“ die Poesie? Zum polymorphen Wesen der Poesie in der Kultur. In: Katholische Erwachsenenbildung Rheinland-Pfalz (Ed.): *Auf dem Wortweg.* Poesiepädagogische Ansätze in Alphabetisierung und Grundbildung. pp. 25-35. Mainz: Katholische Erwachsenenbildung Rheinland-Pfalz.

Katholische Erwachsenenbildung Rheinland-Pfalz (Ed.) (2021): *Auf dem Wortweg. Poesiepädagogische Ansätze in Alphabetisierung und Grundbildung.* Mainz: Katholische Erwachsenenbildung Rheinland-Pfalz.

Kaléko, M. (1994). *Der Stern, auf dem wir leben.* Verse für Zeitgenossen. Reinbek: Rowohlt Verlag.

Kaléko, M. (2004). *Die paar leuchtenden Jahre.* München: dtv Verlagsgesellschaft mbH & Co. KG.

Ortheil, J. (2009). *Die Erfindung des Lebens.* München: Luchterhand.

OULIPO. URL: http://www.diptyqueparis-memento.com/en/oulipo-3/ (Accessed: 2023-08-14)

Universität Leipzig (2023). Morphologie: URL: https://home.uni-leipzig.de/heck/morph06/ webintro.pdf 2023 (Accessed: 2023-08-14)

Wintzen, K. (2021): Perspektiven und Methoden des Anfangens. In: Katholische Erwachsenenbildung Rheinland-Pfalz (Ed.): *Auf dem Wortweg. Poesiepädagogische Ansätze in Alphabetisierung und Grundbildung.* pp. 3-11. Mainz: Katholische Erwachsenenbildung Rheinland-Pfalz.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 Πιθανές δημιουργικές προσεγγίσεις/ψηφιακά εργαλεία

Katholische Erwachsenenbildung Rheinland-Pfalz_Tschida, S. / Wintzen, K. & European Learning Centre_Ortiz, R.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Πιθανές δημιουργικές προσεγγίσεις / ψηφιακά εργαλεία

3.1 Εισαγωγή

Στον τομέα της κατάκτησης δεύτερης γλώσσας στην εκπαίδευση ενηλίκων, συναντάμε επίσης ανθρώπους που εργάζονται για το βασικό εκπαιδευτικό περιεχόμενο όσον αφορά στο γραπτό λόγο, τη συμμετοχή τους στο γραπτό λόγο και τις κοινωνικές διαδικασίες και την ψηφιακή τους συμμετοχή. Αυτό το κεφάλαιο μπορεί να δείξει πώς, στο πλαίσιο αυτών των ανησυχιών, οι δυνατότητες των ψηφιακών μέσων μπορούν να χρησιμοποιηθούν με δημιουργικές προσεγγίσεις και ιδέες ποίησης με παιδαγωγικές προσεγγίσεις στη βασική εκπαίδευση για ενήλικες.

Με τρία πρακτικά παραδείγματα από τη διερεύνηση της παιδαγωγικής προσέγγισης της ποίησης στη βασική εκπαίδευση για ενήλικες, σκιαγραφούνται οι δυνατότητες ψηφιακής εφαρμογής σε επιλεγμένα περιβάλλοντα που μπορούν να μεταφερθούν σε διαφορετικές ομάδες προορισμού. Η πρώτη ρύθμιση περιγράφει την εργασία με ένα μάθημα ψηφιακής ταμπλέτας (tablet class) στη βασική εκπαίδευση για ενήλικες. Παρουσιάζονται και συζητούνται οι συνθήκες-πλαίσιο της εκπαίδευσης εξωστρέφειας, η εύκολη πρόσβαση στα ψηφιακά εργαλεία και η παιδαγωγική εστίαση της ποίησης. Το δεύτερο πρακτικό παράδειγμα αναφέρεται στην ατομική χρήση και σε πιθανή επέκταση της χρήσης των έξυπνων τηλεφώνων. Εδώ, οι δημιουργικές δραστηριότητες έξυπνων τηλεφώνων επεκτείνονται με ποιητικές παιδαγωγικές αναφορές.

Στο τρίτο πλαίσιο, περιγράφεται ένα πιθανό ενδοπολιτισμικό και διαπολιτισμικό παιδαγωγικό έργο ποίησης, το οποίο χρησιμοποιεί υπολογιστές στην τάξη και έγκειται στην αυτοοργάνωση των συμμετεχόντων στη βασική εκπαίδευση σε όλες τις φάσεις, από τον προσδιορισμό του θέματος και το περίγραμμα του έργου έως την ανάπτυξη, διαδικασία και παρουσίαση. Σκιαγραφούνται ορισμένες πιθανές παρορμήσεις για ψηφιακά εργαλεία και παιδαγωγική ποίηση.

3.2 Ποίηση και παιδαγωγικό έργο σε ψηφιακό περιβάλλον

Η εργασία που παρουσιάζεται εδώ στο ψηφιακό περιβάλλον με ενήλικες στη βασική εκπαίδευση στοχεύει σε προσφορές βασικής εκπαίδευσης χωρίς εμπόδια, ψηφιακή συμμετοχή και δοκιμή παιδαγωγικών προσεγγίσεων ποίησης. Σε αγροτικές περιοχές, όπου οι ευκαιρίες μάθησης συχνά δεν μπορούν να αξιοποιηθούν λόγω, μεταξύ άλλων, δυσκολιών προσβασιμότητας, το ψηφιακό περιβάλλον προσφέρει μια σημαντική εναλλακτική λύση. Μια προϋπόθεση είναι να μειωθούν ή να εξαλειφθούν τα εμπόδια στην εργασία στο ψηφιακό περιβάλλον. Η επιτυχία ενός τέτοιου έργου απαιτεί να πληρούνται διάφορες προϋποθέσεις-πλαίσια. Αυτά περιλαμβάνουν εργασίες εκπαίδευσης ευαισθητοποίησης, εισαγωγή σε ψηφιακά εργαλεία (όπως το εργαλείο συνεδρίων, Zoom), εξερεύνηση του ψηφιακού περιβάλλοντος, δυνατότητα επιτόπιας υποστήριξης (για παράδειγμα σε τοπικά καφενεία μάθησης) και πάνω απ' όλα, την κατάλληλη χρηματοδότηση για τεχνολογία, ενοικίαση ψηφιακής ταμπλέτας (tablet), όγκο δεδομένων διαδικτύου και ούτω καθεξής. Το έργο “Ποίηση Παιδαγωγική έννοια για την εργασία με

ανθρώπους στο δρόμο προς τη γραφή”, «Poesiepädagogisches Konzept für die Arbeit mit Menschen auf dem Weg zur Schrift» χρηματοδοτήθηκε στη Ρηνανία-Παλατινάτο ως πιλοτικό έργο στο πλαίσιο της βασικής εκπαίδευσης στη γραπτή γλώσσα στην πρώτη γλώσσα, με την υποστήριξη δημόσιων πόρων. Στη συνέχεια υιοθετήθηκε ως κανονική προσφορά μαθημάτων.

Μία από τις αρχές της βασικής εκπαίδευσης για ενήλικες είναι ότι ο ορισμός του μαθησιακού περιεχομένου καθορίζεται από τα θέματα των συμμετεχόντων. Ιδιαίτερα σε υπαρξιακά σημαντικά θέματα, η εργασία γίνεται με αντίστοιχο ενδιαφέρον και υψηλό επίπεδο κινήτρων.

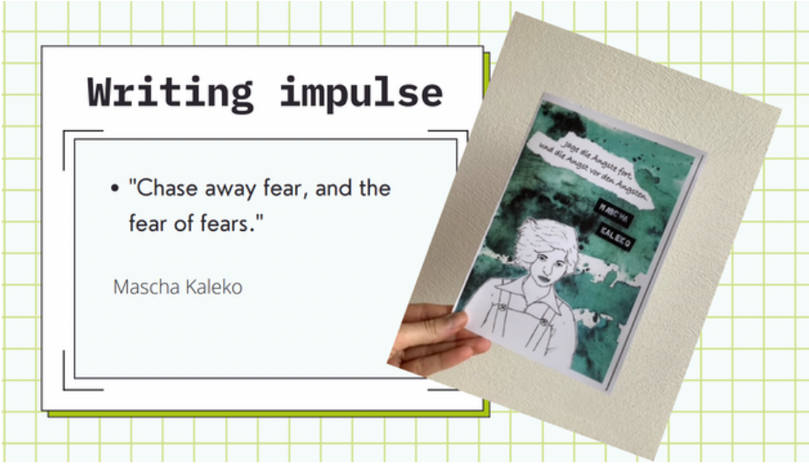

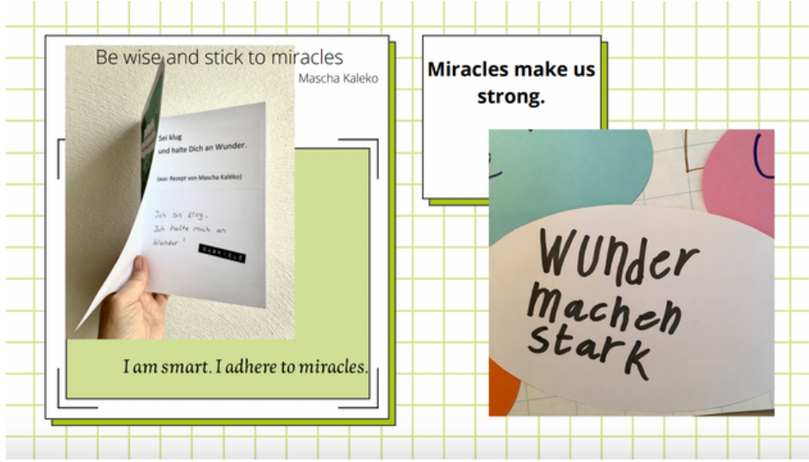

Οι συντονιστές σημειώνουν προσεκτικά τα θέματα με τα οποία θέλει ή πρέπει να ασχοληθεί η ομάδα. Υποστηρίζουν την ανάπτυξη των θεμάτων με τις κατάλληλες εισροές. Οι παιδαγωγικές παρορμήσεις της ποίησης μπορούν να δοθούν σε επίπεδο εικόνων και κειμένων, με ποιητικά μοντέλα από ποιητές, αλλά και με τη βοήθεια ταινιών παρόρμησης. Αυτό αναφέρεται σε ταινίες κινουμένων σχεδίων που χρησιμοποιούν τις εικόνες τους για να δημιουργήσουν μεταφορές. Επιτρέπουν την απαραίτητη ατομική πρόσβαση, για παράδειγμα, στην εξερεύνηση της γραφής, στην ονομασία του κόσμου ή σε μια ποιητική απεικόνιση. Στο POETA-MOOC, τέτοιες προσεγγίσεις αναπτύσσονται για την εκπαίδευση των εκπαιδευτικών *1.

1: Σύνδεσμος στο MOOC: https://www.poeta-mooc.com/login/index.php

Στο παρουσιαζόμενο έργο βασικής εκπαίδευσης στο ψηφιακό περιβάλλον, γίνεται αναφορά στις ανησυχίες των συμμετεχόντων για τον πόλεμο στην Ουκρανία και την επιθυμία τους για ειρήνη. Στην ομάδα, ιδέες για ειρηνικά μέρη και όρους που σχετίζονται με την ειρήνη συγκεντρώθηκαν σε εικόνες και λέξεις και συγκεντρώθηκαν σε ψηφιακά και αναλογικά κολάζ. Όπως συζητήθηκε στο σημείο 2.3.4 μελέτη περίπτωσης 7, η διαδικασία πλαισιώθηκε από τους στίχους έναρξης και λήξης του ποιήματος «Συνταγή» της Mascha Kaléko, το οποίο ξεκινά με τις ακόλουθες γραμμές: “Διώξτε τους φόβους και τον φόβο των φόβων”.

Στη συγγραφική ομάδα, οι φόβοι δεν καταπολεμήθηκαν μόνο από ιδέες για ειρηνικά μέρη, ανθρώπους και καταστάσεις, αλλά και συνδέσεις, για παράδειγμα, με τραγούδια και στίχους που θυμήθηκαν οι συμμετέχοντες σε αυτό το πλαίσιο. Και χωρίς να γνωρίζουν τις τελευταίες γραμμές του ποιήματος της Mascha Kaléko, η ομάδα διατύπωσε τις επιθυμίες της για έναν πιο ειρηνικό κόσμο και δημιούργησε ένα κολάζ από ένα δέντρο ευχών. Το ποίημα της Mascha Kaléko τελειώνει με τους στίχους: «Να είσαι σοφός και να κρατάς τα θαύματα». Η εμπειρία του να μην νιώθει κανείς απομονωμένος με τους δικούς του φόβους και ελπίδες, αλλά να του επιτρέπεται να συνδεθεί με τα λόγια ποιητών που εκφράζουν αυτά τα συναισθήματα σε ποιήματα, θεωρήθηκε ως ενίσχυση από τους ανθρώπους στη βασική εκπαίδευση. Οι εκπαιδευόμενοι τεκμηρίωσαν και εξέθεσαν το ποιητικό παιδαγωγικό τους έργο με αναλογικές και ψηφιακές αφίσες.

3.3 Δραστηριότητες έξυπνων τηλεφώνων (smartphone)

Ενώ η χρήση των έξυπνων τηλεφώνων για επικοινωνία, πληροφορίες και έρευνα αποτελεί μέρος της καθημερινής ζωής στην εκπαίδευση ενηλίκων,

η πρόσβαση σε έξυπνα τηλέφωνα και εφαρμογές ποικίλλει. Ειδικά για τους πρόσφυγες, το έξυπνο τηλέφωνο παρέχει μια υπαρξιακά σημαντική σύνδεση με μέλη της οικογένειας σε ζώνες πολέμου και κρίσης σε όλο τον κόσμο. Αυτή η άμεση σύνδεση έχει άμεση επίδραση στη μαθησιακή διαδικασία. Αυτό θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη με τρόπο ευαίσθητο στο τραύμα όταν η ομάδα εκμάθησης ανταλλάσσει πληροφορίες σχετικά με τις εφαρμογές έξυπνων τηλεφώνων. Η χρήση των έξυπνων τηλεφώνων θα μπορούσε να παρουσιαστεί με ένα εργαλείο αξιολόγησης, για παράδειγμα, την εφαρμογή Mentimeter (ως ένα διαδικτυακό εργαλείο δημιουργίας διαδραστικών παρουσιάσεων το οποίο μπορεί να αξιοποιηθεί σε μαθήματα, διαλέξεις, σεμινάρια, παρουσιάσεις, είτε σύγχρονα είτε ασύγχρονα, δια ζώσης ή εξ αποστάσεως).

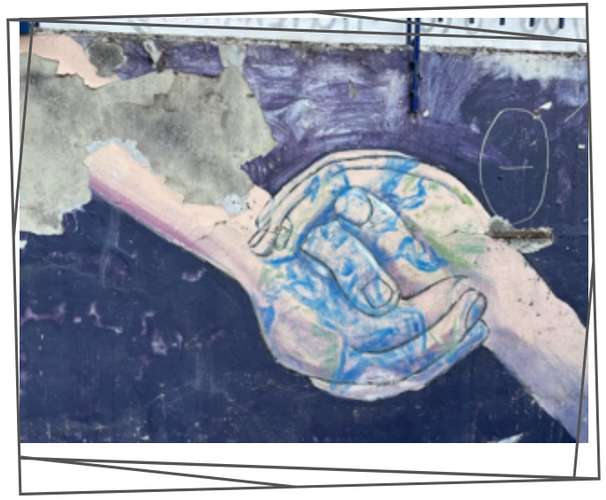

Προέλευση φωτογραφίας: Καλαμάτα, Ελλάδα

Ένα ευρύ φάσμα δυνατοτήτων στον τομέα της εκμάθησης γλώσσας και σεναρίου προσφέρεται από εργαλεία, όπως η εφαρμογή Drops (ψηφιακό εκπαιδευτικό προϊόν το οποίο διευκολύνει την απομνημόνευση με τη μορφή παιχνιδιού). Δημιουργικές προεκτάσεις μπορούν να χρησιμοποιηθούν για αυτή τη χρήση και οι παρορμήσεις που περιγράφονται παρακάτω μπορούν να δοθούν για ποιητικά πρότυπα ή δικές τους ποιητικές μορφές έκφρασης.

Δημιουργικές δραστηριότητες με έξυπνα τηλέφωνα που είναι εύκολα προσβάσιμες για την απόκτηση δεύτερης γλώσσας και γραφής μπορούν να χρησιμοποιηθούν και να αναπτυχθούν περαιτέρω στη βασική εκπαίδευση. Στοιχεία δημιουργικής χρήσης σε επίπεδο εικόνων ή δημιουργικής γραφής συγχωνεύονται ομαλά με τις παιδαγωγικές προσεγγίσεις της ποίησης. Για παράδειγμα, μπορεί να δημιουργηθεί μια σειρά φωτογραφιών με το έξυπνο τηλέφωνο που τεκμηριώνει τις εμπειρίες γραφής στην καθημερινή ζωή (προσέγγιση εμπειρίας γραφής). Μέσα από το μάτι της κάμερας του έξυπνου τηλεφώνου, εικόνες και κείμενα που επικοινωνούν την ποίηση της καθημερινότητας μπορούν να ενταχθούν στο έργο της ομάδας βασικής εκπαίδευσης. Σε πολλά μέρη και με αυξανόμενη συχνότητα, η "τέχνη του δρόμου" προσφέρεται επίσης σε αυτή τη διαδικασία. Οι συμμετέχοντες στη βασική εκπαίδευση μπορούν να μοιράζονται φωτογραφίες στα κοινωνικά δίκτυα (social media) από τέτοιες καθημερινές ποιητικές διαδρομές.

Όπως καταδεικνύει ο πειραματισμός των παιδαγωγικών προσεγγίσεων της ποίησης στο έργο POETA, η ποίηση είναι συχνά πολύ πιο παρούσα και προσιτή στην καθημερινή ζωή των ανθρώπων από ό,τι όταν έχει τη μορφή έντυπων έργων ποιητών. Για παράδειγμα, τα τραγούδια και οι στίχοι με τους οποίους συνδέονται οι

άνθρωποι μπορούν να χρησιμοποιηθούν για εκμάθηση γλωσσών με τη βοήθεια μιας εφαρμογής έξυπνων τηλεφώνων που ονομάζεται LingoClip (είναι γνωστό και ως LyricsTraining και η φιλοσοφία είναι ο χρήστης να παίξει ένα τραγούδι της επιλογής του και ακούγοντας προσεκτικά πρέπει να συμπληρώσει τις λέξεις που λείπουν από τους στίχους του τραγουδιού για να βελτιώσει γρήγορα την ακουστική κατανόηση και την εκμάθηση νέων λέξεων και εκφράσεων). Η πρόσβαση σε ποιητικά πρότυπα μέσω στίχων και όχι μέσω ποιημάτων σε βιβλία μπορεί να είναι μια προτιμώμενη μορφή, ειδικά στο πλαίσιο της βασικής εκπαίδευσης ενηλίκων. Οι διαδικτυακές ραδιοφωνικές μεταδόσεις (podcast) είναι μια άλλη μορφή μέσων που παρέχει εύκολη πρόσβαση σε μια παιδαγωγική πρακτική ποίησης στη βασική εκπαίδευση για ενήλικες. Βήμα προς βήμα οδηγίες για την εφαρμογή LingoClip και για τη δημιουργία διαδικτυακών ραδιοφωνικών μεταδόσεων είναι διαθέσιμες στο διαδίκτυο και προσφέρονται δωρεάν με τη μορφή γραπτών οδηγιών, επεξηγηματικών ταινιών ή μαθημάτων. Οι δραστηριότητες έξυπνων τηλεφώνων που περιγράφονται παραπάνω μπορούν να προσφέρουν μια πολύ ευρύτερη εμβέλεια για παιδαγωγικά έργα ψηφιακής ποίησης.

3.4 Σχέδιο δράσης στην τάξη "Hope unbroken " (αδιάσπαστη ελπίδα)

Στη βασική εκπαίδευση για ενήλικες, οι υπολογιστές χρησιμοποιούνται με πολλούς τρόπους. Μεταξύ άλλων, διάφορες πύλες εκμάθησης, προγράμματα εκμάθησης και επεξηγηματικές ταινίες για την κατάκτηση της γλώσσας είναι άμεσα διαθέσιμα. Στις ενδοπολιτισμικές και διαπολιτισμικές ανταλλαγές, η αναζήτηση στο διαδίκτυο για προσωπικά σημαντικές εικόνες, κείμενα ή άλλο περιεχόμενο προσφέρει εύκολα τη δυνατότητα αυτοέκφρασης και παρουσίασης της πολιτιστικής του ταυτότητας.

Στο πλαίσιο του έργου, αυτές οι δυνατότητες πρόσβασης βοηθούν την αυτοοργανωμένη μάθηση. Εναπόκειται στην ομάδα να βρει ένα θέμα, να περιγράψει το έργο και να αναθέσει και να εφαρμόσει εργασίες. Με μια ποιητική παιδαγωγική προσέγγιση, μπορούν να συμπεριληφθούν παρορμήσεις για ποιητικά στοιχεία της εργασίας του έργου για την έκφραση του θέματος. Μια ποιητική εικόνα, ένα ποιητικό κείμενο, ένα ποίημα ή σειρές από ένα ποίημα μπορούν να επεκτείνουν ή να πλαισιώσουν το θέμα και να τονιστεί η διαπολιτισμική διάσταση. Μια πιθανή απεικόνιση μιας τέτοιας εργασίας έργου παρουσιάζεται στη συνέχεια.

Μια ομάδα βασικής εκπαίδευσης στην εκπαίδευση ενηλίκων θέλει να κάνει κάτι για να αντιμετωπίσει το αίσθημα απελπισίας που γίνεται όλο και πιο διαδεδομένο.
Επιλέγουν το θέμα “ελπίδα” και αναζητούν φωτογραφίες χωρίς άδεια. Κατά τη διάρκεια αυτής της αναζήτησης, οι εκπαιδευόμενοι μπορεί να αναρωτηθούν: Ποια είναι η ελπίδα μου; Πού φαίνεται η ελπίδα; Πώς εκφράζεται; Πώς γίνεται αναγνωρίσιμη; Η προσέγγιση μπορεί να λάβει πολλές μορφές και να υπερβαίνει το επίπεδο εικόνας, λέξης και κειμένου σε καλλιτεχνικές, κινηματογραφικές και χορευτικές αναπαραστάσεις. Για παράδειγμα, αν η ανατολή συνδέεται με την ελπίδα, ο χορός της ανατολής μπορεί επίσης να γίνει φανταστικός και να συνδέσει το σώμα και το μυαλό με την ελπίδα. Οι σκηνές από αυτό θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε μια ψηφιακή παρουσίαση. Οι άνθρωποι θα φέρουν και θα δημιουργήσουν μόνοι τους αυτά ή παρόμοια σενάρια.
Η πολιτιστική τους ταυτότητα ξεδιπλώνεται με δικά τους παραδείγματα και πράξεις. Στο έργο Ελπίδα, "Hope", οι ομάδες μπορούν να παρακολουθήσουν τις πιο διαφορετικές εκδηλώσεις, εκφράσεις και αναπαραστάσεις ελπίδας. Μια αναζήτηση στο διαδίκτυο επιτρέπει σε εικόνες, κείμενα και ένα ευρύ φάσμα ποιητικών προτύπων να γίνουν προσβάσιμα. Μερικά παραδείγματα δίνονται παρακάτω.

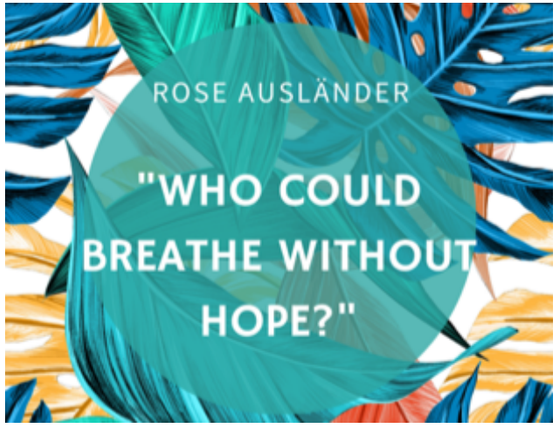

Το ποίημα "La Vida" (Η ζωή) ενός Ισπανού στιχουργού λέει: "Η ζωή είναι ένας παθιασμένος χορός, μια κίνηση γεμάτη συναισθήματα, ένα τραγούδι ελπίδας που μας γεμίζει με ενθουσιασμό». Ο αρχαίος Έλληνας ποιητής Θέογνις από τα Μέγαρα γράφει: "Η ελπίδα είναι η μόνη θεά που είναι ακόμα ανάμεσα στους ανθρώπους". Η Γερμανίδα ποιήτρια Rose Ausländer, της οποίας τα ποιήματα αφορούν τον φόβο και την ελπίδα, ρωτά στο ποίημά της "Hoffnung II" (Ελπίδα II): "Ποιος θα μπορούσε να αναπνεύσει χωρίς ελπίδα;" και συμβουλεύει σε άλλο ποίημα: "Ρίξε τον φόβο σου στον αέρα". Επιπλέον, θα μπορούσε κανείς να αναλογιστεί τον τίτλο "Transforming the Pain of the World into Hope" (μεταμορφώνοντας τον πόνο του κόσμου σε ελπίδα) του Χιλιανού ποιητή Pablo Neruda ή να εξερευνήσει το ποίημα "Alle Tage" (Όλες οι μέρες) του Αυστριακού ποιητή Ingeborg Bachmann, το οποίο δεν έχει χάσει καθόλου τη συνάφειά του. Το ποίημα ξεκινά με τη φράση: "Ο πόλεμος δεν κηρύσσεται πια, αλλά συνεχίζεται.”

Ποιητικές παρορμήσεις σαν αυτές ανοίγουν δυνατότητες για ενεργητική οικειοποίηση. Για παράδειγμα, μια ομάδα εργασίας του έργου θα μπορούσε να πάρει λέξεις ενός ποιητή και να τις προσθέσει και να τις επεξεργαστεί καλλιτεχνικά και δημιουργικά. Εκτός από το επίπεδο κειμένου, το επίπεδο εικόνας χρησιμοποιείται πάντα ως μέσο έκφρασης. Ο υπολογιστής μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την εύρεση εικόνων χωρίς άδεια. Τα εργαλεία κοπής και επεξεργασίας χρησιμοποιούνται για την επεξεργασία στοιχείων για παρουσιάσεις. Στην εργασία τους στον υπολογιστή, οι ομάδες βασικής εκπαίδευσης στην εξερεύνηση ΡΟΕΤΑ χρησιμοποίησαν διαδικτυακές εφαρμογές, όπως το Prezi (ένα εργαλείο παρουσίασης που μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως εναλλακτική λύση στα παραδοσιακά προγράμματα δημιουργίας διαφανειών, όπως το PowerPoint) και το Canva (ψηφιακό εργαλείο δημιουργίας γραφικών) για παρουσιάσεις εργασίας. Το Prezi προσφέρει εργαλεία για

πολυδιάστατη παρουσίαση, παρουσιάσεις βίντεο ή γραφήματα για αναρτήσεις στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Πολλά πρότυπα μπορούν να επιλεγούν και να προσαρμοστούν μεμονωμένα. Τα πρότυπα σχεδίασης της εφαρμογής Canva είναι επίσης εκτεταμένα και μπορούν να προσαρμοστούν με φιλικό προς τον χρήστη τρόπο για πολλά προϊόντα, όπως έγγραφα, αφίσες και γραφήματα. Πρότυπα για αναρτήσεις, ιστορίες και βίντεο προσαρμοσμένα σε εφαρμογές κοινωνικών μέσων, όπως το Instagram, το Facebook και το Tik Tok είναι επίσης διαθέσιμα στο Canva. Οι εφαρμογές μπορούν να χρησιμοποιηθούν ακολουθώντας επεξηγηματικές ταινίες ή με οδηγίες στο ίδιο το Canva.

Μια άλλη ομάδα εργασίας του έργου Ελπίδα “Hope” που περιγράφεται εδώ ως παράδειγμα, θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει μια δημιουργική προσέγγιση με τη βοήθεια του ψηφιακού εργαλείου γεννήτρια ντανταϊστικών ποιημάτων που ονομάζεται Dada Poem Generator. Οι δημιουργικές προσεγγίσεις στη γραφή είναι ιδιαίτερα κατάλληλες για την εξάλειψη των γλωσσικών εμποδίων. Η φαντασία μπορεί να δοθεί ως ελεύθερο παιχνίδι. Δεν υπάρχει σωστό ή λάθος. Τα ποιήματα των Ντανταϊστών το αποδεικνύουν με υπέροχο τρόπο. Τα μέλη του Dada ένωσαν τη διαμαρτυρία τους ενάντια στη φρίκη του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου. Με κοροϊδία, ειρωνεία και ανοησία, στράφηκαν ριζικά και προκλητικά ενάντια στην αστική κοινωνία και στο πάθος των αξιών της, που εκλαμβάνονταν ως κούφια. Για παράδειγμα, αναπτύσσουν καινοτόμες καλλιτεχνικές φόρμες, όπως το ηχητικό ποίημα, διασπώντας και επανασυναρμολογώντας γλωσσικά κομμάτια φωνηέντων και συμφώνων σύμφωνα με τις αρχές του κολάζ (ηλ. πηγή μετάφρασης από ΚΕΒ).

Οι λέξεις ενός κειμένου ή ενός ποιήματος μπορούν να πεταχτούν στον αέρα, να στροβιλίζονται από τους συμμετέχοντες της ομάδας έργου. Η νέα και τυχαία σειρά

προσφέρεται ως ανεξάρτητο ποίημα. Αυτή είναι μια διαδικασία που προσφέρεται για την ανάλυση μιας πιο απελευθερωμένης προσέγγισης των κειμένων. Η ομάδα έργου έχει στη διάθεσή της ένα διαδικτυακό εργαλείο εκτός από μια χειροκίνητη παραγωγή και αναδιάταξη παζλ λέξεων. Αυτός ο σύνδεσμος οδηγεί στο Dada poem generator: http://www1.lasalle.edu/~blum/c340wks/DadaPoem.htm
Εκεί μπορείτε να εισάγετε τα δικά σας κείμενα, οι λέξεις των οποίων μπορούν να ανακατεύονται ξανά και ξανά με το πάτημα ενός κουμπιού. Αυτή η προσέγγιση ανοίγει απροσδόκητες νέες δημιουργίες κειμένων ή ποιημάτων για τους εκπαιδευομένους. Για περισσότερες πληροφορίες και παραδείγματα του έργου Dada του Σχολείου Δεύτερης Ευκαιρίας Καλαμάτας (K2CS), επισκεφτείτε το POETA MOOC. (https://www.poeta-mooc.com/).

Μια ομάδα έργου θα μπορούσε επίσης να υποστηριχθεί στην πρόσβαση στη γραπτή γλώσσα μέσω εργαλείων, όπως η μαγνητική ποίηση (Magnetic Poetry). Αυτό το

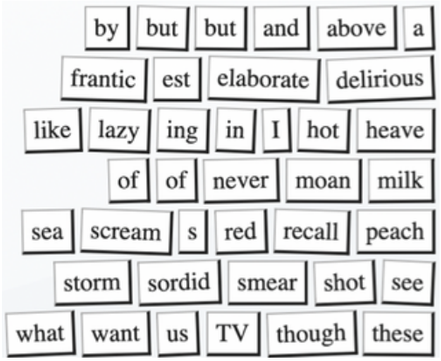

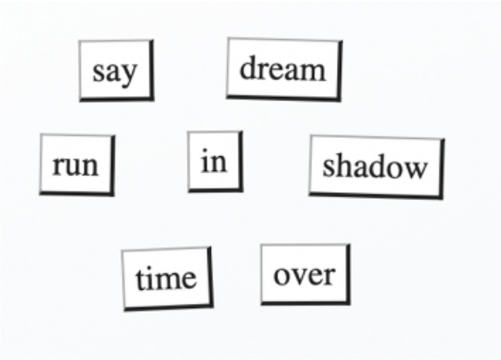

Δημιουργήθηκε με την εφαρμογή Magnetic Poetry https://magneticpoetry.com/pages/play-online

εργαλείο προσφέρει δομικά στοιχεία λέξεων για δημιουργική εργασία με κείμενα ή ποιήματα. Οι λέξεις μπορούν να συγκεντρωθούν αυθόρμητα σε στίχους από μια τυχαία συλλογή λέξεων. Η επιλογή λέξης μπορεί να αλλάξει με το πάτημα ενός κουμπιού. Για ορισμένους εκπαιδευόμενους στη βασική εκπαίδευση ενηλίκων είναι σημαντικό να μπορούν να εργάζονται σε επίπεδο λέξης. Οι άνθρωποι που δεν έχουν ακόμη πρόσβαση στη γραφή αναγνωρίζουν τις λέξεις ως εικόνες και μπορούν να τις αναγνωρίσουν, ακόμα κι αν δεν μπορούν να τις “διαβάσουν”. Η οπτική μνήμη είναι μια σημαντική πηγή για το επίπεδο λέξης στην πορεία προς την εκμάθηση ανάγνωσης και γραφής. Εργαλεία όπως η Magnetic Poetry ενθαρρύνουν μια τέτοια πρόσβαση με δημιουργικό και χωρίς εμπόδια τρόπο.

Επιπλέον, μια ομάδα έργου που ασχολείται με το θέμα της ελπίδας θα μπορούσε να ενημερωθεί για το διεθνές έργο Αδιάσπαστη Ελπίδα "Hope - brokenunbroken" *2. Καλλιτέχνες, ακτιβιστές και άνθρωποι από όλο τον κόσμο έχουν συνεισφέρει σε αυτό το συλλογικό έργο, αφήνοντας την ελπίδα τους στον κόσμο. Ένας καλλιτέχνης, για παράδειγμα, κάλεσε περαιτέρω συνεισφορές στο έργο στέλνοντας ωμά αυγά σε μικρά δέματα με την ελπίδα ότι θα φτάσουν στους παραλήπτες τους, τα οποία αντιμετωπίζονται με προσοχή. Καθώς ο καλλιτέχνης κάλεσε το σκηνικό για περαιτέρω σημάδια ελπίδας, η ομάδα του έργου θα μπορούσε να συμμετάσχει σε αυτήν την ιδέα και να ξεκινήσει τις δικές της δράσεις. Για παράδειγμα, οι άνθρωποι έχουν σχηματίσει τη λέξη “ελπίδα” στη σειρά τους σε ένα τετράγωνο, άλλοι έχουν στείλει ενθαρρυντικούς ψηφιακούς και αναλογικούς στίχους ή τους έγραψαν με κιμωλία στο δρόμο και μοιράστηκαν φωτογραφίες αυτών των σημαδιών ελπίδας στα ψηφιακά μέσα μέσω ψηφιακών εφαρμογών όπως Whatsapp, Instagram ή Facebook.

2: "Hope - brokenunbroken": https://www.anna-steward.com/brokenunbroken/

3.5 Τελικές ιδέες

Σε ψηφιακά περιβάλλοντα και με ψηφιακά μέσα, η πρόσβαση στη γλώσσα και τη γραφή, και ιδιαίτερα σε ποιητικά πρότυπα, μπορεί να επιτευχθεί με διάφορους τρόπους στη βασική εκπαίδευση ενηλίκων. Με την ποίηση με παιδαγωγικές παρορμήσεις από ποιητικές εικόνες, κείμενα και ποιήματα και επιλεγμένα ψηφιακά εργαλεία και εφαρμογές, είναι δυνατό να αναπτυχθεί μια δημιουργική διαδικασία. Με αυτόν τον τρόπο, είναι δυνατή η συνεργατική εργασία στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση στο πλαίσιο ενός μαθήματος ψηφιακής ταμπλέτας (tablet class). Σε μια τέτοια ρύθμιση, γίνεται πρόσβαση σε ποιητικά πρότυπα. Για παράδειγμα, ένα θέμα των εκπαιδευομένων ενισχύεται με τη μέθοδο πλαισίωσης της αρχής και του τέλους ενός ποιήματος. Με τη χρήση δραστηριοτήτων έξυπνων τηλεφώνων, μπορούν εύκολα να βρεθούν προσεγγίσεις στην καθημερινή ποίηση, ενσωματώνοντας γραφή και γκράφιτι σε δημόσιους χώρους. Οι βόλτες στην τέχνη του δρόμου μπορούν να τεκμηριωθούν με το έξυπνο τηλέφωνο, να κοινοποιηθούν στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και να συμπεριληφθούν σε βασικές δραστηριότητες εκπαίδευσης ενηλίκων. Σε έργα τάξης που βασίζονται σε υπολογιστή, εφαρμογές, όπως το Dada Poem Generator ή το Magnetic Poetry μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε ένα παιδαγωγικό πλαίσιο ποίησης για να ξεπεράσουν τα εμπόδια στην πρόσβαση στη γραφή με δημιουργικές μεθόδους. Η συγγραφή εμπειριών πέρα από νόρμες και κανόνες γίνεται δυνατή με αυτόν τον τρόπο. Αποσπάσματα από ποιήματα, για παράδειγμα, προσφέρονται στους ανθρώπους για αναγνώριση ή ως δομικά στοιχεία για τους δικούς τους στίχους. Με τη βοήθεια ψηφιακών εργαλείων, όπως το Canva ή το Prezi, κατάλληλα επίσης για μέσα κοινωνικής δικτύωσης, οι στίχοι μπορούν να κοινοποιηθούν στο πρωτότυπο

ή σε ατομική προσαρμογή. Ιδιαίτερη σημασία δίνεται στην εργασία του ίδιου του εκπαιδευόμενου σε ποιητικό υλικό σε σχέση με διεθνή έργα όπως το έργο “Hope - brokenunbroken”.

Προέλευση φωτογραφίας: Καλαμάτα, Ελλάδα

Βιβλιογραφία:

Ausländer, R.: *Noch bist du da,* URL: https://www.deutschelyrik.de/noch-bist-du-da.html (Accessed: 2023-08-14).

Ausländer, R.: *Hoffnung II,* URL: https://www.deutschelyrik.de/hoffnung-14633.html (Accessed: 2023-08-14).

Bachmann, I.: *Alle Tage,* URL: https://www.deutschelyrik.de/alle-tage-1113.html (Accessed: 2023-08-14).

Canva. URL: https://www.canva.com/

Dada Bewegung - Digitale Sammlung, URL: https://sammlung.staedelmuseum.de/de/person/dada-bewegung (Accessed: 2023-08-14).

Dada Poem Generator, URL: http://www1.lasalle.edu/~blum/c340wks/DadaPoem.htm (Accessed: 2023-08-14).

Hope - brokenunbroken. URL: https://www.anna-steward.com/brokenunbroken/ (Accessed: 2023-08-14).

Neruda, P. (1997) *Den Schmerz der Welt in Hoffnung verwandeln.* Wuppertal; Lünen. Peter Hammer Verlag GmbH.

La Vida. URL: https://www.super-spanisch.de/spanisches-gedicht-fuer-das-leben/ (Accessed: 2023-08-14).

Magnetic Poetry Online, URL: https://magneticpoetry.com/pages/play-online (Accessed: 2023-08-14).

Prezi. URL: https://prezi.com/

Theognis of Megara, Hope, URL: https://www.projekt-gutenberg.org/geibel/klaslied/klas105.html (Accessed: 2023-08-14).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Προσεγγίσεις στην παιδαγωγικής της ποίησης βασισμένες στην τέχνη στη βασική εκπαίδευση ενηλίκων

Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας Καλαμάτας]_Γάλλου Γ. / Λιανού Ε. / Αλεξανδρόπουλος Π.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Προσεγγίσεις στην παιδαγωγική της ποίησης βασισμένες στην τέχνη στη βασική εκπαίδευση ενηλίκων

4.1 Εισαγωγή

Οι προσεγγίσεις που βασίζονται στην τέχνη έχουν επιρροή στη βασική εκπαίδευση ενηλίκων και μπορούν να ξεκινήσουν με την προσωπική εμπειρία των εκπαιδευομένων, που, για παράδειγμα, ακούν καθημερινά στίχους τραγουδιών. Εξερευνώντας τις προσεγγίσεις του έργου POETA, οι εκπαιδευτικοί έχουν συνειδητοποιήσει ότι οι εκπαιδευόμενοι ανακαλύπτουν την ποίηση ως ένα δημιουργικό χώρο για αυτοέκφραση, μια ευκαιρία να διερευνήσουν τα συναισθήματα, καθώς και ως χώρο κοινωνικής αλληλεπίδρασης. Το έργο POETA προσφέρει ευκαιρίες στους εκπαιδευόμενους να συνδεθούν με την ποίηση και να εξερευνήσουν τις δυνατότητές της σε διάφορα περιβάλλοντα. Οι ανταλλαγές, οι παρορμήσεις και η ποικιλία διαφορετικών εμπειριών των εταίρων σε αυτό το έργο ενθάρρυναν το Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας Καλαμάτας να εξερευνήσει και να αναπτύξει περαιτέρω τις ποιητικές προσεγγίσεις του έργου POETA out of the box (αντισυμβατικά).

4.2 Οι ρίζες της ποίησης στην ελληνική παράδοση και η πρώτη εφαρμογή στην τέχνη

Η ποίηση είναι ένα λογοτεχνικό είδος που αναπτύχθηκε στην αρχαία Ελλάδα. Μορφές ποίησης εξελίχθηκαν για να υπηρετήσουν τη δημόσια ποιητική παράσταση και το θέατρο, που πρόσφεραν ψυχαγωγία και εκπαίδευση μέσω της αφήγησης ιστοριών για τις τραγικές ζωές διάσημων ανθρώπων (Lesky 2014).

Η έμπνευση για την εξερεύνηση μιας παιδαγωγικής προοπτικής του έργου POETA από το Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας Καλαμάτας στην Ελλάδα βρέθηκε στις παραδοσιακές ελληνικές λυρικές, επικές και δραματικές μορφές ποίησης. Αυτό έδωσε στους εκπαιδευόμενους την ευκαιρία να συνδεθούν ενεργά με τις αρχαίες παραδόσεις της χώρας τους.

Η λυρική ποίηση συνδέεται στενά με τη μουσική, παίρνοντας το όνομά της από τη συνοδεία της λύρας, ενός μουσικού οργάνου γνωστού στην αρχαιότητα. Αντίθετα, τα κύρια χαρακτηριστικά ενός επικού ποιήματος είναι η μεγάλη έκταση και η αφηγηματική του μορφή. Τα έπη συνήθως περιγράφουν θρυλικά κατορθώματα και ήρωες του παρελθόντος και συχνά το θέμα τους είναι μυθολογικό, όπως στα έπη του Ομήρου από τον 8ο αιώνα π.Χ.

Η αυτοέκφραση στη δραματική ποίηση παρουσιάστηκε από έναν «ραψωδό» (επαγγελματία ερμηνευτή που απήγγειλε έπη σε δημόσιες συγκεντρώσεις). Κάποιος έπρεπε να περάσει από εντατική εκπαίδευση στην ερμηνεία, δημόσιο λόγο και στην απομνημόνευση, προκειμένου να γίνει ραψωδός.

Αυτοί οι επαγγελματίες ποιητές έπρεπε να συνδεθούν βαθιά με την επική ποίηση που ερμήνευαν, όσον αφορά στην πλοκή, τους χαρακτήρες και τα θέματα. Οι ραψωδοί συχνά περιελάμβαναν χειρονομίες, εκφράσεις προσώπου και τονισμό στις ερμηνείες τους για να ενισχύσουν την απαγγελία τους και να προσελκύσουν τον ακροατή. Ήταν γνωστοί για τις δραματικές τους αναγνώσεις που είχαν τη δύναμη να κάνουν το κοινό τους να γελάσει ή να κλάψει.

Η δραματική ποίηση περιλαμβάνει στοιχεία των άλλων δύο αρχαίων μορφών ποίησης: επική και λυρική ποίηση. Ωστόσο, ετυμολογικά, ο όρος προέρχεται από το ρήμα δράω-ώ (πράττω, εκτελώ). Είναι, λοιπόν το είδος της ποίησης που συνοδεύεται από αναπαράσταση των πράξεων που περιγράφει (σε αντίθεση με την επική και τη λυρική ποίηση). Το Δράμα ήταν ένα είδος γιορτής προς τιμή του θεού Διόνυσου. Ξεκίνησε με το αρχικό τραγούδι, τον διθύραμβο, που τραγουδιόταν κατά τη λατρεία του Διονύσου και συνοδευόταν από αυλό, ορχηστρικές ή /μιμητικές κινήσεις.

Προέλευση φωτογραφίας Λιντς, Αυστρία

4.3 Η επίδραση της ποίησης στην τέχνη

Η λογοτεχνία, ιδιαίτερα η ποίηση, έχει εμπνεύσει τους καλλιτέχνες και το αντίστροφο. Ο Ευγένιος Ντελακρουά, γάλλος ζωγράφος του 19ου αιώνα, έχει δηλώσει ότι δεν υπάρχει τέχνη χωρίς ποίηση.

Στην αρχαία Ελλάδα, ο συνδυασμός της ποίησης με τη μουσική είναι εμφανής στους θρήνους, τις ωδές και τους ύμνους προς τους θεούς. Με τα ρυθμικά μοτίβα λόγου της, η ποίηση σε συνδυασμό με τη μουσική βοήθησε σημαντικά στη διάδοση ιδεών και αξιών μεταξύ διαφορετικών πολιτισμών και στην ανάπτυξη της τέχνης. Στην όπερα, το μιούζικαλ, το θέατρο και τον κινηματογράφο, η μουσική και το ποιητικό κείμενο συνυπάρχουν αρμονικά.

Η ποίηση και η ζωγραφική ήταν πάντα συνδεδεμένες και αποτελούσαν ένα παράλληλο εκφραστικό μέσο από τα αρχαία χρόνια. Ο αρχαίος Ρωμαίος λυρικός ποιητής Οράτιος αναφέρει στην «Τέχνη της Ποίησης» ότι «η ποίηση είναι σαν πίνακας ζωγραφικής». Ο διάσημος νεοέλληνας ποιητής Οδυσσέας Ελύτης χρησιμοποιούσε συνήθως την τέχνη για να εκφράσει τα συναισθήματα των στίχων της ποίησής του σε ένα κολάζ, όπου οι εικόνες αναδείκνυαν τους στίχους του.

Πολλοί μεγάλοι θεατρικοί συγγραφείς, από τον Σαίξπηρ μέχρι τον Ιάκωβο Καμπανέλλη, έχουν γράψει ποίηση ενώ ποιητές, από τον Ουγκό μέχρι τον Κοκτώ, έχουν γράψει θεατρικές παραγωγές. Μια σειρά από σημαντικά έργα σύγχρονων και αρχαίων ποιητών ζωντανεύουν επίσης στο θέατρο, όπως το μονόγραμμα του Ελύτη, τα ερωτικά γράμματα του Σεφέρη και τα ποιήματα του Καβάφη κλπ.

4.4 Εμπειρίες της ποίησης στο ΣΔΕ Καλαμάτας

Το Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας Καλαμάτας εστιάζει στη σύνδεση μεταξύ των προσεγγίσεων της ποίησης και της εκμάθησης γλώσσας. Η ποίηση έχει τη δύναμη να εξάψει τη φαντασία και να ενθαρρύνει τους εκπαιδευόμενους να παίξουν με τη γλώσσα και τη δομή (Xerri, 2012). Τα ποιήματα, οι ήχοι και η έμφαση προσελκύουν την προσοχή κάποιου και καθιστούν την ποίηση ως γέφυρα μάθησης, βοηθώντας τόσο τους εκπαιδευόμενους πρώτης όσο και δεύτερης γλώσσας να έχουν πρόσβαση στη γλώσσα και τη γραφή, συμπεριλαμβανομένου του λεξιλογίου, της γραμματικής και της σύνταξης. Η ανάδειξη της έννοιας του ρυθμού, ειδικότερα, ανοίγει ένα κανάλι φαντασίας στο πρόγραμμα σπουδών. Η παιχνιδιάρικη πτυχή της εκμάθησης ποίησης δρα παρακινητικά και οι εκπαιδευόμενοι μπορούν να αναπτύξουν μια δημιουργική χρήση λέξεων, η οποία θα μπορούσε να τους ενθαρρύνει να δημιουργήσουν τις δικές τους συνθέσεις (Müller & Kruger 2021). Η ανάγνωση και ο προβληματισμός σχετικά με τα ποιήματα μπορεί επίσης να ενισχύσει τον διάλογο και την κριτική σκέψη σχετικά με τις πραγματικότητες της καθημερινής ζωής.

Οι προσεγγίσεις που βασίζονται στην ποίηση μπορούν να περιλαμβάνουν πολλαπλές δραστηριότητες:

- Οι εκπαιδευόμενοι μπορούν να ερμηνεύσουν ποίηση στη σκηνή, να τη δοκιμάσουν βήμα προς βήμα. Δοκιμάζουν το να διαβάζουν δυνατά, να ανακαλύπτουν τον ήχο της δικής τους φωνής στην τάξη μέσω της αναπνοής, του ήχου και του βουητού, για να εκφραστούν ελεύθερα.

.

- Με την εστίαση στα συναισθήματα, η εργασία με την ποίηση θα μπορούσε να οδηγήσει στην έκφραση συναισθημάτων, επιτρέποντας να αναδυθούν εσωτερικές επιθυμίες οι οποίες συνήθως καταστέλλονται από δύσκολες οικογενειακές και εργασιακές συνθήκες. Η ποίηση μπορεί επίσης να είναι ένα χρήσιμο εργαλείο για αυτοστοχασμό και προσωπική ανάπτυξη. Τα ποιήματα συχνά ασχολούνται με πολύπλοκα συναισθήματα και θέματα, τα οποία μπορούν να βοηθήσουν τους εκπαιδευόμενους να εξερευνήσουν τις δικές τους σκέψεις και συναισθήματα (Singh, 2021). .
- Οι εκπαιδευόμενοι μπορούν να βρουν την ποίηση στην καθημερινή ζωή και απευθείας στο πλαίσιο του Σχολείου Δεύτερης Ευκαιρίας Καλαμάτας. Οι εκπαιδευόμενοι μπορούν να χρησιμοποιήσουν την τέχνη του δρόμου («γράφοντας στον τοίχο») ως παρόρμηση. Το σχέδιο δράσης 'ποίηση - τέχνη του δρόμου' ενθουσίασε τους εκπαιδευόμενους. Το Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας Καλαμάτας διοργάνωσε περιηγήσεις στην πόλη για να βρει τέχνη του δρόμου και οι εκπαιδευόμενοι αναζήτησαν τις δικές τους ιδέες και συνδέσεις με την τέχνη ως έκφραση της ποίησης. Οι εκπαιδευτικοί εδώ θα μπορούσαν να κάνουν τις ακόλουθες κατευθυντήριες ερωτήσεις: Πώς σας φάνηκε; Τι βλέπετε; Πως νιώθετε για αυτό; Σας αρέσει; Τι θα προσθέτατε σε αυτή την εικόνα;

Προέλευση φωτογραφίας Καλαμάτα, Ελλάδα

4.5 Μετατρέψτε το ποίημα σε διάλογο και ερμηνεύστε το

Οι εκπαιδευτές ενηλίκων εκπαιδευόμενων διαδραματίζουν σημαντικό παρακινητικό ρόλο. Μπορούν να παρακινήσουν τους εκπαιδευόμενους να αισθάνονται ελεύθεροι να ερμηνεύσουν ένα ποίημα, να γράψουν ένα ποίημα, να ηχογραφήσουν ένα ποίημα και να παρακολουθήσουν τις ερμηνείες τους, καθώς και να τις παρουσιάσουν σε άλλους. Οι εκπαιδευόμενοι μπορούν να μετατρέψουν ποιήματα σε πεζογραφία, να δημιουργήσουν ένα σενάριο, να προσθέσουν διάλογο και δράση στα ποιήματα, να δημιουργήσουν ένα σύντομο έργο, να προσθέσουν σκηνές, να δημιουργήσουν κοστούμια και σκηνικά και μετά να τα ερμηνεύσουν και να τα παρουσιάσουν (Lehman, 2003. Αυτό θα είναι μια εντυπωσιακή εμπειρία που θα χρειαστεί να μοιραστούν με τους συνεκπαιδευόμενούς τους, αφού συνεργαστούν με το κοινό και ως εκ τούτου θα έχουν την ευκαιρία να εντρυφήσουν στην ποίηση και το θέατρο.

- Διαβάστε το δυνατά

Είναι σημαντικό να ενθαρρύνουμε τους ευαισθητοποιημένους εκπαιδευόμενους να διαβάζουν δυνατά. Σε ένα παιχνιδιάρικο και ασφαλές περιβάλλον, οι εκπαιδευόμενοι μπορούν να εξερευνήσουν τη φωνή τους, να χρησιμοποιήσουν μια ποικιλία προφορών, να κατανοήσουν το νόημα, να εντοπίσουν τα συναισθήματα του ποιήματος και να αναπτύξουν προσωπικές εικόνες του ποιήματος. Μπορούν να ανακαλύψουν διαφορετικούς ρυθμούς ομιλίας, να αποκτήσουν μια αίσθηση για τη χρήση και τη δύναμη της αναπνοής και να βρουν τις δικές τους φυσικές στάσεις (Souliotis 2012).

Στην αρχαία Ελλάδα, τα επικά ποιήματα του Ομήρου, η «Ιλιάδα» και η Οδύσσεια» ήταν μέρος της προφορικής παράδοσης για τη μετάδοση ιδεών και πεποιθήσεων. Ο Βρετανός ποιητής W.H. Auden αναφέρει, «Κανένα ποίημα, όταν μαθαίνεται, δεν ακούγεται καλύτερα από όταν διαβάζεται», υπογραμμίζοντας την αξία του να ακούς ένα ποίημα να διαβάζεται. Τα ποιήματα μπορούν να θεωρηθούν ως ακουστικές συνθέσεις. Οι εκπαιδευόμενοι ανακαλύπτουν τη μουσικότητα, το ρυθμό και τα ακουστικά εφέ των ποιημάτων. Οι εκπαιδευόμενοι που θέλουν να ηχογραφήσουν τον εαυτό τους ενώ διαβάζουν δυνατά, θα μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν κατάλληλα προγράμματα και εργαλεία, όπως το Microsoft Immersive Reader (πρόκειται για ένα προηγμένο πρόγραμμα ανάγνωσης, ένα δωρεάν εργαλείο, που εφαρμόζει δοκιμασμένες τεχνικές για τη βελτίωση της ανάγνωσης και της γραφής για άτομα ανεξάρτητα από την ηλικία ή την ικανότητά τους). Επιπλέον, για να καταγράψουν ένα βίντεο ενώ διαβάζουν δυνατά, οι εκπαιδευόμενοι μπορούν να παρατηρήσουν τη στάση τους και γενικά τη γλώσσα του σώματός τους. Σε αυτό το πλαίσιο, οι εκπαιδευόμενοι θα μπορούσαν να εξερευνήσουν και να ενισχύσουν την αυτοεκτίμησή τους.

- Δραματοποίηση

Οι εκπαιδευόμενοι μπορούν να δραματοποιήσουν ένα ποίημα, που σημαίνει να μεταφέρουν το ποίημα σε ζωντανή δράση. Χρησιμοποιούνται υποκριτική, χειρονομίες, κινήσεις, εκφράσεις προσώπου και διάλογος. Η φαντασία παίζει σημαντικό ρόλο και οι ενήλικες εκπαιδευόμενοι και οι εκπαιδευτικοί συνεργάζονται στο πλαίσιο αυτό. Η προφορά, η ομιλία και η άρθρωση βελτιώνονται με αυτόν τον τρόπο. Η δραματοποίηση αναφέρεται στη μεταγραφή μη δραματικών κειμένων, σε θεατρική μορφή. .

Λειτουργεί ως εργαλείο ζωντανέματος των κειμένων, καθώς ενισχύει και αναδεικνύει τις αξίες στις οποίες υπάρχουν μέσα από μια διαδικασία βιωματικής γνώσης και επικοινωνίας τους.

- Παιχνίδι ρόλων

Στο παιχνίδι ρόλων, επιτρέπεται στους ενήλικες εκπαιδευόμενους να εξασκηθούν στη χρήση της γλώσσας σε διαφορετικές καταστάσεις και περιστάσεις και να βελτιώσουν το λεξιλόγιό τους. Επιπλέον, οι εκπαιδευόμενοι απολαμβάνουν πολύ να συμμετέχουν σε δραστηριότητες παιχνιδιού ρόλων.

- Αφήγηση ιστοριών

Όταν οι ενήλικες εκπαιδευόμενοι διαβάζουν ένα ποίημα, μπορεί αυτό να διευρύνει τη φαντασία και να τους οδηγήσει να αφηγηθούν ιστορίες. Αυτή η δραστηριότητα περιέχει κοινωνικό περιεχόμενο, αυτοσχεδιασμό, θεατρικότητα και πολλά πολιτιστικά στοιχεία. Οι εκπαιδευόμενοι μπορούν να δημιουργήσουν χαρακτήρες ή να κάνουν ένα σκίτσο από το ποίημα για να παίξουν στη σκηνή.

- Αφήγηση

Η αφήγηση μπορεί να βοηθήσει στη βελτίωση της ελεύθερης έκφρασης του λόγου των εκπαιδευομένων. Για παράδειγμα, εάν το ποίημα είναι για την ειρήνη, οι εκπαιδευόμενοι μιλούν για την ειρήνη μέσα από τις δικές τους εμπειρίες. Το βασικό χαρακτηριστικό εδώ είναι να παρουσιάζεται η αφήγηση με ζωηρό και εμφατικό τρόπο.

- Extempore (Απροσχεδίαστη ποίηση)

Το Extempore είναι λόγος που εκφωνείται αυθόρμητα χωρίς καμία προηγούμενη προετοιμασία. Εάν οι εκπαιδευόμενοι το δοκιμάσουν αυτό πολλές φορές, αποκτούν θάρρος και αυτοπεποίθηση να εκφράζονται στην καθημερινή ζωή τους.

- Ποίηση SLAM (ένα είδος ποίησης ερμηνευτικής απόδοσης)

Πρόκειται για ποίηση ερμηνευτικής απόδοσης, η οποία συνδυάζει στοιχεία ερμηνείας με γραφή, διαγωνισμό και συμμετοχή του κοινού. Πραγματοποιείται σε διαγωνισμούς «ποίηση slam» που μπορούν να πραγματοποιηθούν σε οποιαδήποτε τοποθεσία, όπου το κοινό κρίνει ποια συμμετοχή είναι η καλύτερη. Το κίνημα της ποίησης slam έχει επηρεάσει πολλούς ποιητές σε όλο τον κόσμο, καθώς και τη σύγχρονη κουλτούρα, αν και ορισμένοι επικρίνουν τον ανταγωνιστικό χαρακτήρα και την αντισυμβατικότητά του.

Στο πλαίσιο του έργου POETA, το Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας Καλαμάτας έκανε μια προσπάθεια να μυήσει τους εκπαιδευόμενους στην slam ποίηση. Ο στόχος ήταν οι ενήλικες εκπαιδευόμενοι να αποκτήσουν την αυτοπεποίθηση να εκφράσουν, να ερμηνεύσουν και να επικοινωνήσουν ζωντανά τα συναισθήματά τους στο κοινό. Καθώς η ποίηση slam είναι ένας διαγωνισμός ποίησης, κάθε εκπαιδευόμενος έγραψε ένα ποίημα και είχε τρία λεπτά για να το ερμηνεύσει. Στόχος του διαγωνισμού ήταν να μεταφέρουν τα συναισθήματά τους στο κοινό. Οι εκπαιδευόμενοι αξιολογούνταν τόσο για το κείμενο όσο και για την ερμηνεία

Το Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας Καλαμάτας διαπίστωσε ότι οι εκπαιδευόμενοι ήταν περήφανοι που έκαναν τις παρουσιάσεις τους μπροστά σε κοινό. Οι εκπαιδευόμενοι απέκτησαν εμπιστοσύνη στο γραπτό τους λόγο και στη γλωσσική τους έκφραση. Με αυτόν τον τρόπο, οι εκπαιδευόμενοι του Σχολείου Δεύτερης Ευκαιρίας Καλαμάτας επικοινώνησαν τις αξίες και τα συναισθήματά τους. Βίωσαν την ουσία των παιδαγωγικών προσεγγίσεων που βασίζονται στην ποίηση, που τους έδωσε τη δυνατότητα να δεθούν βαθιά και στενά με την ποίηση.

- Τραγούδια με ποιητικούς στίχους

Το Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας Καλαμάτας θεώρησε πολύ ενθαρρυντικό να παρέχει στίχους τραγουδιών κατά την εξερεύνηση των παιδαγωγικών προσεγγίσεων που βασίζονται στην ποίηση. Η μουσική προκαλεί εύκολα και γρήγορα μια συναισθηματική και ψυχική απόκριση, συνδέεται με τις αναμνήσεις και βελτιώνει την αισθητική (Durmaz 2020). Για παράδειγμα, όταν οι εκπαιδευόμενοι έχουν έναν αγαπημένο τραγουδιστή ή αγαπημένο τραγούδι, μπορούν να πουν πολλά για το τραγούδι, τους στίχους και τις πολιτιστικές αναφορές του καλλιτέχνη. Για το λόγο αυτό, οι εκπαιδευόμενοι παρακολουθούν τους στίχους με ενθουσιασμό. Σε αυτά τα μαθήματα θα μπορούσαν να εφαρμοστούν ποιήματα κατασκευασμένα από ποιητικές συσκευές, που συνδυάζουν δομικά, ρυθμικά, μετρικά, λεκτικά και οπτικά στοιχεία. Ταυτόχρονα, αυτό δημιουργεί ένα ήρεμο μαθησιακό περιβάλλον και μπορεί να χρησιμοποιηθεί από τους εκπαιδευτικούς για την καλλιέργεια κατάλληλης ατμόσφαιρας.

Πολλά τραγούδια, όπως τα τραγούδια χιπ-χοπ και ραπ βοηθούν στην εξερεύνηση της δημιουργικής χρήσης της γλώσσας.

Οι εκπαιδευόμενοι στο Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας Καλαμάτας εργάστηκαν με στίχους και ρυθμό σε ένα εκτενές πρόγραμμα στην τάξη. Οι καθοδηγούμενες ερωτήσεις ήταν: Καταγράψτε τρεις λέξεις για να περιγράψετε το τραγούδι που ακούσατε. Ας υποθέσουμε ότι η μουσική που ακούτε είναι ένα άτομο, πώς θα τα περιγράφατε; Καταγράψτε λέξεις ή φράσεις που σας ήρθαν στο μυαλό κατά την ακρόαση της μουσικής. Στο τέλος του έργου, οι εκπαιδευόμενοι κλήθηκαν να κάνουν καραόκε. Ήταν μια ιδιαίτερα επιτυχημένη εκδήλωση, καθώς συμμετείχαν και άλλοι εκπαιδευόμενοι που δεν συμμετείχαν στο σχέδιο δράσης.

- Κίνηση και χορός

Η προσθήκη δημιουργικής κίνησης και χορού ως τρόπος πρόσβασης στην ποίηση ενισχύει τη διαδικασία μάθησης (Jusslin & Höglund 2021). Βελτιώνει την εμπειρία των εκπαιδευομένων «να βιώσουν το ποίημα». Αυτό επιτρέπει στο περιεχόμενο και τα συναισθήματα ενός ποιήματος να βιώνονται και να εκφράζονται μέσα από το σώμα. Η κίνηση και ο χορός, ως μορφή τέχνης στην εκπαίδευση, αναζωογονούν και αναδεικνύεται η πολιτιστική τους διάσταση. Ο χορός είναι, επίσης, μέρος της καθημερινής ζωής για τους εκπαιδευόμενους και τους εμπνέει να αποκαταστήσουν τη σχέση τους με το ιστορικό, κοινωνικό και πολιτιστικό τους περιβάλλον.

- Ζωγραφική και ποίηση

Οι εκπαιδευόμενοι μπορούν να ενθαρρυνθούν να ζωγραφίσουν κάτι που να σχετίζεται με τα ποιήματα ή να τους εμπνέει (Souliotis 2012). Αυτά μπορούν να αναρτηθούν στον τοίχο της τάξης ή να κοινοποιηθούν με άλλους τρόπους.

Ένα έργο τέχνης στο δρόμο ή σε ένα μουσείο μπορεί επίσης να αποτελέσει έμπνευση για συγγραφή.

Οι εκπαιδευόμενοι μπορούν να δημιουργήσουν μια σύνδεση με την τέχνη που τους ενθαρρύνει να αναζητήσουν λέξεις. Αυτό, για παράδειγμα, θα μπορούσε να οδηγήσει στη συγγραφή ενός ποιήματος για μια σκηνή που απεικονίζεται στο έργο τέχνης ή συνομιλία με τον καλλιτέχνη.
Αφού οι εκπαιδευόμενοι του Σχολείου Δεύτερης Ευκαιρίας Καλαμάτας διάβασαν ποιήματα για τη μετανάστευση, δημιούργησαν εικόνες (βλ. σελ. 163-164). Σε μια από κοινού προσπάθεια απαγγελίας ποίησης η εικόνα στη σελίδα 164 δημιουργήθηκε συλλογικά από όλα τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας στην περιφέρεια Πελοποννήσου που πήραν μέρος σε διαδικτυακή συνάντηση και χρησιμοποιήθηκε ως λογότυπό τους (ΣΔΕ Τρίπολης, ΣΔΕ Σπάρτης, ΣΔΕ Ναυπλίου, ΣΔΕ Άσσου Λεχαίου, ΣΔΕ Καλαμάτας).

Πηγή φωτογραφίας: https://padlet.com/billkkill/padlet-1ufavllk6bh3

Πηγή φωτογραφίας: https://padlet.com/billkkill/padlet-1ufavllk6bh3

- Μεταμόρφωση του ποιήματος σε κόμικ ποίησης

Τα κόμικ αγαπήθηκαν από εκπαιδευόμενους στο Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας Καλαμάτας. Ένα επιλεγμένο ποίημα θα μπορούσε να αποτελέσει ερέθισμα για ένα κόμικ. Η χρήση σύντομων, έξυπνων προτάσεων, σε συνδυασμό με τις εικόνες, προσφέρει επίσης εύκολη πρόσβαση στην ανάγνωση. Οι εκπαιδευόμενοι μπορούν να αναζητήσουν ή να ζωγραφίσουν έναν αριθμό εικόνων. Μπορούν να βρουν υπότιτλους για κάθε εικόνα ή να χρησιμοποιήσουν λέξεις από το ποίημα. Οι εκπαιδευόμενοι μπορούν επίσης να κάνουν τη διαδικασία διασκεδαστική, προσθέτοντας χιούμορ στις εικόνες και τις λέξεις αφήνοντας τη φαντασία τους να ρέει ελεύθερα. Η υπέρβαση του τόπου και του χρόνου επιτρέπει στους εκπαιδευόμενους να ταξιδεύουν νοητικά.

Προέλευση της φωτογραφίας από Mainz-Kastel Γερμανία

4.6 Συμπέρασμα από τις βασισμένες στην τέχνη εξερευνήσεις του έργου ΡΟΕΤΑ από το Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας Καλαμάτας

Κάτω από την ομπρέλα του έργου ΡΟΕΤΑ, το Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας Καλαμάτας υλοποίησε διάφορες δραστηριότητες για εκπαιδευόμενους που συνδύαζαν ποίηση και τέχνες, όπου φάνηκε ότι οι εκπαιδευόμενοι διεύρυναν τη δημιουργικότητα και τη φαντασία τους. Βελτίωσαν τις ικανότητές τους να αυτοσχεδιάζουν, να γράφουν και να προσαρμόζονται στις αλλαγές της ζωής. Επιπλέον, μπόρεσαν να υιοθετήσουν εργαλεία για να τους βοηθήσουν στη δημόσια ομιλία και ανέπτυξαν την αίσθηση του χιούμορ.

Οι τέχνες τους πρόσφεραν χώρο να αποκτήσουν παιχνιδιάρικη διάθεση με τη στάση τους, τη φωνητική έκφραση και τον ρυθμό τους. Τους βοήθησε να βρουν μια ισορροπία μεταξύ του σώματος, του νου και των συναισθημάτων και ενθάρρυνε τον αυθορμητισμό. Επιπλέον, η ποίηση προκάλεσε τα συναισθήματά τους, αύξησε την ενσυναίσθηση και τους βοήθησε να εκφράσουν τα συναισθήματά τους.

Η χρήση συνεργατικών μεθόδων και μεθόδων project προώθησε τη συνεργασία και την ομαδική εργασία, διευκόλυνε τη μάθηση, ενθάρρυνε την κοινωνική συνεργασία, την αίσθηση ότι ανήκουν στην ομάδα και βελτίωσε τη σχέση τους με τον εαυτό τους και με τους άλλους. Όλες αυτές οι διαδικασίες βοήθησαν τους εκπαιδευόμενους να ανακαλύψουν την αυτοεκτίμηση, τα κίνητρα, την ενεργό συμμετοχή και την προσωπική πρωτοβουλία (Jusslin & Höglund 2021). Σαφώς ήθελαν να συμμετάσχουν σε περισσότερες δραστηριότητες που βασίζονται στην ποίηση και την τέχνη.

Προέλευση φωτογραφίας Καλαμάτα, Ελλάδα

Βιβλιογραφία:

Durmaz, A. (2020). Teachers' Opinions on Alternative Approaches in Social Studies Education: Poetry and Music Module. *Open Journal for Educational Research*, 4(2), 77-86.

Jusslin, S., & Höglund, H. (2021). *Arts-based responses to teaching poetry: A literature review of dance and visual arts in poetry education*. Literacy, DOI: 10.1111/lit.12236 (Accessed: 2023-08-14)

Lehman, D. (2003). *The Prose Poem:* An Alternative to Verse. *The American Poetry Review*, 32(2), 45-49. URL: https://www.jstor.org/stable/20682182 (Accessed: 2023-08-14)

Lesky, A. (2014). *A History of Greek Literature*, Kyriakides.

Müller, M., & Kruger, F. (2021). *Engaging in Arts-Based Poetic Inquiry:* Generating Pedagogical Possibilities in Preservice Teacher Education. Studying Teacher Education, URL: https://doi.org/10.1080/17425964.2022.2079619 (Accessed: 2023-08-14)

Singh, A. (2021). Interpretation of Poetry is an Art or a Subject: In a True Present. *International Journal of Aquatic Science,* 12(02).

Sura, M. K. (2013). *Art and poetry:* The power of form. Journal of Language and Literature, 4(2), 106-114. DOI: 10.7813/jll.2013/4-2/15 (Accessed: 2023-08-14)

Kalogirou, T. (2016). *Poetry as "vision" and "hearing":* Cross-artistic approaches and activities in teaching poetry. Texts. DOI: https://doi.org/10.26253/heal.uth.ojs.kei.2016.604 (Accessed: 2023-08-14)

Sakellaris, K. (2013). *Poetry and Art in Primary Education,* University of Ioannina.

Souliotis, M. (2012). *Creative writing - Sailing instructions.* Ministry of Education and Culture of Cyprus / Pedagogical Institute.

Xerri, D. (2012). Poetry Teaching and Multimodality: Theory into Practice. Article in Creative Education, DOI: 10.4236/ce.2012.34077 (Accessed: 2023-08-14)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: Αξιολόγηση της πρώτης εξερεύνησης των προσεγγίσεων

Katholische Erwachsenenbildung Rheinland-Pfalz_Vanderheiden, E.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: Αξιολόγηση της πρώτης εξερεύνησης των προσεγγίσεων

5.1 Εισαγωγή

Η αξιολόγηση των προσεγγίσεων που βασίζονται στην ποίηση στο πλαίσιο του έργου POETA έλαβε τη μορφή ποιοτικής αξιολόγησης. Αυτή η προσέγγιση λέγεται ότι έχει μεγαλύτερη αμεσότητα και μεγαλύτερη εκτίμηση των οπτικών και των εμπειριών των συμμετεχόντων (Kuckartz, Dresing, Rädiker και Stefer, 2008, σ.11). Κατά συνέπεια, ο ποιοτικός προσανατολισμός μπορεί να επιτύχει "να εντοπίσει απόψεις, προοπτικές και υπόβαθρα που είναι απαραίτητα για την περαιτέρω ανάπτυξη της παιδαγωγικής προσέγγισης της ποίησης"(Große, 2021, p. 111, translated by KEB RLP).

Η αξιολόγηση αυτή αναπτύχθηκε με τη μορφή ερωτηματολογίου που πραγματοποιήθηκε από τους εταίρους. Διεξήχθησαν ποιοτικές συνεντεύξεις με πέντε εκπαιδευτικούς - έναν από κάθε συνεργαζόμενο οργανισμό. Στόχος ήταν να συγκεντρωθούν οι εμπειρίες και οι εκτιμήσεις των εκπαιδευτικών στο συγκεκριμένο πλαίσιο και με τις συγκεκριμένες ομάδες εκπαιδευομένων τους σε σχέση με τις συγκεκριμένες προσεγγίσεις. Με τον τρόπο αυτό, ελπίζουμε να προσδιορίσουμε τι λειτούργησε ιδιαιτέρως καλά, πού υπάρχει ανάγκη βελτίωσης και ποια συγκεκριμένα αποτελέσματα και επιπτώσεις συνδέονται με την προοπτική του έργου POETA.
Οι ακόλουθες επισημάνσεις παρουσιάζουν τα αποτελέσματα της έρευνας και τα τοποθετούν στο πλαίσιο του θεωρητικού και ανδραγωγικού λόγου.

Κάθε συνεργαζόμενος οργανισμός διεξήγαγε και τεκμηρίωσε μία συνέντευξη με έναν εκπαιδευτικό και μία με έναν εκπαιδευόμενο.

Ευρήματα από τις συνεντεύξεις με εκπαιδευτικούς

Οι ποιοτικές συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν με πέντε εκπαιδευτικούς (αναφέρονται ως T1 έως T5), έναν από κάθε συνεργαζόμενο οργανισμό. Στον ΣΔΕ Καλαμάτας υπήρξε συνεργασία εκπαιδευτικών που εργάζονταν για το συγκεκριμένο έργο στις απαντήσεις. Οι συνεντεύξεις διεξήχθησαν από τους

Προέλευση φωτογραφίας : Mainz-Kastel, Γερμμανία

εταίρους, οι οποίοι επέλεξαν τους εκπαιδευτικούς και κατέγραψαν τις συνεντεύξεις τους μαζί τους. Οι δηλώσεις των εκπαιδευτικών αντικατοπτρίζουν τις δικές τους παρατηρήσεις, αντιλήψεις και εκτιμήσεις και ως εκ τούτου, δεν αντικατοπτρίζουν πάντα απαραίτητα τις από κοινού διατυπωμένες απόψεις των εταίρων του έργου ΡΟΕΤΑ

5.2 Σε ποιον τομέα της γλωσσικής εκπαίδευσης εργάζεστε, με ποια εμπειρία;

Από τους εκπαιδευτικούς ένας διδάσκει άτομα με βασικές εκπαιδευτικές ανάγκες στην μητρική τους γλώσσα, δύο εκπαιδευτικοί διδάσκουν άτομα που έχουν μεταναστευτικό υπόβαθρο στην αντίστοιχη εθνική γλώσσα και δύο εκπαιδευτικοί διδάσκουν τα μαθήματα που αποσκοπούν στην αναπλήρωση των γνώσεων και κατά επέκταση την απόκτηση των απολυτήριων τίτλων σε άτομα που είχαν αφήσει τη σχολική εκπαίδευση. Οι εκπαιδευτικοί ήταν άτομα με μακροχρόνια διδακτική εμπειρία. Κατά τη στιγμή των συνεντεύξεων, ο Τ1 είχε εμπειρία έξι χρόνων, Τ2 23 χρόνων, ο Τ3 τριών χρόνων και ο Τ4 είχε επτά χρόνια εμπειρίας. Ο Τ5 δεν έδωσε καμία πληροφορία σχετικά με το θέμα αυτό.

Ευρύ φάσμα εφαρμογών σε διάφορους τομείς της εκπαίδευσης ενηλίκων

Η Τ1 διευκρινίζει:

> “Διδάσκω στον τομέα της βασικής εκπαίδευσης ενηλίκων στο das kollektiv, έναν οργανισμό που εργάζεται με μετανάστριες στην Αυστρία. Από το 2016 διδάσκω μαθήματα βασικού επιπέδου γερμανικής και αγγλικής γλώσσας, συμπεριλαμβανομένων προγραμμάτων αλφαβητισμού στα γερμανικά, και αρχαρίων και μεσαίων επιπέδων τόσο στα γερμανικά όσο και στα αγγλικά”

:

Ο Τ2 δηλώνει: "Διδάσκω νεοελληνική γλώσσα και λογοτεχνία έχοντας 23 χρόνια εμπειρίας στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και δύο χρόνια εμπειρίας στην εκπαίδευση ενηλίκων".

Ο Τ3 δηλώνει ότι συνεργάζεται με: ‘’Εκπαιδευόμενους που μαθαίνουν την ελληνική γλώσσα, οι οποίοι έχουν μεταναστευτικό υπόβαθρο. Σε αρχάριο επίπεδο. Έχω εμπειρία τριών ετών".

Η Τ4 εργάζεται στον τομέα της γερμανικής γλώσσας ως πρώτης γλώσσας εκμάθησης και εν μέρει της γερμανικής ως δεύτερη γλώσσα εκμάθησης και "ως

Προέλευση φωτογραφία: Λευκωσία, Κύπρος

επί το πλείστον με άτομα που έχουν μητρική γλώσσα τα γερμανικά και, όπως λέμε, “βρίσκονται στο δρόμο προς το γραπτό λόγο". Ο Τ5 είναι κυρίως συντονιστής: "Είμαι ο ακαδημαϊκός συντονιστής του Ευρωπαϊκού Κέντρου Μάθησης και διδάσκω κυρίως αγγλικά".

5.3 Πώς θα περιγράφατε τις παιδαγωγικές προσεγγίσεις της ποίησης στο πλαίσιο της διδασκαλίας του μαθήματός σας

Ο προσεγγίσεις εμπλέκουν τους εκπαιδευόμενους και προωθούν την αυτοέκφραση και τη δημιουργικότητα.

Οι εκπαιδευτικοί που έδωσαν συνέντευξη διερεύνησαν τις παιδαγωγικές προσεγγίσεις για την ποίηση με πολύ διαφορετικούς τρόπους.

Ο Τ3 αναφέρεται σε συγκεκριμένες μεθοδολογικές προσεγγίσεις που αναπτύχθηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος και οι οποίες διαμόρφωσαν τα παιδαγωγικά δρώμενα: «Δεν έχω μια συγκεκριμένη ιδέα για το τι θα ήταν μια παιδαγωγική προσέγγιση βασισμένη στην ποίηση, αλλά χρησιμοποιώ συγκεκριμένα εργαλεία και μεθόδους που είναι κοντά στη γενική αντίληψη για την παιδαγωγική που βασίζεται στην ποίηση».

Ο Τ2 θεωρεί σημαντικό να μπορεί να πραγματοποιήσει περαιτέρω παιδαγωγικούς στόχους με τη βοήθεια παιδαγωγικών προσεγγίσεων που βασίζονται στην ποίηση:

> “Αν και η ποίηση έχει εξεταστεί με κανόνες γραμματικής στην παραδοσιακή εκπαίδευση, στο σχολείο μας, σχολείο ενηλίκων, υλοποιούμε μαθήματα ποίησης με δύο στόχους. Ο πρώτος στόχος μας είναι να χρησιμοποιήσουμε αυτό το μάθημα για την ανάπτυξη επικοινωνιακών σκοπών, καθώς οι εκπαιδευόμενοί μας προέρχονται από περιθωριοποιημένα κοινωνικά περιβάλλοντα με περιορισμένες επικοινωνιακές δεξιότητες. Και ο δεύτερος στόχος μας είναι να τους βοηθήσουμε να εξωτερικεύσουν τα συναισθήματα και τις σκέψεις τους, προκειμένου να φτάσουν στη συναισθηματική ωριμότητα.”

Η Τ4 τονίζει ότι στο πλαίσιο της εμπειρίας της, οι παιδαγωγικές προσεγγίσεις που βασίζονται στην ποίηση τυγχάνουν μεγαλύτερης αποδοχής από άλλες πιο λειτουργικές προσεγγίσεις:

> “Μου αρέσει πολύ να φέρνω τους ανθρώπους πιο κοντά στη συγγραφή λογοτεχνίας και ποίησης....Θεωρώ επίσης ότι λαμβάνει μεγάλη αποδοχή... Γι' αυτό είμαι τόσο ενθουσιασμένη αυτή τη στιγμή, επειδή σε δύο μαθήματα συγκεκριμένα παρατηρώ ότι οι θεωρητικές και επαγγελματικές πτυχές δεν λειτουργούν τόσο καλά ". Ειδικά για την πρώτη γλώσσα, το γεγονός ότι το σχολείο επανέρχεται ως ιδέα στο μυαλό αποτελεί εμπόδιο. Και αυτό εδώ είναι κάτι εντελώς διαφορετικό και ξυπνάει τη δημιουργικότητα. Και συμμετέχουν πολύ περισσότερο. Αισθάνονται ότι εμπλέκονται περισσότερο και είναι περισσότερο δικό τους αυτό που κάνουν.”

Οι παρατηρήσεις της Τ4 συμφωνούν με τον Wintzen (2021, σ. 19, μετάφραση ΚΕΒ RLP), ο οποίος επισημαίνει ότι ένα τέτοιο άνοιγμα σε δημιουργικές μεθόδους:

> απαιτεί θάρρος από τους ανθρώπους που προσεγγίζουν τον γραπτό λόγο και ομοίως από τους ανθρώπους που τους συνοδεύουν. Η λειτουργία της γραφής σχετίζεται γενικά με την οικονομική χρησιμότητα των δεξιοτήτων γραφής. Οι άνθρωποι που κατέχουν τη γραφή καθορίζουν τη χρήση της στην κοινωνία.

Υποστηρίζεται η αυτοδιάθεση στις εκπαιδευτικές διαδικασίες και η κριτική σκέψη

Οι παιδαγωγικές προσεγγιίσεις που βασίζονται στην ποίηση αναδεικνύουν τη συζήτηση σχετικά με την οικονομική ιδιοποίηση της εκπαίδευσης ενηλίκων, "η οποία υπονομεύει το δικαίωμα των ανθρώπων σε αυτοκαθοριζόμενες εκπαιδευτικές διαδικασίες" (Menke και Waldmann, 2014, σ. 21, μετάφραση KEB RLP) και, ως εκ τούτου, συνδέεται συγχρόνως με τις μετασχηματιστικές κριτικές και ανδραγωγικές προοπτικές.

Η T1 τοποθετεί ρητά τις εκπαιδευτικές προσεγγίσεις που βασίζονται στην ποίηση σε αυτό το πλαίσιο, όταν τονίζει:

> Ακολουθώντας την προοπτική της κριτικής παιδαγωγικής, πρέπει να φέρουμε περιεχόμενα και υλικά που αυξάνουν την κριτική συνείδηση της ομάδας. Η παιδαγωγική προσέγγιση της ποίησης είναι ένα σπουδαίο εργαλείο για να κατανοήσουμε ότι μια λέξη είναι κάτι περισσότερο από μερικά γράμματα μαζί, κάτι περισσότερο από έναν ορισμό σε ένα λεξικό. [Όπως] είπε ο Paulo Freire: "Η ανάγνωση της λέξης συνεπάγεται συνεχή ανάγνωση του κόσμου". Για να κατανοήσουμε πλήρως ένα ποίημα, είναι απαραίτητο να κατανοήσουμε το νόημα των λέξεων και τη γραμματική δομή, αλλά και το πλαίσιο στο οποίο γράφτηκε και το κίνητρο του συγγραφέα. Και για να απολαύσουμε πλήρως ένα ποίημα, πρέπει να το νιώσουμε. Θα πρέπει να μας προκαλεί κάποιου είδους αντίδραση. Παρομοίως, η κριτική εκπαίδευση φιλοδοξεί να μην διδάσκει απλώς το περιεχόμενο, αλλά να προκαλεί κάτι στους συμμετέχοντες, όπως να αμφισβητεί την πραγματικότητά τους ή να αφυπνίζει νέες διαστάσεις στη ζωή τους.

Υποστηρίζονται οι διαδικασίες κατανόησης του κόσμου

Οι εκπαιδευτικοί που πήραν συνέντευξη εδώ αναφέρονται ρητά στη δυνατότητα κατανόησης του κόσμου, η οποία, σύμφωνα με τον Freire (1970), μπορεί να προκύψει μέσω του γραμματισμού. Αυτό συνδέεται στενά με τη βασική παραδοχή του Freire ότι οι άνθρωποι έχουν την ικανότητα να αναγνωρίζουν τον εαυτό τους και επίσης να κατανοούν τον εαυτό τους ως δρώντα υποκείμενα με δυνατότητα αλλαγής (Freire, 1970, 1985). Η παιδαγωγική με βάση την ποίηση γίνεται εδώ αντιληπτή ως διαδικασία ενδυνάμωσης.

Ταυτόχρονα, η T1 τονίζει την ιδιαίτερη σημασία της αντίληψης, του αναστοχασμού ή της ενεργοποίησης των συναισθημάτων στο ανδραγωγικό πλαίσιο (Dirkx, 1998, 2001, 2006, 2008- Wintzen, 2021- Vanderheiden, 2021).

Αυτό περιγράφεται παρομοίως από τον T5:

> Η ποίηση μπορεί να βοηθήσει τους ανθρώπους να συνδεθούν με τη γλώσσα- μπορεί να είναι μια εξαιρετική μέθοδος για τους νέους εκπαιδευόμενους που τους επιτρέπει να είναι δημιουργικοί και [προσφέρει] το χώρο για να γράψουν για εμπειρίες και συναισθήματα, ενώ παράλληλα μαθαίνουν απτές δεξιότητες.

5.4 Σε ποιο πλαίσιο, σε ποια μέρη και σε ποιο βαθμό χρησιμοποιείτε ήδη αυτές τις προσεγγίσεις;

Υπάρχει ένα ευρύ φάσμα συγκεκριμένου πλαισίου μαθημάτων στα οποία οι εταίροι του έργου εφαρμόζουν τις παιδαγωγικές προσεγγίσεις που βασίζονται στην ποίηση. Αυτό αντιστοιχεί στην πρόθεση της εφαρμογής, η οποία δεν είναι μόνο να δοκιμάσει διαφορετικές μεθοδολογικές προσεγγίσεις, αλλά και να απευθυνθεί και να προσεγγίσει όσο το δυνατόν μεγαλύτερη ποικιλία εκπαιδευομένων.

Απευθύνεται σε ένα ευρύ φάσμα εκπαιδευομένων

Ο Τ3, για παράδειγμα, ενσωματώνει τις προσεγγίσεις στα εβδομαδιαία διαδικτυακά γλωσσικά του μαθήματα "στα εβδομαδιαία γλωσσικά μου μαθήματα, στο διαδίκτυο".

Η Τ1 το χρησιμοποιεί με διάφορους τρόπους, ένας από τους οποίους είναι για να παρακινήσει τη μαθησιακή διαδικασία: "Τις περισσότερες φορές επιλέγω ένα λυρικό κείμενο ως αφετηρία για να αναπτύξω μια διδακτική ακολουθία". Χρησιμοποιεί επίσης την προσέγγιση αυτή για να σχεδιάσει μια ολόκληρη σειρά μαθημάτων με βάση ένα ποίημα: "Έχω επίσης διδακτική εμπειρία, όπου ένα μόνο ποίημα χρησιμοποιήθηκε σε ένα ολόκληρο μάθημα".

Ο Τ2, από την άλλη πλευρά, καθιστά σαφές ότι η συμμετοχή στο έργο POETA επέτρεψε την εφαρμογή ενός άλλου παιδαγωγικού σχεδίου ποίησης στο σχολείο:

> “Το πρόγραμμα σπουδών του σχολείου ενηλίκων μας περιλαμβάνει ένα τυπικό τρίωρο έργο ανά εβδομάδα αφιερωμένο σε έναν συγκεκριμένο θέμα. Από το 2021 έχουμε ένα ειδικό σχέδιο δράσης αφιερωμένο στην ποίηση ως αποτέλεσμα του έργου POETA Erasmus+. Έτσι, οι ενήλικες εκπαιδευόμενοί μας έρχονται σε επαφή με την ελληνική και ευρωπαϊκή ποίηση μέσω της διδασκαλίας, της απαγγελίας, του τραγουδιού και της ζωγραφικής για τρεις ώρες εβδομαδιαίως.”

Οι προσεγγίσεις δημιουργούν έναν αντίκτυπο

Ευτυχώς, το έργο μπόρεσε επίσης να εκκινήσει πρωτοβουλίες πέρα από αυτό για την αντιμετώπιση της ποίησης στο εκπαιδευτικό ίδρυμα.

Ο Τ2 εξηγεί ότι:

> “Πέρα από αυτό το έργο χρησιμοποιούμε την ποίηση σε κάθε δραστηριότητα της σχολικής μας ζωής. Είχαμε οργανώσει μια ειδική βραδιά ποίησης την Παγκόσμια Ημέρα Ποίησης στις 21 Μαρτίου 2022, όπου συμμετείχαν πολλοί εκπαιδευόμενοι όλων των βαθμίδων απαγγέλλοντας δικά τους ποιήματα, τραγουδώντας και ζωγραφίζοντας ποιήματα διάσημων Ελλήνων ποιητών. Κατά τη διάρκεια των δραστηριοτήτων του εθνικού εορτασμού, η ποίηση είναι το κύριο εργαλείο για την έκφραση των ιδεών των προσπαθειών του έθνους μας για ανεξαρτησία και ελευθερία. Οι χώροι διεξαγωγής είναι οι σχολικές τάξεις, η αίθουσα δραστηριοτήτων του σχολείου και το εργαστήριο πληροφορικής, καθώς και οι χώροι ιστορικών μνημείων. Στο παραδοσιακό ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, όπως και στα ελληνικά Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας, η ποίηση αποτελεί ένα εκτεταμένο μέρος των προσφερόμενων φιλολογικών σπουδών. Οι εκπαιδευόμενοι εξοικειώνονται με Έλληνες αλλά και ξένους ποιητές παλαιοτέρων και νεοτέρων χρόνων, αν και μερικές φορές η προσέγγιση είναι περισσότερο γραμματική. Έτσι, στο δικό μας σχολείο ενηλίκων εστιάζουμε σε πιο συναισθηματικές προσεγγίσεις”

Ταυτόχρονα, το έργο φαίνεται να επιτυγχάνει να διεγείρει και να εμπνέει άλλες παιδαγωγικές ρυθμίσεις στα ιδρύματα. Για παράδειγμα, ο Τ5 αναφέρει

> “Χρησιμοποιούμε αυτές τις προσεγγίσεις με νεότερους και μεγαλύτερους εκπαιδευόμενους στο πλαίσιο της τάξης. Όταν εκπαιδεύουμε τους εκπαιδευτικούς μας, τους ενθαρρύνουμε να χρησιμοποιούν τις ποιητικές προσεγγίσεις σε όλες τις τάξεις, ανεξάρτητα από τους στόχους. Μπορεί να είναι ένα χρήσιμο εργαλείο για την ενθάρρυνση της δημιουργικότητας.”

Αξίζει να σημειωθεί ότι ο Τ5 επισημαίνει την ιδιαίτερη σημασία της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών, η οποία επιτεύχθηκε και σε αυτό το έργο μέσω του MOOC που δημιουργήθηκε.*1

Προέλευση φωτογραφίας Λευκωσία Κύπρος

1:Σύνδεσμος στο MOOC: https://www.poeta-mooc.com/login/index.php

5.5 Ποια είδη κειμένων (επίσης από τα πολιτισμικά πλαίσια των εκπαιδευομένων σας) έχετε χρησιμοποιήσει ή θα μπορούσατε να φανταστείτε ότι θα χρησιμοποιούσατε στο μάθημά σας;

Οι προσεγγίσεις είναι πολυδιάστατες

Η Τ1 έλαβε υπόψη της κυρίως την ποίηση στην επιλογή των κειμένων που χρησιμοποίησε, τα οποία

> προέρχονται από συγγραφείς που πραγματεύονται θέματα σχετικά με τη μετανάστευση και τις διακρίσεις με βάση τις προσωπικές τους εμπειρίες. Ορισμένες από αυτές τις εμπειρίες είναι πολύ κοντά στο σημερινό πλαίσιο των συμμετεχόντων ως μεταναστριών στην Αυστρία.

Συγκεκριμένα χρησιμοποιεί Αγγλικά και Γερμανικά κείμενα..Ο Τ3 καταφεύγει επίσης σε αγγλικά κείμενα, τα οποία αξιοποιεί ως "ενδιάμεση γλώσσα". Διαπιστώνει ότι η εργασία έχει ιδιαίτερη επιτυχία με

> χαϊκού, γραμμένα ή μεταφρασμένα στα ελληνικά. Σύντομα ποιήματα με ομοιοκαταληξία ή χρησιμοποιούν την επανάληψη φράσεων και λέξεων. Συνήθως τα διαβάζω δυνατά και οι εκπαιδευόμενοι ακολουθούν. Μια καλή άσκηση είναι να παραλείπω φράσεις ή λέξεις από τους στίχους και να ζητώ από τους εκπαιδευόμενους να συμπληρώσουν τα κενά

Ο Τ2 έχει ιδιαίτερα θετικές εμπειρίες με την ποίηση slam, καθώς αυτό το είδος επιτρέπει, για παράδειγμα, μια σημαντική αποτίμηση της πρώτης γλώσσας εκτός από την ελεύθερη μορφή της: "Όσοι [εκπαιδευόμενοι] ενδιαφέρονται θα γράψουν slam ποιήματα στη μητρική τους γλώσσα και στο τέλος του εξαμήνου θα τα έχουμε μεταφράσει εν μέρει ή πλήρως στα ελληνικά".

Ο Τ3 καλύπτει επίσης ένα ευρύ φάσμα όσον αφορά στα είδη κειμένων που χρησιμοποιούνται στο εκπαιδευτικό πλαίσιο: "Εκτός από ποιήματα, χρησιμοποιήσαμε επίσης άρθρα εφημερίδων, περιλήψεις "μεγάλων έργων" της λογοτεχνίας, αλλά και μαρτυρίες από την οργάνωση MSF (Γιατροί Χωρίς Σύνορα)".

Η Τ4 χρησιμοποιεί ποικιλία κειμενικών ειδών: "Συμμετείχαμε σε διαγωνισμό συγγραφής ως ομάδα. Με θέμα τον πόλεμο και την ειρήνη. Έτσι, στη συνέχεια δημιουργήθηκαν δύο κείμενα με θέμα τον πόλεμο και την ειρήνη για έναν διαγωνισμό συγγραφής". Οι εκπαιδευόμενοι ενισχύθηκαν και ενδυναμώθηκαν από αυτή την εμπειρία, αναφέρει η εκπαιδευτικός. Αυτές οι επιρροές από τη εξερεύνηση των προσεγγίσεων είναι ιδιαίτερα ορατές σε αυτό το ηλεκτρονικό βιβλίο, καθώς και στο MOOC.

Ο Τ5 επισημαίνει τη συμμετοχή των συμμετεχόντων στην επιλογή ποιητικών κειμένων ως ιδιαίτερα ικανοποιητική:

> “Χρησιμοποιούμε πολλά τραγούδια με τη μορφή ποίησης και πάντα εμπλέκουμε τις προτιμήσεις των συμμετεχόντων, καθώς πιστεύουμε ότι η επιλογή του ποιήματος από αυτούς θα επιτρέψει την εξατομίκευση και την καλύτερη συμμετοχή των εκπαιδευομένων.”

5.6 Ποιες συγκεκριμένες εμπειρίες είχατε;

Στο πλαίσιο του προγράμματος, οι προσεγγίσεις που βασίζονται στην ποίηση χρησιμοποιήθηκαν και βιώθηκαν με πολύ διαφορετικούς τρόπους: Από τη μία πλευρά, χρησίμευσαν ως αφετηρία σε ποικίλες ανδραγωγικές μαθησιακές διαδικασίες.

Οι παιδαγωγικές προσεγγίσεις που βασίζονται στην ποίηση δίνουν το έναυσμα για ποικίλες ανδραγωγικές μαθησιακές διαδικασίες

Οι Τ1 και Τ5 αναφέρονται στις ποικίλες μαθησιακές διαδικασίες που μπορεί να προκύψουν ως αποτέλεσμα της εργασίας με παιδαγωγικές προσεγγίσεις βασισμένες στην ποίηση.
Η Τ1 αναφέρει: "Χρησιμοποιώ αυτές τις προσεγγίσεις σε δύο μορφές. Κυρίως επιλέγω ένα λυρικό κείμενο ως αφετηρία για να αναπτύξω μια διδακτική ακολουθία".
Ο Τ3 κάνει τις ακόλουθες παρατηρήσεις:

> “Φαίνεται μάλλον ασυνήθιστο στους εκπαιδευόμενους, καθώς είναι συνηθισμένοι σε άλλες προσεγγίσεις στη μάθηση, ιδίως στα μαθήματα της εκμάθησης γλώσσας, αλλά η συμμετοχή που είχαμε μέχρι τώρα είναι θετική. ...Ορισμένες ασκήσεις λειτουργούν και για σπάσιμο πάγου. Για παράδειγμα, μπορείτε να δώσετε στους εκπαιδευόμενους ορισμένες λέξεις και να δημιουργήσουν μαζί μικρά ποιήματα ή ένα χαϊκού χρησιμοποιώντας αυτές τις λέξεις. Μπορείτε να δείξετε ένα σχετικό βίντεο πριν αρχίσετε να εργάζεστε σε ομάδες ή ατομικά, να επιλέξετε ένα συγκεκριμένο θέμα ή να τους αφήσετε να αυτοσχεδιάσουν. Η μουσική δίνει επίσης έμπνευση στην ομάδα”

Οι προσεγγίσεις βελτιώνουν την πρόσβαση στον γραπτό λόγο, τον προσανατολισμό στον κόσμο της ζωής και τις καθημερινές δεξιότητες αντιμετώπισης

Ταυτόχρονα, το πρόγραμμα προσφέρεται ως εισαγωγή στη γλωσσική επεξεργασία σε επίπεδο λεξιλογίου ή γραμματικής, όπως επισημαίνει ο Τ3: "Δεύτερον, χρησιμοποίησαν τα ποιήματα για να εξασκηθούν σε ασκήσεις λεξιλογίου".

Η Τ1 παραθέτει έναν κατάλογο ασκήσεων:

- Γερμανική γραμματική: δευτερεύουσα πρόταση, ρήματα με αιτιατική και δοτική.
- Ασκήσεις ακρόασης, λεξιλόγιο και περιεχόμενο γραμματικής.
- Γράψτε για μια ιδανική ημέρα, ακολουθώντας τη δομή και τα χαρακτηριστικά του τραγουδιού για να δημιουργήσετε μικρά ποιήματα.
- Πρωτογενής εισροή για προβληματισμό σχετικά με τη χρήση της γερμανικής γλώσσας και άλλων γλωσσών στην προσωπική ζωή των συμμετεχόντων.
- Εργασία με σύνθετες λέξεις, ασκήσεις λεξιλογίου.
- Γραμματική: μελλοντικός χρόνος, δευτερεύουσα πρόταση.

Διευκολύνεται η πλαισίωση με την έννοια της κατανόησης και του χειρισμού του κόσμου, για παράδειγμα, με την έννοια του προσανατολισμού στον κόσμο της ζωής, της ενίσχυσης των καθημερινών δεξιοτήτων αντιμετώπισης ή και της ταξινόμησης ενός ποιητικού κειμένου σε μια μεγάλη ποικιλία διαφορετικών πλαισίων.

Οι προσεγγίσεις προτρέπουν τον αυτοαναστοχασμό και την ατομική ολιστική ανάπτυξη

Με τη βοήθεια των παιδαγωγικών προσεγγίσεων που βασίζονται στην ποίηση, οι συμμετέχοντες είχαν τη δυνατότητα να προβληματιστούν σχετικά με τις δικές τους εμπειρίες, επιθυμίες, συναισθήματα, ανάγκες και όνειρα και να τα αναπτύξουν περαιτέρω. Για παράδειγμα, η Τ1 δηλώνει:

> “Αγαπητέ συντάκτη" από τον Adrian Piper. Η ιδέα προέρχεται από τον κατάλογο του προγράμματος "Das Leben hat Gewicht" (Σημασία έχει η ζωή):
> ○ Πρωτογενής εισροή για προβληματισμό σχετικά με την 8η Μαρτίου, Παγκόσμια Ημέρα της Γυναίκας. Ενδιαφέρον και για άλλα θέματα, όπως η ταυτότητα και οι προκαταλήψεις.
> ○ Ανάγνωση, κατανόηση και συζήτηση σχετικά με το νόημα, τα κίνητρα και τους στόχους του συγγραφέα. Σύντομη παρουσίαση του συγγραφέα.
> "grenzenlos und unverschämt - ein gedicht gegen die deutsche scheinheit" (στα αγγλικά: Boundless and unashamed - ένα ποίημα κατά της γερμανικής αλαζονείας" σε μετάφραση KEB RLP) του May Ayim:
> ○ Αρχική εισήγηση όσον αφορά στην αντιμετώπιση θεμάτων που σχετίζονται με την ταυτότητα, τη μετανάστευση, τις διακρίσεις.”

Ο Τ3 επισημαίνει το βαθμό στον οποίο οι προσεγγίσεις μπορούν να βοηθήσουν τους εκπαιδευομενους να παρατηρήσουν, να προβληματιστούν και να εκφράσουν τα συναισθήματά τους: "Παρόλο που οι εκπαιδευτικοί φοβήθηκαν λίγο τις αντιδράσεις των εκπαιδευόμενων στην αρχή, οι εκπαιδευόμενοί μας χρησιμοποίησαν τα ποιήματα για να εξωτερικεύσουν τα δικά τους συναισθήματα σχετικά με παρόμοια γεγονότα στη ζωή τους".

Οι παιδαγωγικές προσεγγίσεις που βασίζονται στην ποίηση υποστηρίζουν την αυτοέκφραση, την προσωπική ενδυνάμωση και την αυτοπραγμάτωση

Οι εκπαιδευτικοί αναφέρουν ότι οι προσεγγίσεις αυτές επέτρεψαν στους συμμετέχοντες να αυτοεκφραστούν, να αυτοπραγματωθούν και να βιώσουν την αυτοενδυνάμωση, για παράδειγμα, δημιουργώντας τα δικά τους κείμενα.
Η Τ1 προσφέρει γραπτές ευκαιρίες για την παραγωγή κειμένων: "Πάρτε τη δομή της επιστολής ως βάση αναφοράς για να εκφράσετε τα συναισθήματα και τα αιτήματα των συμμετεχόντων με βάση τις εμπειρίες τους από διακρίσεις". Μια άλλη από τις προτάσεις της Τ1: ΄΄Αναλύστε τα χαρακτηριστικά του ποιήματος (για παράδειγμα, τη χρήση κεφαλαίων και μικρών γραμμάτων για υφολογικούς σκοπούς) και εφαρμόστε μερικά από αυτά σε ένα ποίημα".
Ο Τ2 περιγράφει τις εμπειρίες όσον αφορά στην αυτοέκφραση και στην προσωπική ενδυνάμωση των εκπαιδευομένων:

> “Και τελικά έφτασαν σε ένα προχωρημένο σημείο να γράφουν τα δικά τους ποιήματα και να εκφράζουν συναισθήματα, όνειρα και ανησυχίες για το μέλλον τους. Συνέθεσαν ακόμη και ποίηση slam, ποίηση χαϊκού, ποίηση limerick, ποίηση διαγραφής, κενή ποίηση, ποίηση dada, μαντινάδες.”

Ο Τ5 τονίζει τη χαρά που μπορεί να προσφέρει στους συμμετέχοντες η παιδαγωγική με βάση την ποίηση:

> “Έχουμε χρησιμοποιήσει αυτές τις προσεγγίσεις πολλές φορές, αλλά δύο διαφορετικές, πρόσφατες περιπτώσεις επιβεβαιώνουν ότι αυτές οι προσεγγίσεις είναι υπέροχες. Οι εκπαιδευόμενοι είναι πολύ δεκτικοί και απολαμβάνουν αυτό το εργαλείο ως έναν διαφορετικό τρόπο προσέγγισης της μάθησης.”

Η ενεργοποίηση και η συμμετοχή οδηγούν σε αυξημένα κίνητρα και προσοχή

Σύμφωνα με τον Witt (2022), όταν οι εκπαιδευόμενοι ενθαρρύνονται να συμμετέχουν ενεργά στη δική τους μαθησιακή διαδικασία, μπορεί να υποτεθεί ότι αυτό οδηγεί σε πιο σταθερά μαθησιακά αποτελέσματα μέσω των αυξημένων κινήτρων και της αυξημένης προσοχής. Επιπλέον, τα θετικά συναισθήματα και η χαρά της μάθησης ευνοούν περισσότερο τις μαθησιακές διαδικασίες.

Προέλευση της φωτογραφίας: Καλαμάτα, Ελλάδα

5.7 Πώς αντέδρασαν οι συμμετέχοντες στις προσεγγίσεις που βασίζονται στην ποίηση; Υπήρξαν αλλαγές κατά τη διάρκεια του μαθήματος;

Μερικοί άνθρωποι βρίσκουν την ενασχόληση με την ποίηση δύσκολη και αισθάνονται ανασφαλείς. Οι εκπαιδευόμενοι δεν μπορούν να εκτιμήσουν πώς το έργο POETA ασχολείται με την ποίηση. Αυτό εκφράζεται από την T1:

> “Σε μια περίπτωση, ένας συμμετέχων ήταν επιφυλακτικός να γράψει ένα ποίημα. Θεωρούσε την ποίηση μια πολύ δύσκολη μορφή τέχνης, βασισμένη στη λογοτεχνική παράδοση από την πρώτη του γλώσσα και τα παραδείγματα που γνώριζε, κυρίως με επικά θέματα και πολύπλοκο ρυθμό”

Αυτή η εμπειρία επιβεβαιώνεται από τον T2: "Στην αρχή οι συμμετέχοντες δεν ήταν ευχαριστημένοι με την ιδέα να λάβουν μέρος σε μια ομάδα ποίησης, πιθανώς, επειδή είχαν κακές εμπειρίες από το σχολείο”

Η παιδαγωγική που βασίζεται στην ποίηση στο πλαίσιο αυτού του έργου προσφέρει κάτι διαφορετικό. Όπως περιγράφεται από τον Wintzen (2021a, σ. 6, μετάφραση KEB RLP),

> “Στη συνάντηση με τα λόγια των ποιητών, τέτοιες εμπειρίες λαμβάνουν χώρα με έναν ιδιαίτερο τρόπο. Το ποίημα συμπιέζει τα συναισθήματα, προσφέρει τον εαυτό του να χρησιμοποιηθεί. Σε πολλές περιπτώσεις, οι άνθρωποι που έχουν ξεκινήσει τον δρόμο της συγγραφής ως ενήλικες παρατηρούν ότι οι λέξεις ενός συγκεκριμένου ποιήματος περιέχουν ακριβώς τα δικά τους συναισθήματα, που οι ίδιοι δεν θα μπορούσαν ποτέ να πουν με αυτόν τον τρόπο. Ο ποιητής «μέσα» τους δίνει αυτές τις λέξεις.”

Η συνεργασία και η πρωτοβουλία υποστηρίζονται ενεργά

Οι συνεντεύξεις με τους εκπαιδευτικούς αντικατοπτρίζουν ότι οι παιδαγωγικές προσεγγίσεις που βασίζονται στην ποίηση στο πλαίσιο αυτού του έργου μπορούν να ξεπεράσουν πιθανό σκεπτικισμό ή φόβο με διαφορετικούς τρόπους, όπως η εντατική δημιουργική εργασία σε ένα κείμενο σε ολόκληρο το μάθημα ή η συμπερίληψη της βιογραφίας του συγγραφέα. Η T1 σχολιάζει ως εξής:

> “Οι συμμετέχοντες αντέδρασαν σε όλες τις περιπτώσεις θετικά στην προσφορά. Αφού [το άτομο που πίστευε ότι η ποίηση ήταν μια πολύ δύσκολη μορφή τέχνης] δοκίμασε την προτεινόμενη δραστηριότητα, ... έμεινε ικανοποιημένο με τα αποτελέσματα. Η ομάδα, που δούλεψε με ένα ποίημα κατά τη διάρκεια του μαθήματος, ενδιαφέρθηκε ιδιαιτέρως κατά το τελευταίο μέρος, όταν έμαθε για τη βιογραφία του συγγραφέα και μπόρεσε να εντάξει το ποίημα στη βιογραφία”

Ο T2 αναφέρει παρόμοιες εμπειρίες:

> Σταδιακά, όταν πείστηκαν να αφήσουν στην άκρη τη λογική και να υιοθετήσουν την προσέγγιση της καρδιάς, έγιναν πιο ανοιχτοί στην ιδέα. Η ανησυχία τους παραμερίστηκε και τελικά ανέπτυξαν τις δικές τους τεχνικές έκφρασης συναισθημάτων και σκέψεων με πιο σουρεαλιστικό τρόπο. Έτσι το θέμα είχε μια απροσδόκητη επιτυχία.

Προφανώς, οι παιδαγωγικές προσεγγίσεις που βασίζονται στην ποίηση μπορούν να συμβάλουν στο να βιώνουν οι εκπαιδευόμενοι ότι «έχουν αντίκτυπο» (Petermandl, 2020, μετάφραση ΚΕΒ RLP). Η ετοιμότητα για δράση αναδύεται ως «η ικανότητα δράσης με πλήρη δέσμευση», ικανότητα συνεργασίας, αλλά και «οδήγησης», με την έννοια του να μπορείς να «δρας ενεργητικά» (Petermandl, 2020, σελ. 144, μετάφραση ΚΕΒ RLP). Ένα κλίμα χαράς στον πειραματισμό είναι κεντρικής σημασίας εδώ, «χωρίς να χρειάζεται να λογοδοτήσουμε γιατί; υποτίθεται ότι είναι καλό το όλο πράγμα» (Liessmann, 2017, σελ. 32, μετάφραση ΚΕΒ RLP).

Οι προσεγγίσεις είναι προσανατολισμένες στον διάλογο και τον προβληματισμό

Η προσέγγιση της παιδαγωγικής ποίησης συχνά γίνεται αντιληπτή αρχικά ως κάτι που μπορεί να απαιτεί αυξημένη προσπάθεια από τους εκπαιδευτικούς από τη μια πλευρά και ισχυρές ικανότητες αυτοστοχασμού από την άλλη.

Ο Τ3 εξηγεί:

> Υπάρχουν αλλαγές στα μαθήματα, ναι, πρέπει να ξοδέψετε χρόνο και προσπάθεια για την προετοιμασία των μαθημάτων, την εύρεση πόρων και την ενσωμάτωση των δραστηριοτήτων και οποιωνδήποτε ψηφιακών ή άλλων πόρων στις ενότητες μάθησης / διδασκαλίας με τρόπο που να υποστηρίζει συνολικά τους μαθησιακούς στόχους των μαθημάτων.

Οι δεξιότητες αυτοστοχασμού θεωρούνται κρίσιμες δεξιότητες στην εκπαίδευση ενηλίκων, ειδικά σε πλαίσια βασικής εκπαίδευσης. Οι Fritz και Ganglbauer (2021, σ. 23) προτείνουν ότι αυτό δύσκολα μπορεί να επιτευχθεί μέσω κοινών παραδοσιακών μορφών μάθησης. Ο Jyri Manninen (όπως αναφέρεται στο Fritz and Ganglbauer, 2021, σελ. 6) υποθέτει ότι τα προγράμματα εκπαίδευσης ενηλίκων που επικεντρώνονται στην αλλαγή χρειάζονται άλλες, πιο διαλογικά προσανατολισμένες μορφές για την υποστήριξη των διαδικασιών κριτικού προβληματισμού. Ο στόχος είναι να καθοδηγηθούν οι άνθρωποι στο να συνειδητοποιήσουν τις στάσεις, τις πεποιθήσεις, τα πρότυπα αξιών και συμπεριφορές τους και να εντοπίσουν περισσότερες προοπτικές και επιλογές για δράση.

Αυτή η στροφή προς τις αλλαγμένες αντιλήψεις και προοπτικές επιβεβαιώνεται από τον Τ3: «Η ανατροφοδότηση είναι πάντα θετική, αν και στην αρχή φαίνεται περίεργη, καθώς οι άνθρωποι δεν είναι συνηθισμένοι σε εναλλακτικές διδακτικές προσεγγίσεις.”

Οι προσεγγίσεις συμβάλλουν στην ενδυνάμωση και την ανάληψη δράσης

Η Τ4 επισημαίνει ότι η χαλάρωση των ιεραρχικών θέσεων και η αντίστοιχη ενίσχυση της ενδυνάμωσης των εκπαιδευομένων μπορεί να προκύψει από τη χρήση των των παιδαγωγικών προσεγγίσεων που βασίζονται στην ποίηση

> Έτσι από την πλευρά μου, ίσως το μάθημα έχει γίνει περισσότερο μια συνεργασία. Έχω την εντύπωση ότι υπάρχει λιγότερη προσποίηση. Πρέπει πάντα να σκέφτεσαι κάτι που θα μπορούσε να γίνει την ημέρα, τι θεωρείς ως συγγραφική παρόρμηση; Τι κάνεις μεθοδικά; Σε αντίθεση με άλλες έννοιες, εσύ ως εκπαιδευτικός δεν διευκρινίζεις τίποτα εδώ. Έτσι, τα θέματα προκύπτουν λίγο πολύ σε συνεργασία με τους εκπαιδευόμενους. Επειδή αναλαμβάνετε ό,τι προκύπτει και ναι, θα μπορούσατε να το είχατε κάνει πριν, αλλά κατά κάποιο τρόπο δεν ήταν τόσο προφανές. Διαπιστώνω τώρα ότι ο ρόλος μου μειώνεται με την προεπιλογή και ότι όλα κυλούν, τα πάντα ρει.

Ο Τ5 τονίζει ότι οι παιδαγωγικές προσεγγίσεις της ποίησης μπορεί, επίσης, να είναι ασυνήθιστες, ίσως απαιτητικές, προκλητικές, για τους εκπαιδευόμενους στην αρχή: «[Όπως] αναφέρθηκε, οι συμμετέχοντες απολαμβάνουν πραγματικά να χρησιμοποιούν την ποίηση...Επιτρέπει, επίσης, περισσότερη συμμετοχή και δράση καθοδηγούμενη από τους εκπαιδευόμενους κατά τη μάθηση."

5.8. Ποιες επιδράσεις θα μπορούσατε να παρατηρήσετε κατά τη διάρκεια και μετά την παιδαγωγική ενότητα με βάση την ποίηση;

Οι ερωτηθέντες εκπαιδευτικοί επιβεβαίωσαν ομόφωνα τα ολιστικά θετικά αποτελέσματα των παιδαγωγικών προσεγγίσεων που βασίζονται στην ποίηση.

Οι προσεγγίσεις δημιουργούν πολλαπλές θετικές επιπτώσεις

Η Τ1 σχολιάζει:

> Έχω την αίσθηση ότι οι συμμετέχοντες συνήθως απολαμβάνουν να δουλεύουν με ποιήματα. Υπάρχει μια αίσθηση υπερηφάνειας για το ότι μπορείς να τα κατανοήσεις, να μάθεις από αυτά, να εμπνευστείς από αυτά και να γράψεις, κάτι που δεν είναι συνηθισμένο να παρατηρείς στην εργασία με τυπικά κείμενα εκμάθησης από βιβλία γλώσσας. Για το λόγο αυτό, αν η ομάδα κάνει κάποια παραγωγή κειμένου, συνήθως το πληκτρολογεί και το εκτυπώνει ή γράφουν τα κείμενά τους σε αφίσες και τα αναρτούν στην τάξη. Είναι ιδιαίτερα κείμενα, τόσο σε μορφή όσο και σε περιεχόμενο και αξίζουν να εκτεθούν. Γενικά, έχω επίσης την αίσθηση ότι τα λυρικά κείμενα είναι για πολλές γυναίκες μια πιο στενή μορφή λογοτεχνίας από άλλες μορφές. Η προφορική παράδοση από πολλές γλώσσες βασίζεται σε τραγούδια και παραμύθια. Πολλές γυναίκες γνωρίζουν αυτή την προφορική παράδοση, ακόμα κι αν δεν έχουν ή έχουν περιορισμένη επίσημη εκπαίδευση στη μητρική τους γλώσσα.

Εδώ, η Τ1 τονίζει ιδιαίτερα τη χαρά και την έμπνευση που προκύπτουν στις μαθησιακές διαδικασίες και που έχουν μια επίδραση προαγωγής της μάθησης (Brandmayer, 2016· Schüssler, 2021). Η εμπειρία αυτών των συναισθημάτων βοηθά επίσης στην κινητοποίηση των δυνάμεων της ζωής των ατόμων για να μάθουν να ξεπερνούν την αντίσταση, να εκφράζουν τον εαυτό τους στον κόσμο και να βιώνουν τον έπαινο και την αναγνώριση από τους άλλους, κάτι που ενισχύει την αυτοεκτίμησή τους (Schüssler, 2021). Σύμφωνα με τον Schüssler (2021, σελ. 20, μετάφραση ΚΕΒ RLP),

> η χαρά είναι επομένως στενά συνδεδεμένη με δύο βασικά στοιχεία: 1. τη δυνατότητα ελεύθερης αυτο-ανάπτυξης (αυτονομία) και την εμπειρία της ικανότητας (αυτο-αποτελεσματικότητα) και 2. τη δυνατότητα απήχησης (συναρπαστική, ενδιαφέρουσα, εκτιμητική σχέση) και κοινωνικό ανήκειν.

Οι ιδιαίτερες θετικές ιδιότητες των προσεγγίσεων επισημαίνονται επίσης από τον Τ5:

> Το κύριο αποτέλεσμα είναι η έκρηξη της δημιουργικότητας που δείχνει αμέσως πόσο αποτελεσματική είναι αυτή η μέθοδος. Οι συμμετέχοντες αισθάνονται ότι μπορούν να είναι «ανόητοι» ή να απολαμβάνουν τη διαδικασία της μάθησης χρησιμοποιώντας παιδαγωγικές προσεγγίσεις ποίησης ... ενήλικες, που ασχολούνται με θέματα κοινωνικής ένταξης, απολαμβάνουν πολύ τις προσεγγίσεις.

Ταυτόχρονα, οι εκπαιδευτικοί επισημαίνουν τη μεγάλη σημασία των προφορικών παραδόσεων σε σχέση με ποιητικά κείμενα, τα οποία είναι οικεία σε ανθρώπους από πολλούς πολιτισμούς και επομένως διευκολύνουν την πρόσβαση (βλ. Adra, 2004; Ahouli, 2006; Street et al., 2006)

Οι προσεγγίσεις περιλαμβάνουν συναισθήματα στις μαθησιακές διαδικασίες

Στην πορεία, ο εκπαιδευτικός Τ2 τόνισε την ιδιαίτερη αποτελεσματικότητα και βιωσιμότητα των προσεγγίσεων της παιδαγωγικής ποίησης:

> Κατά τη διάρκεια και μετά τις συναντήσεις του έργου, οι συμμετέχοντες σταμάτησαν να αντιμετωπίζουν την ποίηση ως κάτι απόμακρο, άγνωστο, παράξενο και ανεξήγητο. Συνειδητοποίησαν ότι η ποίηση δεν είναι ένα σχολικό μάθημα αλλά ένα είδος μουσικής της ψυχής και επίσης, κατάλαβαν ότι η ποίηση και η τέχνη είναι μέρος της ζωής μας.

Κάτι παρόμοιο περιγράφει και ο Τ3:

> Κατά τις ποιητικές παιδαγωγικές δραστηριότητες πρώτα παρατηρείς έκπληξη, μερικές φορές αδεξιότητα αλλά και περιέργεια και χαρά. Οι άνθρωποι συνηθίζουν να συνδέουν τις καλλιτεχνικές πρακτικές ή τη συναισθηματικότητα με άλλες προσπάθειες, όχι με τη μάθηση. Αυτό είναι λάθος, ωστόσο, τα οφέλη από τη χρήση της ποίησης είναι τεράστια, όταν πρόκειται για την απομνημόνευση λέξεων, την εκμάθηση μιας νέας γλώσσας. Η δημιουργία συσχετισμών μεταξύ λέξεων και εμπειριών / συναισθημάτων βοηθά πάντα να θυμάστε. Όταν οι άνθρωποι συνδέουν λέξεις με εμπειρίες και συναισθήματα για να δημιουργήσουν έργα τέχνης είναι κάτι αξιοσημείωτο.

Υπογραμμίζει, επίσης, την ιδιαίτερη συνάφεια του χιούμορ και της χαράς, τα οποία έχουν περιγραφεί με πολλούς τρόπους ως γαλουχητικά και ενοποιητικά και σε άλλα πλαίσια (Vanderheiden, 2021): Ο Τ3 επιβεβαιώνει ότι:

> φέρνει, επίσης, πολλά στην ατμόσφαιρα, την ατμόσφαιρα του μαθήματος. Παραμένει διασκεδαστικό και απολαυστικό. Οι άνθρωποι το περιμένουν περισσότερο, γιατί σε αυτές τις ρυθμίσεις δημιουργούνται και εδραιώνονται και καλλιεργούνται δεσμοί μεταξύ των μελών της ομάδας.

Οι προσεγγίσεις είναι προσανατολισμένες στα ενδιαφέροντα και τις ανάγκες των εκπαιδευόμενων

Η Τ4 εκφράζει τις παρατηρήσεις της:

> “Θα το περιέγραφα αυτό σαν να δίνει στους εκπαιδευόμενους ή στους ανθρώπους την ευκαιρία να συμμετάσχουν επίσης σε ποιήματα ή αποσπάσματα από ποιήματα, για να αποκτήσουν γνώση. Θεωρώ ότι αρέσει πολύ στους ανθρώπους. Τους αρέσει, επίσης, πολύ αυτή η γλώσσα, έχουν πολύ έντονο ενδιαφέρον για κείμενα που προσανατολίζονται στην παιδαγωγική ποίηση και θέλουν επίσης να εργαστούν προς αυτήν την κατεύθυνση οι ίδιοι σε σύγκριση με αρκετά κανονικές τυπικές προσφορές.”

Ο προσανατολισμός στα ενδιαφέροντα σύμφωνα με τις μαθησιακές ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των συμμετεχόντων θεωρείται πολύ κεντρικός παράγοντας επιτυχίας της κριτικής εκπαίδευσης ενηλίκων (Reheis, 2009). Σε αυτό το πλαίσιο, ο Kil (2020) επισημαίνει ότι στην εκπαίδευση ενηλίκων, οι αποφάσεις επιλογής που λαμβάνουν υπόψη τις προσδοκίες των ενηλίκων εκπαιδευόμενων, όπως κίνητρα, ενδιαφέροντα και βιογραφικά γεγονότα, είναι εξαιρετικά συναφείς και αποφασίζουν εάν οι ενήλικες αξιοποιούν τέτοιες ευκαιρίες μάθησης σε όλα. "Επιλέξτε ορισμένες δραστηριότητες, ασχοληθείτε ενεργά με το περιεχόμενο και προσπαθήστε, εξασκήστε ή ακόμα και συγκρατείστε νέες ικανότητες" (Kil, 2020, σελ. 101, μετάφραση ΚΕΒ RLP).

Προέλευση φωτογραφίας: Λίντζ, Αυστρία

5.9 Καταφέρατε να παρατηρήσετε μια αλλαγή από την πλευρά των εκπαιδευομένων σας στην εξερεύνηση των προσεγγίσεων του έργου ΡΟΕΤΑ ή κατά τη διάρκειά του;

Οι προηγούμενες εμπειρίες με παιδαγωγικές προσεγγίσεις βασισμένες στην ποίηση στη βασική εκπαίδευση ενηλίκων δείχνουν μια ποικιλία θετικών επιδράσεων. Για παράδειγμα, οι Adamczak και Wintzen (1993, σ. 41, μετάφραση KEB RLP) τονίζουν όχι μόνο την ευκαιρία να αποκτήσει κανείς νέες εμπειρίες με αυτόν τον τρόπο, αλλά και να αποκτήσει γνώσεις και ενορατικότητα για τον εαυτό του (σελ. 39) για να ξεπεράσει τις αρνητικές εμπειρίες, όπως ταπείνωση και τραύματα και βοήθεια στην ανάπτυξη μιας νέας εικόνας για τον εαυτό (σελ. 14, σελ. 24), στην αντιμετώπιση του τραύματος (σελ. 17, σ. 23) και στην επεξεργασία και μετατροπή συναισθημάτων γραπτώς, όπως ο φόβος, στην ελπίδα και στην ευτυχία (σελ. 47) ή στο θάρρος (σελ. 54, σ. 111). Με αυτόν τον τρόπο, καθίσταται δυνατό για τους ανθρώπους να ανακαλύψουν ποιητικά κείμενα ως προσωπική δύναμη και πηγή ενέργειας (Adamczak και Wintzen, 1993, σ. 19), δίνοντας στους εκπαιδευόμενους ένα μέσο για την εποικοδομητική αντιμετώπιση των κρίσιμων γεγονότων και των κρίσεων της ζωής (σελ. 96). Κατά την επικοινωνία, για παράδειγμα, δημιουργώντας τα δικά τους κείμενα, οι εκπαιδευόμενοι ανακαλύπτουν ποιοι είναι σε μια ποιητική έκφραση. Αυτό επιβεβαιώνεται από τον Τ3: "την περίπτωσή μας οι συμμετέχοντες μας δεν έχουν απλώς αναπαράγει λέξεις και φράσεις από τα ποιήματα. Προχώρησαν ακόμη περισσότερο, συνέθεσαν δικά τους ποιήματα και ποιητικά έργα."

Οι προσεγγίσεις υποστηρίζουν την αυτοεξερεύνηση, τον αυτοστοχασμό και την αυτοενδυνάμωση

Οι Adamczak και Wintzen (1993, σ. 40, μετάφραση KEB RLP) δείχνουν ότι σε περιβάλλοντα που βασίζονται στην ποίηση, οι άνθρωποι αναγνωρίζουν τον εαυτό τους σε λογοτεχνικά κείμενα και με τη βοήθεια αυτών των προσεγγίσεων, μπορούν να βρουν εργαλεία για αυτοεξερεύνηση (σελ. 106), αναστοχασμό και αυτοενδυνάμωση (σελ. 102, σελ. 109).

Αυτό αποτυπώνεται στις δηλώσεις της Τ1:

> “Βρίσκω ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα την παραγωγή κειμένου εμπνευσμένη από τα ποιήματα. Οι συμμετέχοντες που συνήθως παλεύουν με τη γραμματική και δυσκολεύονται να οργανώσουν τις ιδέες τους σε ένα κείμενο, είναι σε θέση να εκφράσουν προσωπικά και περίπλοκα συναισθήματα με δυνατό τρόπο, όταν κάνουν αναφορά σε ένα ποίημα που δούλεψαν κατά τη διάρκεια του μαθήματος. Στην περίπτωση που μια γραμματική δομή επαναλαμβάνεται για την κατασκευή ενός ποιήματος, διαπιστώνω ότι αυτή η δομή μαθαίνεται πιο γρήγορα και καλύτερα από τους συμμετέχοντες σε σχέση με άλλες δραστηριότητες. Και κάθε φορά που αυτή η δομή της γραμματικής αναθεωρείται ή εμφανίζεται στο μέλλον, το ποίημα και τα γραμματικά φαινόμενα συχνά ανακαλούνται μαζί από τους συμμετέχοντες. Πολλοί συμμετέχοντες που μαθαίνουν αγγλικά ταυτόχρονα με τα γερμανικά έχουν δυσκολίες με την αγγλική προφορά. Κατά τη διάρκεια της διδακτικής ακολουθίας με το ποίημα "Η Κοκκινοσκουφίτσα και ο Λύκος» του Ρόαλντ Νταλ, η ομάδα ενδιαφέρθηκε πολύ για τον ρυθμό και την προφορά".”

Ταυτόχρονα, καθίσταται δυνατή η «ανακούφιση στην αντιμετώπιση των αγχωτικών συναισθημάτων» (Adamczek and Wintzen, 1993, σ. 77, μετάφραση ΚΕΒ RLP) ή η χρήση μιας εναλλακτικής δημιουργικής απασχόλησης σε πολλαπλές αγχωτικές υποχρεώσεις (σελ. 96) «χωρίς να τρέχεις» (σελ. 109) και ταυτόχρονα να έχεις την ευκαιρία να «παίξεις» γνωστικά και συναισθηματικά μέσα από τις επιθυμητές αλλαγές της ζωής (σελ. 101).

Ο Τ3 παρατηρεί κάτι παρόμοιο:

> “Ναι, θεωρώ ότι αυτές οι δραστηριότητες είναι πάντα χρήσιμες για τους εκπαιδευόμενους να χαλαρώσουν, να αισθάνονται ασφαλείς και να εξερευνούν, να χρησιμοποιούν τη φαντασία τους, να απομνημονεύουν λέξεις και φράσεις και να εμπλουτίζουν το λεξιλόγιό τους. Είναι ένας καλός τρόπος για να κρατήσετε, επίσης, αφοσιωμένο το κοινό/τους εκπαιδευόμενους, καθώς είναι συνήθως δραστηριότητες που απασχολούν τόσο το μυαλό όσο και τα συναισθήματα, τη φαντασία και το σώμα, την τέχνη της αφήγησης, τη δημιουργία ιστοριών. Ταυτόχρονα, υπάρχουν ιδιαίτερες ευκαιρίες για ανταλλαγή και δημιουργία ομολόγων.”

Ο Τ5 συμφωνεί:

> “Ναι, όπως μόλις ανέφερα, οι εκπαιδευόμενοί μου απολαμβάνουν πολύ τις προσεγγίσεις και μπορώ να πω ότι αναπτύσσουν πολύ σημαντικές δεξιότητες, όταν τις χρησιμοποιούν. Για παράδειγμα, μπορώ να δω τους συμμετέχοντές μου να αναζητούν ευχάριστα λεξιλόγιο και διαφορετικούς τρόπους εξερεύνησης συναισθημάτων, τα οποία στη συνέχεια τους βοηθούν να αναπτύξουν γλωσσικές δεξιότητες”

Προέλευση φωτογραφίας: Καλαμάτα, Ελλάδα

5.10 Ποιοι πιστεύετε ότι είναι οι παράγοντες επιτυχίας των παιδαγωγικών προσεγγίσεων που βασίζονται στην ποίηση στο μάθημα;

Οι παιδαγωγικές προσεγγίσεις που βασίζονται στην ποίηση στο έργο POETA είναι μια προσέγγιση στη βασική εκπαίδευση ενηλίκων που δεν έχει ακόμη δοκιμαστεί, ούτε χρησιμοποιείται ευρέως, παρόλο που οι Adamczak και Wintzen (1993) την είχαν ήδη αναπτύξει και εφαρμόσει στη Γερμανία στα μέσα της δεκαετίας του 1980. Επί του παρόντος, πολλά προγράμματα βασικής εκπαίδευσης ενηλίκων χαρακτηρίζονται σε μεγάλο βαθμό από την πρακτική, καθημερινή τους χρησιμότητα –για παράδειγμα, στο επαγγελματικό πλαίσιο– ή από την παροχή πρόσβασης στη γραφή μέσω επιστολών. Ο προσανατολισμός προς τα «όμορφα» κείμενα, η δημιουργική εξέταση των ποιητικών κειμένων και οι προσεγγίσεις της γραφής μέσω της αντίληψης των λέξεων ως εικόνων είναι πράγματι σπάνιο. Ωστόσο, οι Adamczak και Wintzen (1993) και επίσης οι Große, Hirschbach, Salgado, Schoppe, Vanderheiden και Wintzen (2021) μπόρεσαν να δείξουν πόσες ολιστικές, βιώσιμες ευκαιρίες μάθησης και δυνατότητες ανάπτυξης έχουν προκύψει για τους ανθρώπους ως αποτέλεσμα αυτών των καινοτόμων προσεγγίσεων. Διάφορες πτυχές εντοπίστηκαν από τους εκπαιδευτικούς στο έργο POETA ως σημαντικές για την επιτυχία του.

Ο εκπαιδευτικός T2 αναφέρεται στη χρήση δημιουργικών προσεγγίσεων, όπως η μουσική:

> “Ο κύριος παράγοντας επιτυχίας στο έργο POETA του σχολείου ενηλίκων Καλαμάτας είναι ότι η ποίηση παρουσιάστηκε όχι μόνο σε γραπτή μορφή αλλά και μέσα από τραγούδια των οποίων οι στίχοι ανήκαν σε ποιήματα μεγάλων Ελλήνων ποιητών. Έτσι ακόμη και δύσκολα ποιήματα έγιναν δεκτά εύκολα καθώς οι συμμετέχοντες άκουγαν ωραία μουσική”

Μια άλλη εκπαιδευτικός η T1 τονίζει ότι η επιλογή κειμένου είναι ιδιαίτερα σημαντική:

> “Η επιλογή των κειμένων και των συγγραφέων είναι κρίσιμη. Είναι πολύ δύσκολο να βρεις λογοτεχνικά κείμενα που έχουν πραγματικά τη δυνατότητα να ανταποκρίνονται στα ενδιαφέροντα της ομάδας και που δεν είναι πολύ δύσκολα για τη μαθησιακή διαδικασία. Επιπλέον, αυτή η επιλογή γίνεται πάντα μόνο από τον εκπαιδευτικό, με βάση τα ποιήματα που γνωρίζει ή την έρευνα που μπορεί να κάνει. Είμαι βέβαιος ότι μια λανθασμένη επιλογή κειμένου θα μπορούσε να οδηγήσει τις προσεγγίσεις σε πλήρη αποτυχία”

Οι προσεγγίσεις ανοίγουν ποικίλα μονοπάτια μάθησης

Ταυτόχρονα, ωστόσο, είναι σημαντικό να επιλέγουμε μεθόδους που κάνουν χρήση διαφορετικών οδών μάθησης και ανοίγουν νέες προοπτικές. Η T3 συλλογίζεται μερικές από τις εμπειρίες της:

> “Παράγοντες επιτυχίας είναι η θετική ανατροφοδότηση από τους εκπαιδευόμενους και η επίτευξη των μαθησιακών στόχων, εάν παρακινούν τους εκπαιδευόμενους να διαβάσουν και να μάθουν περισσότερα, εάν τους βοηθά να χτίσουν λεξιλόγιο, να ανοιχτούν, να εκφραστούν και να είναι δημιουργικοί.”

Οι εκπαιδευτικοί επισημαίνουν ότι αυτές οι συγκεκριμένες προσεγγίσεις συνδέονται σίγουρα με κάποια πρόσθετη εννοιολογική, χρονική και μεθοδολογική προσπάθεια. Επίσης, φαίνεται να εξαρτάται από τη μεθοδολογική ικανότητα των εκπαιδευτικών και τη βαθύτερη κατανόηση των προσεγγίσεων. Η T1 σημειώνει: "Μια άλλη κρίσιμη πτυχή είναι η διδακτική υλοποίηση του ποιήματος. Κάθε ποίημα είναι διαφορετικό και κάθε υλοποίηση θέλει πολύ σχεδιασμό".

Ο εκτενής διάλογος εκπαιδευομένων και εκπαιδευτικών έχει αποδειχθεί σημαντικός, όπως και ο προσανατολισμός της δημιουργικότητας. Ο T5 προτείνει:

> “Νομίζω ότι οι κύριοι παράγοντες είναι το γεγονός ότι πρόκειται για μια συμμετοχική προσέγγιση, επομένως οι εκπαιδευόμενοι αναλαμβάνουν δράση και πρωτοβουλία. Επίσης, το γεγονός ότι είναι μια μέθοδος που βασίζεται στη δημιουργικότητα επιτρέπει σε όλους να ανοίξουν το μυαλό τους και να μειώσουν τις αναστολές τους”

Αυτό επιβεβαιώνεται, επίσης, από ερευνητικά αποτελέσματα που δείχνουν ότι οι δημιουργικές προσεγγίσεις στην εκπαίδευση ανοίγουν ελεύθερους χώρους σκέψης και δράσης, συμβάλλουν στην κατανόηση μεταξύ ανθρώπων και πολιτισμών και συμβάλλουν στην αντίληψη της ταυτότητας ως κατασκευασμένης και ικανής να αλλάξει ή να διαμορφωθεί. (Verein CONEDU, 2015).

Οι προσεγγίσεις διευρύνουν την ικανότητα δράσης

Η T4 διαπιστώνει ότι οι παιδαγωγικές προσεγγίσεις που βασίζονται στην ποίηση παρακινούν έντονα τους συμμετέχοντες, ενθαρρύνουν τις αυτοπρωτοβουλίες και

επίσης μειώνουν το φόβο τους να κάνουν λάθη. Τα παρακάτω αποσπάσματα προέρχονται από μια ενθουσιώδη αναφορά της T4 σχετικά με ένα σύνολο μαθημάτων που εξερευνούν τα θαύματα και τη φιλία:

> “Σχετικά με το θέμα των θαυμάτων, έχει γραφτεί έτσι. Δεν μπορείς να το φανταστείς. Σήμερα πάλι το ίδιο με τη φιλία. Αλλιώς έχεις πρόβλημα με κάποιον γράφοντας τρεις λέξεις. Και τώρα ξεφεύγουν εντελώς από τον εαυτό τους... Και αυτό που συνέβη, επίσης, ήταν ότι δεν ήταν μόνο λόγια. Εδώ, για παράδειγμα, ήταν"Τα θαύματα σε κάνουν δυνατό"... Έτσι, προτάσεις τριών λέξεων ή "θαυματουργό τέλος πολέμου", προτάσεις δύο λέξεων ... Σε κάθε περίπτωση, γράφονται πραγματικές λίστες ... Υπάρχουν σαράντα λέξεις περίπου, εδώ, και μετά απομονώνονται, μπορούν δύσκολα να σταματήσουν. Σήμερα σχετικά με το θέμα της φιλίας, στην πραγματικότητα δόθηκαν μόνο τα γράμματα. Άρα μια λέξη με το Φ, μια λέξη με το Ι... . Είναι για ανθρώπους που ασχολούνται με το γράψιμο... Οι άνθρωποι τότε τολμούν να το κάνουν αυτό και τολμήστε να γράψετε.”

Από αυτή την άποψη, αυτές οι προσεγγίσεις φαίνεται όντως να συμβάλλουν σημαντικά στην αυτοενδυνάμωση των συμμετεχόντων και στη διεύρυνση της ικανότητάς τους να ενεργούν.

5.11. Ποιες θα μπορούσαν να είναι εμπλουτιστικές οι πτυχές αυτών των παιδαγωγικών προσεγγίσεων που βασίζονται στην ποίηση, πέρα από τις παραδοσιακές διδακτικές μεθόδους διδασκαλίας;

Η εργασία ή η ενασχόληση με ποιητικά κείμενα συχνά περιορίζεται στην ανάλυση και την ερμηνεία των κειμένων. Από την άλλη πλευρά, η παιδαγωγική της ποίησης συχνά επικεντρώνεται στη χρήση της δημιουργικής γραφής (Späte, 2013). Οι προσεγγίσεις της παιδαγωγικής ποίησης στη βασική εκπαίδευση ενηλίκων, όπως γίνεται κατανοητό στο έργο που εξετάζεται εδώ, καλύπτουν ένα πολύ ευρύτερο τόξο, όπως επισημαίνει ο Wintzen (2011b, σ. 17, μετάφραση ΚΕΒ RLP):

> “Με τις μεθόδους δημιουργικής και βιογραφικής γραφής, μεθόδους δημιουργικής έκφρασης ή θεατρικές παιδαγωγικές μεθόδους, διατίθεται ένα μεγάλο ρεπερτόριο. Δοκιμάζουμε την παρόρμηση να γράψουμε μέσα από εικόνες, μουσική και ποιήματα, καθώς και γράφοντας με τη μορφή της ακροστιχίδας, του cinquain ή του παραδοσιακού ιαπωνικού χαϊκού. Γράφοντας στίχους ποίησης, γράφοντας τις δικές τους σκέψεις σε ένα ποίημα και παίρνοντας λέξεις ή γραμμές από το ποίημα, οι συγγραφείς χρησιμοποιούν το ποίημα στη δική τους χρήση.”

Οι προσεγγίσεις καλλιεργούν μια βασική στάση προσανατολισμένη στους πόρους, μια εκτιμητική, γεμάτη ικανοποίηση βασική στάση μεταξύ όλων των εκπαιδευομένων

Η διαφορετικότητα και ο ολισμός, σε συνδυασμό με μια βασική στάση προσανατολισμένη στους πόρους, εκτιμητική, γεμάτη ικανοποίηση (Große et al.,

2021, σελ. 39–45), επιτρέπει θετικά μαθησιακά αποτελέσματα. Η Τ1 πλαισιώνει την εμπειρία ως εξής: «Η δυνατότητα απόλαυσης ενός πολύπλοκου σύμπαντος λέξεων, νοημάτων και συναισθημάτων σε όλες τις φάσεις της μαθησιακής διαδικασίας.”Ο εκπαιδευτικός Τ3 το εκφράζει ως εξής: “Το μυστικό της επιτυχίας στη διδασκαλία της ποίησης είναι η χρήση των τεχνών, έτσι ώστε οι πέντε αισθήσεις των συμμετεχόντων να παρακινούνται.”

Προέλευση φωτογραφίας: Καλαμάτα, Ελλάδα

Οι προσεγγίσεις προάγουν την ευημερία και την αίσθηση της ευτυχίας

Ταυτόχρονα, οι προσεγγίσεις ανοίγουν πιο περιεκτικές και χαμηλού ορίου προσεγγίσεις. Ο Τ5 επισημαίνει ότι "επιτρέπουν σε συμμετέχοντες από διάφορα υπόβαθρα να συμμετέχουν και να συνεργάζονται". Με αυτόν τον τρόπο, η βασική εκπαίδευση ενηλίκων μπορεί να συμβάλει στην ευημερία, ιδανικά ακόμη και στην ευτυχία, για όσους εμπλέκονται. Ο Τ5 συνεχίζει:

> "Προωθούμε ένα συνεργατικό και χαρούμενο περιβάλλον για όλους. Η μάθηση πρέπει να είναι δημιουργική και ευχάριστη, και οι προσεγγίσεις της ποίησης περιλαμβάνουν όλα αυτά. Επιτρέπει την απόκτηση δεξιοτήτων, αλλά αναπτύσσοντας άλλες που μπορεί να μην είναι η προτεραιότητα του μαθήματος, ωστόσο χρήσιμες."

Η μεγάλη συνάφεια της χαράς στα περιβάλλοντα μάθησης της εκπαίδευσης ενηλίκων έχει ήδη τονιστεί με έμφαση (βλ. KEB Deutschland - Bundesarbeitsgemeinschaft e. V., 2014; Katholische Erwachsenenbildung Rheinland-Pfalz, 2017a). Για να βιώσουν οι ενήλικες χαρά στην εκπαίδευση ενηλίκων, θεωρείται ζωτικής σημασίας να χαρακτηρίζεται από εθελοντική συμμετοχή σε ένα μεγάλο βαθμό σε μη τυπικό περιβάλλον – ένα που παρέχει μια ποικιλία μεθόδων και χώρων μάθησης (Katholische Erwachsenenbildung Rheinland-Pfalz, 2017b). Πρέπει, ωστόσο, να σημειωθεί ότι αυτό δεν ισχύει για όλα τα προγράμματα εκπαίδευσης ενηλίκων. Στη Γερμανία και την Αυστρία, για παράδειγμα, οι νέοι μετανάστες είναι υποχρεωμένοι να παρακολουθήσουν μαθήματα ένταξης, εάν δεν μπορούν να επικοινωνήσουν στα γερμανικά με απλό ή επαρκή τρόπο. Η υποχρέωση προσέλευσης καθορίζεται από το Γραφείο Μητρώων Αλλοδαπών. Άλλες αρχές, όπως τα γραφεία ευρέσεως εργασίας, μπορούν επίσης να εξαρτήσουν την

καταβολή των παροχών από τη συμμετοχή σε ορισμένα προγράμματα κατάρτισης.

Η Τ4 περιγράφει τις εμπειρίες της:

> "Στην αρχή ήταν δύσκολο στο μάθημα. Οι συμμετέχοντες φοβούνται ότι θα κάνουν λάθη. Μετά δεν θέλουν. Μετά το βλέπουν οι άλλοι. Εδώ δεν έχει πια διαφορά. Αυτή τη στιγμή, ο κόσμος είναι απασχολημένος με το γράψιμο. Γι' αυτό θα συμβούλευα όλους να το χρησιμοποιήσουν μια φορά. Αλλά αν δουλέψετε με τις προσεγγίσεις για λίγο, αυτό εξελίσσεται από μόνο του. ... Κοινωνικές ρυθμίσεις για μάθηση και διδασκαλία: Συζητήσεις μερικές φορές γίνονται σε ένα μεγαλύτερο κύκλο από ό,τι σε μια ολομέλεια. Η ατομική εργασία είναι μάλλον σπάνια... συχνά είναι εργασία συνεργατών ή ομαδικών εργασιών. Εργαστείτε λοιπόν σε μια ομάδα. Οι συμμετέχοντες βοηθούν ο ένας τον άλλον, ώστε να μην υπάρχει ανταγωνισμός στα μαθήματα μεταξύ τους. Είναι περισσότερο σαν να βοηθάμε ο ένας τον άλλον. Και αυτό που, επίσης, απολαμβάνουν πολλοί είναι να δείχνουν κάτι στους άλλους. Με άλλα λόγια, μαθαίνουμε διδάσκοντας... Και μετά ανταλλάσσουμε πολλές ιδέες. Έτσι υπάρχει πάντα πολύς διάλογος στις ομάδες."

Αυτό δείχνει ότι η δημιουργία συνθηκών εργασίας και μορφών επικοινωνίας εντός των οποίων τα πραγματικά μαθησιακά ενδιαφέροντα των ενδιαφερομένων μπορούν να «εκφραστούν συστηματικά και να ληφθούν υπόψη» (Holzkamp, 1996, σ. 24, μετάφραση KEB RLP), και επιλογή προσεγγίσεων που είναι κατάλληλα «βασισμένη στις συναισθηματικές δομές των εκπαιδευομένων» (Wulff et al., 2006, σελ. 100, μετάφραση KEB RLP) παράγει ευδιάκριτα θετικά αποτελέσματα.

5.12 Συμπέρασμα

Η αξιολόγηση της διερεύνησης των προσεγγίσεων της παιδαγωγικής ποίησης σε αυτό το έργο έλαβε τη μορφή ενός ερωτηματολογίου ποιοτικής αξιολόγησης που αναπτύχθηκε από τους εταίρους. Πραγματοποιήθηκαν ποιοτικές συνεντεύξεις με πέντε εκπαιδευτές; – έναν από κάθε συνεργαζόμενο οργανισμό. Οι ερωτηθέντες δοκίμασαν τις προσεγγίσεις σε πολύ διαφορετικούς τομείς της βασικής εκπαίδευσης ενηλίκων εκπαιδευόμενους πρώτης και δεύτερης γλώσσας).

Το έργο χρησίμευσε ως αφετηρία για διαφορετικές ανδραγωγικές διαδικασίες μάθησης. Διευκόλυνε τη δημιουργία συμφραζομένων με την έννοια της κατανόησης και της αντιμετώπισης του κόσμου και τη βελτίωση της καθημερινής αντιμετώπισης, τοποθετώντας την ποίηση σε πολλαπλά και διαφορετικά πλαίσια.

Οι εκπαιδευτικοί που πήραν συνέντευξη επιβεβαίωσαν ομόφωνα τα θετικά ολιστικά αποτελέσματα του έργου. Οι μέθοδοι εργασίας θεωρήθηκαν ως ενίσχυση της προσωπικής δύναμης και των πηγών ενέργειας και ως μέσο για την εποικοδομητική αντιμετώπιση των κρίσιμων γεγονότων της ζωής και των δύσκολων συνθηκών διαβίωσης, ειδικά εάν οι εκπαιδευόμενοι καταφέρνουν να επικοινωνήσουν και να εκφραστούν γράφοντας τα δικά τους ποιητικά κείμενα.

Προέλευση φωτογραφίας: Λευκωσία, Κύπρος

Βιβλιογραφία:

Adamczak, C. & Wintzen, K. (1993). *Die aus dem Schweigen kommen.* Lörzweiler: Wintzen Verlag.

Adra, N. (2004). Literacy Through Poetry: A Pilot Project for Rural women in the Republic of Yemen. In: Miller, M. & Alexander, I. (eds.). *Women and Literacy: Moving to Power and Participation.* Women's Studies Quarterly 32: 1 & 2., 236-43.

Ahouli, A. (2006). Stilisierung und Funktionalisierung einer oralen Kultur und eines mündlichen Erzählens in afrikanischen und deutsch- sprachigen Erzähltexten. URL: https://www.repo.uni-hannover.de/bitstream/handle/123456789/6692/521639948.pdf?sequence=1 (Accessed 2022-06-09)

Brandmayr, M. (2016). Warum soll Lernen Spaß machen?. Z f Bildungsforsch 6, 121–134. URL: https://doi.org/10.1007/s35834-016-0155-2 (Accessed 2023-08-14)

Dirkx, J. M. (1998). Transformative Learning Theory in the Practice of Adult Education: An Overview. In: PAACE. Journal of Lifelong Learning, Vol. 7, 1-14. URL: https://www.iup.edu/pse/files/programs/graduate_programs_r/instructional_design_and_technology_ma/paace_journal_of_lifelong_learning/volume_7,_1998/dirkx1998.pdf (Accessed 2023-08-14)

Dirkx, J. M. (2001). *The power of feelings: Emotion, imagination, and the construction of meaning in adult learning.* New Directions for Adult and Continuing Education, 89, 63–72.

Dirkx, J. M. (2006). *Engaging emotions in adult learning: A Jungian perspective on emotion and transformative learning.* New Directions for Adult and Continuing Education, 109, 15–26.

Dirkx, J. M. (2008). *The meaning and roles of emotions in adult learning.* New Directions for Adult and Continuing Education, 120, 7–18.

Freire, P. (1970). *Pedagogy of the oppressed.* New York: Herder and Herder.

Freire, P. (1985). *Politics of education:* Culture, power and liberation. South Hadley, MA: Bergin & Garvey.

Fritz, T., & Ganglbauer, G. (2021). Förderung Veränderungsorientierter Erwachsenenbildung. URL: https://eaea.org/wp-content/uploads/2021/08/FuturelabAE-guidelines-German-version.pdf (Accessed 2022-06-13)

Große, K., Hirschbach, J., Salgado, R., Schoppe, A., Vanderheiden, E.& Wintzen, K. (2021). *Auf dem Wortweg.* P*oesiepädagogische Ansätze in Alphabetisierung und Grundbildung.* Katholische Erwachsenenbildung Rheinland-Pfalz.

Große, K. (2021). Instrumente der Evaluation. In: Große, K., Hirschbach, J., Salgado, R., Schoppe, A., Vanderheiden E. & Wintzen K., *Auf dem Wortweg. Poesiepädagogische Ansätze in Alphabetisierung und Grundbildung* (p. 111). Katholische Erwachsenenbildung Rheinland-Pfalz.

Holzkamp, K. (1996). *Texte aus dem Nachlass*. Forum Kritische Psychologie.

Katholische Erwachsenenbildung Rheinland-Pfalz (2017a). *Glückskonzepte und ihre Bedeutung für ErwachsenenBildung.* URL: https://www.trainerscut.com/home/vom-glück-des-lehrens-und-lernens/glückskonzepte/ (Accessed 2022-06-06)

Katholische Erwachsenenbildung Rheinland-Pfalz (2017b). *Vom Glück des Lehrens und Lernens in der Erwachsenenenbildung.* URL: https://www.trainerscut.com/home/vom-glück-des-lehrens-und-lernens/glück-und-bildung/ (Accessed 2022-06-06)

KEB Deutschland - Bundesarbeitsgemeinschaft e. V. (2014). EB Erwachsenenbildung 02/2014 - Glück und Lebensqualität. URL: https://www.wbv.de/journals/zeitschriften/eb-erwachsenenbildung/artikel/shop/detail/name/_/0/1/EBZ1402W/facet/EBZ1402W//////nb/0/category/731.html (Accessed 2022-06-03)

Kil, M. (2020). Keine Angst vor Nebenwirkungen – sich weiterbilden kann gesund sein. Die Effekte von Erwachsenenbildung gehen weit über den unmittelbaren Nutzen hinaus!. *EB Erwachsenenbildung 03/2020*, URL: https://keb-deutschland.de/wp-content/uploads/2021/11/EB.2020.66.3.100.pdf (Accessed 2022-07-13)

Kuckartz, U., Dresing, T., Rädiker, S., & Stefer, C. (2008). *Warum eine qualitative Evaluation? Qualitative Evaluation,* 11-14. DOI: 10.1007/978-3-531-91083-3_1 (Accessed 2022-07-13)

Menke, B., & Waldmann, K. (2014). Komptenzorientierung in der non-formalen politischen Bildung. Journal für politische Bildung, 3, 18-27.

Liessmann, K. P. (2017). *Bildung als Provokation*. Wien: Zsolnay Verlag.

Petermandl, Monika (2020): Willen und Selbstvertrauen für gesellschaftliche Veränderungen stärken. Anforderungen an eine „bewirkende Didaktik“. In: *Magazin erwachsenenbildung.at. Das Fachmedium für Forschung, Praxis und Diskurs*. Ausgabe 39, 2020. Wien. URL: https://erwachsenenbildung.at/magazin/20-39/meb20-39.pdf (Accessed 2023-08-14).

Reheis, F. (2009). Politische Bildung und Zeit. In: Oberreuter, H. (Ed.), *Standortbestimmung Politische Bildung.* Tutzinger Schriften zur Politischen Bildung (S. 267–281). Schwalbach: Wochenschau.

Schüßler, I. (2012). Die emotionalen Grundlagen nachhaltigen Lernens – theoretische und empirische Erkenntnisse. In: Arnold, R. / Holzapfel, G. (Ed.): *Emotionen und Lernen.* Hohengehren: Schneider Verlag, 183-214.

Schüssler, I. (2021). *Wann und wie löst Lernen Freude aus? - Lernen als Balance von Selbstentfaltung und sozialer Anerkennung.* URL: https://www.wbv.de/openaccess/themenbereiche/erwachsenenbildung/shop/detail/name/_/0/1/WBDIE2101W019/facet/WBDIE2101W019//////nb/0/category/1753.html (Accessed 2022-06-05)

Späte, J. (2013). *Poesiepädagogik. Poetisches Schreiben als Unterstützung bei der Bewältigung pubertätsbedingter Identitätsdiffusionen von Jugendlichen.* URL: https://core.ac.uk/download/pdf/51448753.pdf (Accessed 2022-05-19)

Street, B., Rogers, A. and Baker, D. (2006). *Adult Teachers as Researchers: Ethnographic Approaches to Numeracy and Literacy as Social Practices in South Asia.* Convergence, 39 (1), 31-44.

Vanderheiden, E. (2021). *„Wenn Du mich anblickst, werd ich schön." Scham in andragogischen Kontexten.* In: Große, K., Hirschbach, J., Salgado, R., Schoppe, A. , Vanderheiden, E. & Wintzen, K.: *Auf dem Wortweg. Poesiepädagogische Ansätze in Alphabetisierung und Grundbildung* (pp. 87-106). Katholische Erwachsenenbildung Rheinland-Pfalz.

Vanderheiden, E. (2021). Lebensbejahung. In: Große, K., Hirschbach, J., Salgado, R., Schoppe, A. , Vanderheiden, E. & Wintzen, K.: *Auf dem Wortweg*. Poesiepädagogische Ansätze in Alphabetisierung und Grundbildung (pp. 41-42). Katholische Erwachsenenbildung Rheinland-Pfalz.

Vanderheiden, E. (2021). *Humour in Adult Education.* T*he Palgrave Handbook Of Humour Research*, 383-418. doi: 10.1007/978-3-030-78280-1_20 (Accessed 2023-08-14)

Vanderheiden, E. (2023). "Challenge accepted and mastered" - Empowerment Of Women Through Formal Education. In: Mayer, C. H., Vanderheiden, E., Braun-Lewensohn, O., Chen, G., Sueda, K., Mathololoti, B., Safdar, S. & S. Kim, S.: *Women's Empowerment For A Sustainable Future World.* Transcultural and Positive Psychology Perspectives. (pp. 87-106). Cham: Springer Nature.

Verein CONEDU (Ed.). *Kunst & Kultur in der Erwachsenenbildung. Dokumentation der Serie von Artikeln aus dem Jahr 2015*. 2016, 64 S. - URN: urn:nbn:de:0111-pedocs-150069 - DOI: 10.25656/01:15006 (Accessed: 2023-08-14)

Wintzen, K. (2021a). Perspektiven und Methoden des Anfangens. In: Große, K., Hirschbach, J., Salgado, R., Schoppe, A. , Vanderheiden, E. & Wintzen, K.: *Auf dem Wortweg. Poesiepädagogische Ansätze in Alphabetisierung und Grundbildung* (pp. 3-11). Katholische Erwachsenenbildung Rheinland-Pfalz.

Wintzen, K. (2021b). Poesie, schriftsprachliches Grundwissen und Methodenwissen. In: Große, K., Hirschbach, J., Salgado, R., Schoppe, A. , Vanderheiden, E. & Wintzen, K.: *Auf dem Wortweg. Poesiepädagogische Ansätze in Alphabetisierung und Grundbildung* (pp. 15-20). Katholische Erwachsenenbildung Rheinland-Pfalz.

Witt, S. (2022). Lernkarten zur Aktivierung, Interaktion und Kollaboration : Werkzeuge : Digiprof : erwachsenenbildung.at. URL: https://erwachsenenbildung.at/digiprof/werkzeuge/16995-lernkarten-zur-aktivierung-interaktion-und-kollaboration.php (Accessed 2022-07-06)

Wulff, E. & Rihm, T. (2006). Sinnkonstruktion in Bedeutungen: Wie kommt das Subjekt zur Welt? In: *Schulentwicklung. Vom Subjektstandpunkt ausgehen.* GWV Wiesbaden (pp. 95 - 108).

ΤΕΛΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Katholische Erwachsenenbildung Rheinland-Pfalz_Tschida, S. / Wintzen, K.

Για να απαντήσουν στο ερώτημα "Τι χαρακτηρίζει τις παιδαγωγικές προσεγγίσεις της ποίησης στη βασική εκπαίδευση ενηλίκων;", πέντε εταίροι από διαφορετικές χώρες της Ευρώπης, στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού έργου POETA, αφέθηκαν σε ένα ταξίδι εξερεύνησης στον κόσμο της ποίησης και της παιδαγωγικής. Με τον τρόπο αυτό, ανακάλυψαν την τεράστια ποικιλία της ποίησης και, με την ευρύτερη έννοια, των ποιητικών εικόνων που βρίσκονται στην καθημερινή ζωή και σε άλλες μορφές ποιητικής έκφρασης, όπως στον χορό και στη μουσική.

Στο πλαίσιο του POETA, διαμορφώθηκε, λοιπόν, μια κοινή βάση, η οποία περιελάμβανε συμμετοχικές, διαλογικές και χαρούμενες διαδικασίες, για την αντιμετώπιση και την υπέρβαση των δομών μειονεκτικής θέσης και διακρίσεων στον κόσμο της εκπαίδευσης ενηλίκων. Με αυτό τον τρόπο, παρέχοντας έναν ασφαλή χώρο, όπου τα τρωτά σημεία γίνονται σεβαστά, οι εκπαιδευόμενοι θα ενθαρρύνονταν να συνειδητοποιήσουν την κριτική πολιτική δράση και να βιώσουν την ελευθερία της δικής τους ποιητικής φαντασίας. Σε αυτή τη βάση, οι εταίροι πειραματίστηκαν με διάφορες μαθησιακές ευκαιρίες, που αφορούσαν στις ομάδες ενηλίκων στη βασική εκπαίδευση στον τομέα της πρώτης και της δεύτερης γλώσσας.

Η οργάνωση das kollektiv συνδυάζει την εργασία με την ποίηση στη βασική εκπαίδευση με τη δυνατότητα επέκτασης των προσεγγίσεων της educación popular με τη χρήση ποίησης για την αναζήτηση γενεσιουργών θεμάτων και γενεσιουργών λέξεων. Η προσέγγιση θεωρείται ως ένας τρόπος να πλαισιωθεί το εκπαιδευτικό έργο ως εναλλακτική λύση ή αντίλογος στην οικονομοποίηση της εκπαίδευσης στο νεοφιλελεύθερο πλαίσιο.

Το KEB Ρηνανίας-Παλατινάτου ασχολείται με ανάπτυξη πόρων, την ενίσχυση της αυτοπεποίθησης, τη φωνή του εκπαιδευόμενου, την ευαισθητοποίηση σε θέματα φύλου, τραύματος και πολιτισμού και τέλος, την αυτοδυναμία στη βασική εκπαίδευση με ενήλικες. Στο πλαίσιο του έργου POETA αναπτύχθηκαν δημιουργικές ποιητικές-λογοτεχνικές προσεγγίσεις.

Στο πλαίσιο της συνεχούς αναζήτησης νέων μεθόδων διδασκαλίας και μάθησης, το ELC έχει δοκιμάσει την ενσωμάτωση βιώσιμων πρακτικών στην κατάρτιση εκπαιδευτικών και στα μαθήματα στην εκπαίδευση ενηλίκων στην πρώτη και δεύτερη γλώσσα. Η δημιουργικότητα στις παιδαγωγικές προσεγγίσεις ποίησης με τη χρήση ψηφιακών εργαλείων ήταν κεντρικό στοιχείο της εξερεύνησης του ELC.

Για τους εκπαιδευόμενους του K2CS, (Σχολείου Δεύτερης Ευκαιρίας Καλαμάτας) τα ακόλουθα θέματα αναδείχθηκαν στο πλαίσιο του POETA: αυτοδυναμία, καθημερινό λεξιλόγιο, κοινωνικός αποκλεισμός και το ζήτημα της διαγενεακής μεταφοράς των εμποδίων που υπάρχουν μεταξύ μελών της οικογένειας, στον τομέα της βασικής εκπαίδευσης ενηλίκων. Η αυτο-ενδυνάμωση μέσω προσεγγίσεων βασισμένων στις τέχνες για την απόκτηση κοινωνικών δεξιοτήτων ήταν η κατευθυντήρια αρχή εδώ.

Το ερευνητικό και εκπαιδευτικό κέντρο Synthesis επικεντρώθηκε σε μια πολιτισμικά ευαίσθητη προσέγγιση στην εκπαίδευση ενηλίκων στη δεύτερη γλώσσα. Ειδικότερα, η κοινωνική ένταξη, η ενίσχυση της αυτονομίας και της αυτοδυναμίας των εκπαιδευομένων και η δημιουργία ενός δικτύου υποστήριξης ήταν θεμελιώδους σημασίας για το SYNTHESIS κατά την εξερεύνηση της παιδαγωγικής POETA.

Καθώς ξεδιπλώνονταν οι ποιητικές παιδαγωγικές προσεγγίσεις του έργου POETA, πραγματοποιήθηκαν πολλές συναρπαστικές εμπειρίες στη βασική εκπαίδευση για ενήλικες. Η διερεύνηση αυτών των παιδαγωγικών προσεγγίσεων δημιούργησε μια σειρά από σημαντικά αποτελέσματα που μπορούν να παρουσιαστούν σε επαγγελματικά ακροατήρια. Σε αυτά περιλαμβάνονται:

- Η σημασία των γενεσιουργών θεμάτων, τα οποία, κατά την έννοια του Paulo Freire, προκύπτουν σε ισότιμο διάλογο. Τα θέματα αυτά σχετίζονται με ποιητικές παρορμήσεις.

- Η επιλογή της λογοτεχνίας και της ποίησης ανοίγει χώρους για να συζητηθούν κοινωνικά και προσωπικά σημαντικά θέματα, όπως ο φεμινισμός και το queer, ο ρατσισμός και οι στρατηγικές αντίστασης, καθώς και θέματα που αφορούν το κλίμα. Αυτό οδηγεί στην εργασία με γεννητικές λέξεις και δίνει πρόσβαση σε μια χρήση της γραφής με την οποία μπορούμε να ονομάσουμε τον κόσμο.

- Με την έννοια της κριτικής εκπαίδευσης ενηλίκων, οι εκπαιδευόμενοι και οι εκπαιδευτές μπορούν να προβληματιστούν και να αναλύσουν την κοινωνική πραγματικότητα και να επιδίδονται σε συνεχή αυτοαναστοχασμό.

- Το έργο της κριτικής διατομεακής εκπαίδευσης περιλαμβάνει τον αναστοχασμό σχετικά με τα υλικά και τις μεθόδους που χρησιμοποιούν οι εκπαιδευτές.

- Πραγματοποιούνται συνδέσεις μεταξύ των πολιτισμικά ευαίσθητων παραδόσεων και της βίωσης της δικής μας παράδοσης στην οικογένεια και την καθημερινή ζωή, ενώ ενισχύονται οι πόροι από το δικό μας βιογραφικό υπόβαθρο.

- Η ποίηση μπορεί να βρεθεί στην καθημερινή ζωή, αλλά οι άνθρωποι συνεχώς αποτυγχάνουν να την παρατηρήσουν. Οι εκπαιδευόμενοι στο έργο POETA ανακαλύπτουν την τέχνη του δρόμου ως ποιητικές εικόνες και υιοθετούν τα στοιχεία της εικόνας και του λόγου της τέχνης του δρόμου στη δική τους ζωή. Κατά τη δημιουργική διαδικασία, οι εκπαιδευόμενοι βρίσκουν δυνατότητες έκφρασης και τις μοιράζονται χρησιμοποιώντας τις δικές τους λέξεις και εικόνες. Οι εκπαιδευόμενοι μπορούν επίσης να εκφραστούν ολιστικά με τη φωνή, το σώμα, την κίνηση και το χορό - επί σκηνής σε θεατροπαιδαγωγικές μορφές ή σε μια εκδήλωση slam poetry, για παράδειγμα.

- Ο συνδυασμός προσεγγίσεων βασισμένων στις δημιουργικές τέχνες με ψηφιακά εργαλεία έδειξε ότι τα εμπόδια στην πρόσβαση στη γραφή μπορούν να ξεπεραστούν με εργαλεία που επιτρέπουν παιγνιώδεις προσεγγίσεις και παρακινούν την αυτενέργεια. Οι εκπαιδευόμενοι ενθαρρύνονται να έχουν δημιουργικές εμπειρίες γραφής πέρα από νόρμες και κανόνες. Επιπλέον, τα ψηφιακά εργαλεία μπορούν να χρησιμοποιηθούν για πολυδιάστατες παρουσιάσεις ή για αναρτήσεις στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

- Τα ποιητικά ερεθίσματα στο έργο POETA μπορούν να αντληθούν από διάφορες πηγές, όπως οι στίχοι ενός τραγουδιού, οι κινούμενες εικόνες μιας ταινίας ή η ουσία και η δύναμη ενός ποιήματος.

- Οι παιδαγωγικές προσεγγίσεις της ποίησης αποκτούν μια ιδιαίτερη ποιότητα για τους εκπαιδευόμενους, όταν, για παράδειγμα, συνδέονται με το ποίημα και με τον ποιητή του ποιήματος.

- Η Γερμανίδα ποιήτρια Hilde Domin μιλάει για το ποίημα ως "μαγικό αντικείμενο χρήσης", το οποίο οι αναγνώστες μπορούν να πάρουν για δική τους χρήση. Στο έργο POETA μπορούν να αναπτυχθούν ποικίλοι τρόποι αντιμετώπισης των ποιημάτων. Το ποίημα μπορεί να αποτελέσει έναυσμα για δημιουργική γραφή- το ποίημα μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως παρένθεση. Οι εκπαιδευόμενοι μπορούν να "γράψουν τον εαυτό τους μέσα" σε ένα ποίημα και να οικειοποιηθούν τις λέξεις ενός ποιήματος για να τις χρησιμοποιήσουν ως στοιχεία στη δική τους γραπτή έκφραση. Αυτό οδηγεί στην αυτοσυμπόνια και συμβάλλει στην ανάπτυξη της αίσθησης του σκοπού. Για παράδειγμα, εξερευνώντας τις προσεγγίσεις στο έργο POETA και μετατρέποντας το φόβο σε ελπίδα, οι εκπαιδευόμενοι είναι σε θέση να βιώσουν την ποίηση ως προσωπική δύναμη.

Οι ποιητικές παιδαγωγικές προσεγγίσεις στη βασική εκπαίδευση ενηλίκων που παρουσιάζονται εδώ για τους εκπαιδευόμενους και τους εκπαιδευτές, είναι μεταβιβάσιμες σε άλλες εργασίες με τη γλώσσα και τη γραφή στη βασική εκπαίδευση, στο πλαίσιο της πολιτικής και κριτικής εκπαίδευσης ενηλίκων. Οι εκπαιδευόμενοι έχουν δικαίωμα συμμετοχής στον πολιτισμό, ιδίως στον γραπτό

πολιτισμό, την ποίηση και τις καλές τέχνες γενικότερα. Οι συντελεστές αυτών των παιδαγωγικών προσεγγίσεων γίνονται οι ίδιοι "πολιτιστικοί δημιουργοί", όπως δείχνουν οι εμπειρίες στο έργο POETA.

Αυτό το ηλεκτρονικό βιβλίο σκιαγραφεί μερικές από τις πολλές δυνατότητες των ποιητικών-παιδαγωγικών προσεγγίσεων στη βασική εκπαίδευση ενηλίκων στην πρώτη και τη δεύτερη γλώσσα και προσκαλεί όλους όσοι ενδιαφέρονται να τις δοκιμάσουν. Το έργο POETA ενθαρρύνει τη χρήση της ποίησης όχι μόνο για τη γραφή αλλά και για μια "καλή ζωή" και την ανάπτυξη ποιητικών παιδαγωγικών προσεγγίσεων πέρα από περιοριστικά προγράμματα σπουδών και μόνο οικονομική χρησιμότητα. Είναι σημαντικό να τονιστεί ότι στο πλαίσιο αυτών των προσεγγίσεων, δεν είναι μόνο οι εκπαιδευόμενοι που μπορούν να αρχίσουν να ενισχύουν τη δράση τους και την ποιητική τους φαντασία. Αυτό το ηλεκτρονικό βιβλίο και το ολοκληρωμένο POETA MOOC έχουν αναπτυχθεί με γνώμονα τους εκπαιδευτικούς.

Προέλαυση φωτογραφίας: Καλαμάτα, Ελλάδα